

ОПШТИНА
СВРЉИГ

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ СВРЉИГ

2024

ОПШТИНА
СВРЉИГ

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ СВРЉИГ 2024

НАРУЧИЛАЦ
ОПШТИНА СВРЉИГ

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ ПЛАНА
ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНЕ СВРЉИГ

ИЗРАДА ПЛАНА

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ НИШ

Одговорни планер

Директор

Тамара ЈОВАНОВИЋ, дипл.инж.арх.
лиценца број 100018511

Мр Драган РАДИВОЈЕВИЋ

У ИЗРАДИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ СВРЉИГ 2024 УЧЕСТВОВАЛИ СУ:

НАРУЧИЛАЦ: ОПШТИНА СВРЉИГ
Председник општине: Милија Милетић

НОСИЛАЦ : ОПШТИНА СВРЉИГ
Општинска управа

ОБРАЂИВАЧ: ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ НИШ
ОДГОВОРНИ ПЛАНЕР: Тамара Јовановић, дипл.инж.арх. (лиценца број 100018511)

СТРУЧНИ ТИМ:

Намена простора:	Тамара Јовановић, дипл.инж.арх.
Природни ресурси	
- пољопривредно земљиште:	Милијана Петковић-Костић, дипл.инж.пејз.арх.
- шуме и шумско земљиште:	Милијана Петковић-Костић, дипл.инж.пејз.арх.
- воде и водно земљиште:	Весна Стојановић, дипл.инж.грађ.
- геолошки ресурси:	Мирослав Вучковић, дипл.географ
Становништво:	Биљана Павловић, дипл.ек.
Мрежа насеља:	Тамара Јовановић, дипл.инж.арх.
Јавне службе:	Тамара Јовановић, дипл.инж.арх.
Привредне делатности:	Биљана Павловић, дипл.ек.
Туризам:	Никола Лечић, дипл.инж.арх.
Саобраћај:	Марија Марковић, дипл.инж.грађ.
Водопривреда:	Весна Стојановић, дипл.инж.грађ.
Електронергетска мрежа:	Драган Јанковић, дипл.инж.ел.
	Ивица Димитријевић, дипл.инж.ел.
Топлификациона и гасоводна мрежа:	Милан Милосављевић, дипл.инж.маш.
Алтернативни облици енергије:	Милан Милосављевић, дипл.инж.маш.
Телекомуникације:	Драган Јанковић, дипл.инж.ел.
	Ивица Димитријевић, дипл.инж.ел.
Поште:	Драган Јанковић, дипл.инж.ел.
	Ивица Димитријевић, дипл.инж.ел.
Комуналне делатности:	Тамара Јовановић, дипл.инж.арх.
Заштита животне средине:	Марија Наумовић, дипл.инж.заш.ж.сред.
Заштита предела и природних добара:	Милијана Петковић-Костић, дипл.инж.пејз.арх.
Заштита непокретних културних добара:	Александар Ристић, дипл.инж.арх.
Организација простора од интереса за одбрану земље и заштите од елементарних непогода:	Милијана Петковић-Костић, дипл.инж.пејз.арх.
Правила уређења и грађења:	Александар Ристић, дипл.инж.арх.
	Тамара Јовановић, дипл.инж.арх.
	Марија Марковић, дипл.инж.грађ.
	Весна Стојановић, дипл.инж.грађ.
	Ивица Димитријевић, дипл.инж.ел.
	Милан Милосављевић, дипл.инж.маш.
Геодетске и катастарске подлоге:	Зорица Голубовић, геод.инж.

Техничка подршка: Горан Стефановић; Мр Милош Мариновић, дипл.инж.ел; Alexandra Lawlor, студент на пракси; Наташа Ћирић, дипл.инж.арх; Зоран Живић, дипл.инж.арх; Светлана Момчиловић, дипл.инж.арх; Јелена Палић, дипл.инж.арх; Марко Марсенић, дипл.инж.грађ.

Д и р е к т о р

Мр Драган Радивојевић

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	
1.1. ПОЛОЖАЈ И ПРОСТОРНИ ОБУХВАТ	2
1.2. ИЗВОД ИЗ КОНЦЕПТА ПЛАНА (закључак)	3
II ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	
2.1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ НАМЕНЕ ПРОСТОРА	6
2.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА	8
2.3. МРЕЖА НАСЕЉА И ДИСТРИБУЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ	
2.3.1. ДЕМОГРАФСКИ АСПЕКТ РАЗВОЈА НАСЕЉА	12
2.3.2. МРЕЖА НАСЕЉА И ФУНКЦИОНАЛНО ПОВЕЗИВАЊЕ НАСЕЉА И ЦЕНТАРА... ..	15
2.3.3. ДИСТРИБУЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ	16
2.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ	19
2.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА	23
2.6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА	
2.6.1. САОБРАЋАЈ	26
2.6.2. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	
2.6.2.1. Водопривредна инфраструктура	27
2.6.2.2. Електроенергетски системи	32
2.6.2.3. Топлификациона и гасоводна мрежа	32
2.6.2.4. Алтернативни облици енергије	33
2.6.2.5. Електронска комуникациона инфраструктура	34
2.6.2.6. Поште	35
2.6.2.7. Комуналне делатности	35
2.7. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	
2.7.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА	36
2.7.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА	42
2.7.3. ЗАШТИТА И УРЕЂЕЊЕ НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	43
2.7.4. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА	48
III ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	
3.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА	50
3.1.1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ ЦЕЛИНА И ЗОНА ЗА КОЈЕ ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТ САДРЖИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА	53
3.1.2. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	
3.1.2.1. Површине јавне намене	55
3.1.2.2. Саобраћајне површине	55

3.1.2.3. Инфраструктурне мреже и објекти.....	56
3.1.3. ОБЈЕКТИ ЗА КОЈЕ СЕ ПРЕ ОБНОВЕ И РЕКОНСТРУКЦИЈЕ МОРАЈУ ИЗРАДИТИ КОНЗЕРВАТОРСКИ И ДРУГИ УСЛОВИ.....	62
3.1.4. ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ И ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА, ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА, ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА И РАТНИХ ДЕЈСТАВА	64
3.1.5. ПОСЕБНИ УСЛОВИ ПРИСТУПАЧНОСТИ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ	64
3.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА	64
3.2.1. ОПШТИ УСЛОВИ.....	64
3.2.2. ОПШТИ ПОЈМОВИ	65
3.2.3. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ЦЕЛИНЕ И НАСЕЉА ЗА КОЈЕ ПРОСТОРНИ ПЛАН САДРЖИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА	68
3.2.3.1. Становање	68
3.2.3.2. Радне зоне	72
3.2.3.3. Простор за јавне намене	78
3.2.3.4. Туризам	79
3.3. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	
3.3.1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ	80
3.3.2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ.....	83
3.3.3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈЕ СА СУСЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ.....	88
3.3.4. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ.....	89
3.3.5. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ	90
Рефералне карте 1-4.....	1:50 000
Шематски прикази уређења насеља 1-38.....	1:10 000 и 1:5 000

ПРИЛОГ

Списак табела

Списак рефералних карата

Списак шематских приказа уређења насеља

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план општине Сврљиг 2024 (у даљем тексту: Просторни план) ради се на основу Одлуке о изради Просторног плана („Службени лист града Ниша“ број 82/2009).

Израда Просторног плана поверена је ЈП Завод за урбанизам Ниш, на основу Уговора бр.2733 од 3.8.2010. године, који је потписан са Наручиоцем – Општином Сврљиг.

Просторни план урађен је у складу са Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, број 72/2009, 81/2009 и 24/2011), Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС" број 31/2010, 69/2010 и 16/2011), као и Правилником о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС“ број 50/2011). Усклађен је са Законом о Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС“ број 80/2010), сетом важећих закона и подзаконских аката, као и усвојеним националним и локалним развојним стратегијама.¹

Просторни план општине Сврљиг се доноси за период до 2024. године, са приоритетним решењима за прву фазу имплементације до 2015. године.

Концепт, као прва фаза израде Просторног плана, усвојен је на седници Комисије за планове општине Сврљиг (Извештај бр. 350-8/2011-04 од 28.02.2011.године).

Нацрт Просторног плана, као друга фаза, израђен је на основу Документационе основе Просторног плана - верификованог Концепта, којим су ближе приказани основни проблеми и потенцијали планског подручја, постављени циљеви и утврђена концепција просторног развоја; услова и мишљења надлежних институција; радних материјала по појединим областима; прибављених и коришћених подлога и карата, као и других релевантних података од значаја за израду плана.

Нацрт Просторног плана утврђен је на седници Комисије за планове општине Сврљиг (Извештај бр. 350-23/2011-04 од 31.08.2011.године).

Јавни увид обављен је у периоду од 07.09.2011. до 07.10.2011. године. Јавна презентација Нацрта Просторног плана одржана је 27.09.2011. године (Извештај бр. 350-23/2011-04 Одсека за урбанизам, стамбено-комуналне делатности и грађевинарство). Сумирање јавног увида обављено је на седници Комисије за планове општине Сврљиг (Извештај бр. 350-25/2011-04 од 14.10.2011.године).

Обзиром да је Планом обухваћено подручје неразвијено и недовољно истражено, као и чињеница да се за ово подручје по први пут израђује просторни план, од посебног значаја били су теренски, искуствени и други сакупљени подаци од стране општинских служби (Одсек за урбанизам, стамбено-комуналне делатности и грађевинарство, Одсек за привреду, Дирекција за изградњу општине Сврљиг).

Просторни плана садржи: I Полазне основе, II Планска решења просторног развоја, III Пропозиције просторног развоја, четири рефералне карте у размери 1:50 000 (1-Намена простора, 2-Мрежа насеља и инфраструктурни системи, 3-Туризам и заштита простора и 4-Карта спровођења) и 38 шематских приказа уређења насеља у размери 1:5 000 (32 насеља), односно 1:10 000 (6 насеља).

Паралелно са израдом Нацрта рађена је и стратешка процена утицаја планских решења на животну средину и израђен Извештај о утицају Просторног плана на животну средину.

¹ Види: поглавља 1.2. Плански и правни основ за израду плана и 1.3. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда и других развојних докумената усвојеног Концепта Просторног плана

1.1. ПОЛОЖАЈ И ПРОСТОРНИ ОБУХВАТ

Обухват Просторног плана представља административно подручје општине Сврљиг укупне површине 497,31км², са 40 катастарских општина и 39 насеља, и 17.284 становника, према попису из 2002. године (Табела 1).

Табела 1: Катастарске општине и насеља на подручју Просторног плана

редни број	катастарска општина	Насеља		Становништво	
		површина (km ²)	површина (ha)	број становника	густина насељености на km ²
1	Белоиње	13,78	1378,04	343	24,89
2	Бурдимо	14,02	1402,01	406	28,96
3	Бучум	8,15	815,26	106	13,01
4	Варош	11,62	1162,53	168	14,46
5	Влахово	9,42	942,48	163	17,30
6	Галибабинац	29,52	2951,93	342	11,59
7	Гојмановац	6,59	658,70	94	14,26
8	Грбавче	29,16	2916,20	567	19,44
9	Гулијан	23,36	2336,17	201	8,60
10	Гушевац	7,79	779,54	320	41,08
11	Давидовац I	14,89	1489,15	199	13,36
12	Давидовац II	10,22	1021,82	-	-
13	Драинац	18,75	1875,50	706	37,65
14	Ђуринац	5,48	548,13	200	36,50
15	Жељево	4,02	401,69	87	21,64
16	Извор	22,61	2261,02	722	31,93
17	Копажкошара	12,39	1239,15	112	9,04
18	Лабуково	12,68	1267,66	122	9,62
19	Лалинац	19,94	1994,51	445	22,32
20	Лозан	14,72	1472,59	210	14,27
21	Луково	16,06	1605,91	277	17,25
22	Манојлица	12,09	1209,08	272	22,50
23	Мерцелат	5,47	547,38	147	26,87
24	Мечји До	4,55	454,62	44	9,67
25	Нишевац	14,95	1494,12	523	34,98
26	Околиште	7,19	718,84	141	19,61
27	Округлица	11,39	1139,40	226	19,84
28	Палилула	3,87	387,52	75	19,38
29	Периш	18,46	1846,58	220	11,92
30	Пирковац	4,12	412,25	34	8,25
31	Плужина	17,05	1705,38	370	21,70
32	Попшица	9,99	998,84	155	15,52
33	Преконога	22,71	2270,76	578	25,45
34	Радмировац	9,06	906,17	200	22,08
35	Рибаре	9,24	924,21	296	32,03
36	Сврљиг	4,92	492,17	7705	1566,06
37	Сливје	5,20	520,38	130	25,00
38	Тијовац	11,99	1199,07	118	9,84
39	Црнољевца	12,94	1293,83	219	16,92
40	Шљивовик	6,90	690,20	41	5,94
ОПШТИНА СВРЉИГ		497,31	49730,84	17284	34,75

Извор: Републички завод за статистику Србије, Попис 2002.

Планско подручје смештено је у унутрашњем делу Карпато-балканског планинског масива источне Србије. Простор који јој административно припада приближно се поклапа са горњим и делом средњим сливом Сврљишког Тимока. Захвата сврљишку котлину у ширем смислу, са околним планинским узвишењима, протежући се преко више јасно издвојених географских целина.

Природне погодности ниских превоја у току историје истицале су транзитни значај овог подручја. Стога су овуда и трасиране прва железничка пруга и асфалтни пут (сада државни пут I реда 25), који попречно секу Карпато-балканске планине и повезују источну и јужну Србију, Тимочку крајину са долином реке Мораве. У новије време транзитни значај Сврљига је умањен, отварањем друмске саобраћајнице преко Чистобродице и пруге Зајечар-Бор-Мајданпек-

Пожаревац-Београд, којима се сада одвија најинтензивнији саобраћај између изолованог Тимочког басена и западних делова наше земље.

Секундарни значај има правац који уздужно пресеца територију општине Сврљиг (државни пут II реда 243 у правцу исток-запад), повезујући Пирот преко превоја Бабин Кал (750 m) са Сврљигом и даље, преко Ветрила, превоја на западном ободу Сврљишке котлине, са долином Мораве код Алексинца. На месту пресецања ове две комуникације развио се у прошлом веку Сврљиг, као централно насеље општине.

У оквиру Нишавског административног округа општина Сврљиг се налази у његовом североисточном делу. Граничи се са општинама Бела Паланка и Ниш-Пантелеј на југу, општином Алексинац на западу, док се на северу и истоку граничи са Књажевцем и Зајчарским округом. Граница на Сврљишким планинама и североисточном делу Калафата подудар се са развојем између слива Сврљишког Тимока и слива Нишаве. Од Калафата започиње западна граница, која попречно пресеца горњи део слива Топонице све до планинског предгорја Озрена и Девике. На северу, граница у виду лука опасује палилулски басен, пресеца Сврљишки Тимок, а затим иде билом Тресибаве. Развојем између Сврљишког и Трговишког Тимока приближно је одређена источна граница општине, која се у свом јужном делу повија према југозападу пресецајући долину Турије.

Захваљујући пре свега улози и значају комуникација које се сустичу и укрштају у самом насељу, Сврљиг је успео да постане њен географски, административно-управни, трговачки, саобраћајни, културни, образовни, занатски и индустријски центар. Од Ниша, као макрорегионалног центра, као и од транзитног коридора Ниш - Димитровград, Сврљиг је удаљен око 25 km.

Већину аутохтоног становништва које данас насељава Сврљишку котлину чини шопско-торлачко становништво и становништво косовско-метохијске миграционе струје досељено током XVII, XVIII и XIX века. Као последица заостајања у привредном развоју, укупан број становника се у послератном периоду смањило. На површини од 497km², према последњем попису становништва из 2002. године, на територији општине Сврљиг живело је 17284 становника у 39 насеља од којих је једно градског типа, што је за око 8000 мање него 1971 године. Негативни тренд се и даље наставља, па је на овом простору и даље присутан процес интензивног демографског пражњења.

1.2. ИЗВОД ИЗ КОНЦЕПТА ПЛАНА (закључак)

Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда и других развојних докумената

Просторни план Републике Србије 2020 („Службени гласник РС“ бр.80/2010)

У циљу децентрализације и регионалног развоја планиран је концепт функционално-економских региона и области, као и полицентричан урбани систем заснован на моделу функционалних урбаних подручја, у којем општина Сврљиг са урбаним насељем као мањим урбаним центром, припада:

-Региону нивоа НСТЈ2 (1.669.379 становника), који чини 9 управних округа (Подунавски, Браничевски, Борски, Зајечарски, Топлички, Нишавски, Пиротски, Јабланички и Пчињски), без главног града, формираног око Ниша као урбаног центра међународног значаја, Смедерева, Пожареваца, Зајечара, Лесковца и Врања, као центрима државног значаја и Бором, Прокупљем и Пиротом као регионалним центрима;

-Области нивоа НСТЈ3 (375.453 становника), коју представља Нишавски управни округ са припадајућим општинама (град Ниш, Сврљиг, Алексинац, Ражањ, Гацин Хан, Дољевац и Меровина), где сви градови имају улогу центра (само се у једном од њих налази канцеларија за регионални развој одговорна за финансирање и реализацију регионалних пројеката).

-Функционалном урбаном подручју међународног значаја (по моделу ФУП-а РС 2020. године са 465.776 становника), заједно са општинама града Ниша, Дољевац, Меровина, Гацин Хан, Житорађа, Бела Паланка, Алексинац, Прокупље и Блаце, са центром у Нишу; као подручјем деловања и утицаја урбаног насеља у функционалном и економском смислу без обзира на административну организованост.

Подручје Плана обухваћено је развојном осовином I ранга Коридора X дуж Јужне Мораве ка Скопљу и Солуну, који подразумева концентрацију индустрије, туризма и савремених

услуга, и крака Хс дуж Нишаве ка Софији, за који се планира развој туризма, индустрије, шумарства и мањих привредних грана. Урбани центри биће од значаја за активирање ових привредних потенцијала, а квалитет повезивања са локалним и регионалним целинама биће просторно развојни приоритет.

Општина Сврљиг спада у крајње демографски угрожена подручја, за чији је опстанак кључан убрзани привредни развој, заснован на развоју примарног сектора кроз диверзификацију делатности. У брдском и планинском подручју Нишавског округа, које обухвата и планско подручје, приоритетни правци просторне орјентације пољопривредне производње су мешовито и пашњачко сточарство, са комплементарним воћарством и агрошумарством, као и посебним усмерењима ужих локалитета на виноградарство и производњу органске хране. Основни принципи привредног развоја су ослањање на локалне сировинске и људске ресурсе и еколошка оправданост планираних активности.

Кроз планско подручје пролази потенцијални коридор планираног аутопута Е-771, паралелно са постојећим државним путем I реда 25, и регионална железничка пруга, за коју се планира ревитализација и модернизација, али не спада у стратешке приоритете до 2014. године.

У погледу енергетске инфраструктуре планира се искоришћење потенцијала малих водотокова изградњом малих хидроелектрана, као и ветроелектрана за коришћење енергије ветра. У оквиру Тимочког регионалног система и постојећег Књажевачког подсистема за водоснабдевање, на територији катастарске општине Околиште планирана је акумулација првог приоритета $V_{\max}=15 \cdot 10^6 \text{ m}^3$ и КНУ=520mm, са постројењем за пречишћавање воде (ППОВ). Кроз планско подручје планирана је траса гасовода, као и ВХФ-ФМ предајник са коридором РР везе.

У погледу заштите животне средине, планско подручје је подручје квалитетне животне средине, претежно под шумама, воћњацима, виноградима, ливадама и пашњацима. Ризик од природних непогода представљају клизишта у појасу Сврљишких планина. Управљање комуналним и опасним отпадом упућује се на Регионални центар, односно Централно регионално складиште у Нишу. Подручје Сврљишких планина третира се као међународно значајно биљно подручје ИРА.

Проблеми одрживог развоја сагледани су кроз националне стратешке документе, првенствено кроз:

- Националну стратегију одрживог развоја до 2017. године („Службени гласник РС” бр. 55/05), где се одрживи развој сагледава кроз основне националне приоритете:
 - Чланство у ЕУ,
 - Развој конкурентне тржишне привреде и уравнотежен економски раст,
 - Развој људских ресурса и повећање запошљавања,
 - Развој инфраструктуре и равномеран регионални развој,
 - Заштита и унапређење животне средине и рационално коришћење природних ресурса.
- Стратегију регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС”, број 53/07), где се равномеран регионалан развој, као стратегијски циљ, састоји од 5 димензија развијености: економија, образовање, демографија, инфраструктура и екологија. Према анализи нивоа развијености, пре свега у односу на народни доходак по становнику и стопу незапослености, општина Сврљиг спада у „традиционално“ неразвијено подручје (НРП), које карактеришу кумулирани вишедеценијски економски, структурни, социјални и демографски проблеми.

Основне смернице за подстицање регионалног развоја препознате су у:

- Фискалној политици (пренос овлашћења и одговорности на локални ниво, стварање услова за привлачење инвестиција и решавање проблема незапослености НРП),
- Кредитној политици (формирање посебне јединице у оквиру Фонда за развој РС који ће се бавити подстицајним кредитирањем развојних пројеката који долазе из НРП),
- Државној помоћи (Фонд за развој РС, Агенција за страна улагања и промоцију извоза (СИЕПА), фондови ЕУ (предприступни ИПА фондови)),

- Политици запошљавања (давање пореских олакшица за запошљавање у „регијама са високим степеном ризика“ (општина Сврљиг)),
- Политици прекограничне и међурегионалне сарадње, кроз заједничке пројекте и сарадњу привредних субјеката и невладиних организација, братимљење општина у региону, отварање слободних зона у НРП од стране локалне самоуправе (под условом да постоји веза магистралним путем на мрежу европских путева, и да пословање слободне зоне позитивно утиче на привредне субјекте који послују ван ње),
- Инвестиционој политици (општина Сврљиг има најнижи ниво инвестиција по становнику (испод 3% просека)), која се првенствено односи на осавременивање опреме и производних процеса, и додатне инвестиције у људски капитал, истраживање и развој. Посебни инвестициони подстицајни механизми (пored оних који су регулисани фискалном, кредитном и политиком међурегионалне сарадње) су: убрзана амортизација, субвенција за формирање производних капацитета за мала и средња предузећа и радње у НРП, бонификација камата за предузећа која се инвестирају на НРП, партиципације државе у предузећима на НРП и до 50%.
- Политици страних улагања, где је потребно у општини основати канцеларију за питања локалног економског развоја, затим дефинисати имовину општина доношењем Закона о имовини ЛС, а за улагаче на неравијеним подручјима требало би обезбедити ослобађање од плаћања закупа земљишта. Оснивањем индустријских паркова у неразвијеним подручјима могла би се постићи концентрација привредних активности на локацији која иначе не би била препозната од страних инвеститора.
- Политици конкурентности, као основног елемента сваке отворене и тржишне економије, где се истиче мера прихватања Права конкуренције ЕУ и побољшање институционалних решења,
- Индустријској политици, где Нишавски округ остварује највећу бруго додату вредност у прехрамбеној производњи.
- Политици развоја предузетништва,
- Аграрној политици, где се посебна пажња поклања породичним фармама (укрупњавањем породичних газдинстава), као много ефикаснијим од великих конгломерата, затим власништву над земљиштем и обезбеђивању његовог ефикасног коришћења кроз враћање приватног земљишта пређашњим власницима или продаје путем тендера и исплате власника, односно давањем у закуп државног земљишта, на основу програма и закона ЛС.
- Подстицању развоја привредне инфраструктуре, где се интензивно улаже у саобраћајнице од националног и регионалног значаја, повезују мање средине са регионалним центрима, и као локални приоритет, подстицајним средствима за развој села реконструише локална инфраструктура.
- Туризму, којим се развојно утиче на више нивоа: подстиче се привредни раст и запошљавање, ствара се позитивна међународна слика, обезбеђује се дугорочна заштита природних и културних ресурса, и обавезује испуњење међународних стандарда квалитета, првенствено заштита туристичких потрошача.
- Социјалној политици, где се тежи ефикасном систему социјалне заштите и услуга, кроз просторно и садржајно повезивање социјалних актера у локалној заједници и региону и њихово заједничко и синхронизовано деловање.
- На нивоу општине донета је Стратегија одрживог развоја општине Сврљиг, која рефлектује дате смернице на локални ниво и представља стратешки основ израде Просторног плана.

Основна планска решења просторног развоја општине Сврљиг базирају се на искоришћењу препознатих вредности и потенцијала предметног подручја:

- Добра саобраћајна и инфраструктурна повезаност, првенствено са Нишем, као центом функционалног урбаног подручја међународног значаја и региона Источне и Јужне Србије (ППРС 2020), а затим са Књажевцем и Старом планином на истоку;
- Квалитетно земљиште за развој пољопривреде тржишног карактера са доминантним ратарством и повртарством у плодном долином делу Сврљишког Тимока (микрорејон интензивне пољопривреде), за гајење воћа и грожђа у микрорејону побрђа (северни део Сврљишке котлине, слив Топоничке и реке Белице), као и за пчеларство и плантажно гајење зачинског и лековитог биља. Органска производња и заштита географског порекла хране биће једно од основних планских опредељења;
- Велики пашњачки комплекси одличног травног састава, који се простиру на вишим и осојним деловима Калафата и Сврљишких планина (брдско-планински рејон), а који пружају могућности за интензивирање сточарства;
- Веће површине под шумом листопадних и мешовитих састојина по ободу Сврљишких планина и Калафата, као сировинске базе за развој шумарства;
- Очувана, релативно незагађена и неугрожена животна средина сеоских насеља, у којима аутентичан амбијент и природно окружење имају потенцијал за развој сеоског туризма;
- Препозната подручја изузетних природних и културних вредности која, уз истовремену примену мера заштите и њиховог очувања, представљају потенцијал за развој туризма (Сврљишка клисура, пећине, понорница реке Сврљишки Тимок, термални извори и др).

Проблем у планирању развоја планског подручја јесте недовољна истраженост и мониторинг основних процеса (локалних климатских услова, водотокова, земљишта, демографских кретања и сл).

Основну претњу развоју планског подручја представљају негативна демографска кретања на целокупном подручју Плана (осим у насељима Сврљиг и Жељево). Обзиром на бројне исказане вредности и потенцијале за развој планског подручја, решења дата овим Планом првенствено су усмерена ка ублажавању и успоравању негативних демографских процеса и спречавању потпуног гашења појединих насеља до краја планског периода.

Реконструкција и изградња локалне путне мреже, државних путева и железнице, као и инфраструктурно опремање насеља, представљају неке од приоритетних планских решења, као предуслов просторног развоја планског подручја.

II ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

2.1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ НАМЕНЕ ПРОСТОРА

На основу оцене стања, ограничења и потенцијала, постављених циљева и концепције развоја (опште, по областима и концепције заштите, уређења, коришћења и развоја природних система и ресурса), на планском подручју предвиђен је простор за следеће (основне) намене:

1. Пољопривредно земљиште,
2. Шуме и шумско земљиште,
3. Воде и водно земљиште и
4. Грађевинско земљиште.

Биланс ових површина утврђује следеће односе (Табела 2):

Табела 2: Биланс површина

ЗЕМЉИШТЕ	Постојеће			Планирано		
	Р ha	Р km ²	%	Р ha	Р km ²	%
Пољопривредно	29829	298.29	59.98	27423	274.23	55.14
Оранице, виногради, воћњаци	15515	155.15	31.20	13925	139.25	28
Ливаде и пашњаци	14314	143.14	28.78	13498	134.98	27.14
Шуме и шумско	16987	169.87	34.16	19242	192.42	38.69
Воде и водно	325	3.25	0.65	373	3.73	0.75
Грађевинско	2590	25.9	5.21	2693	26.93	5.42
УКУПНО	49731	497.31	100.00	49731	497.31	100.00

Извор: РГЗ Статистички годишњак 2008. и рачуница у AutoCAD-у

Иако су пољопривреда и пашњачко сточарство основни правци привредног развоја планског подручја, у вишим пределима очекује се повећање учешћа шумског земљишта у корист постојећих мањих, дисконтинуалних пољопривредних површина. Доћи ће и до самозасејавања шума на тренутно слободним пашњачким површинама у претежно шумским подручјима (Сврљешке планине, Калафат). Ово ће утицати на смањење учешћа пољопривредног земљишта у укупној површини за око 5%, односно повећања шумског земљишта за око 4%.

Веће пољопривредне површине заступљене су на територији КО Грбавче, Сливје, Лалинац, Плужина (сливно подручје реке Градашнице), као и у долини Сврљешког Тимока, и као такве се задржавају (зона интензивне пољопривреде). На брдовито-брежуљкастом терену на североистоку планског подручја, у зони побрђа, пољопривредно земљиште интегрисано је у јединствену просторно-функционалну целину са шумским и грађевинским земљиштем, засеоцима у којима ће стамбена функција бити подређена функцији пољопривредне производње, сточарства и шумарства. Сви засеоци и махале који нису обухваћени шематским приказима уређења, моћи ће у планском периоду да задрже функцију становања, али се постојећи капацитети могу проширивати искључиво у функцији примарне производње (види поглавље 3.1. *Правила уређења*), односно, земљиште ће се користити у оквиру основне намене пољопривредног и шумског земљишта.

Водно земљиште на територији Просторног плана јесте земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем. Водно земљиште текућих вода је корито за велику воду и приобално земљиште (појас земљишта непосредно уз корито за велику воду водотока који служи одржавању заштитних објеката и корита за велику воду и обављању других активности које се односе на управљање водама). Ширина појаса приобалног земљишта износи до 10м. На подручју Просторног плана, највећи природни водотокови су Сврљешки Тимок са притокама: Лукавички, Грбавички, Гулијански Црнољевачки поток, Правачка и Околишка река и Топоничка река са притокама: Гојмановачка и Бела река.

Водно земљиште на подручју Просторног плана обухвата и напуштена корита које вода повремено плави и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и слично).

Планиране акумулације на подручју Просторног плана су на Околишкој реци, са котом нормалног успора од 530т нм, и на Белој реци, са котом нормалног успора од 610т нм, где водно земљиште обухвата површину до уреза највишег могућег нивоа, увећаног за појас од најмање 20т око читавог обима тада достигнуте највеће акваторије.

Земљиште у широј зони санитарне заштите акумулације за водоснабдевање „Околиште“, земљиште се може користити као пољопривредно и шумско, на начин који је прописан мерама санитарне заштите.

Грађевинско земљиште обухвата грађевинска подручја насеља и засеока, обухваћених шематским приказима уређења. Обзиром на постојеће стање изграђености и неповољна демографска кретања (и у планском периоду), у већини насеља извршена је редукција грађевинског подручја, а истовремено, ослобођен је простор за примарну производњу. У

оквиру грађевинског подручја насеља, осим становања одређен је простор за капацитете јавних служби, уређене зелене површине, радне зоне, туризам, саобраћај (на нивоу локалних општинских путева), као и простори за сахрањивање (поједина гробља, због веће удаљености, нису приказана на шемама већ на синтезној рефералној карти 1. Намена простора).

У оквиру подручја природних и културних вредности, у функцији туризма биће предвиђена строго контролисана грађевинска активност. То је уређење и изградња визиторских центара пећина-споменика природе (од којих је један планиран у границама насеља Копажкошара), спортско-рекреативног комплекса поред купалишта Бањица у Сврљишкој клисури, туристичког комплекса са школом у природи поред понорнице реке Сврљишки Тимок, око изворишта у Попшици и Округлици (у оквиру граница насеља), као и поред цркве Св. цара Константина и царице Јелене у Манојлици (у оквиру граница насеља Манојлица). Такође, планирана је школа у природи поред Рашиначког манастира у Пирковцу, као реконструкција и проширење постојећих капацитета.

Спортско-рекреативна зона на подручју КО Лозан, између постојеће и планиране деонице државног пута II реда 243, планира се као грађевинско земљиште за које је потребна даља планска разрада (кроз план детаљне регулације).

Под грађевинским земљиштем подразумева се и регулација постојећих и планираних саобраћајница, где се у планираном билансу укључује појас који ће бити резервисан за трасу аутопута Е-771, као и планирана мрежа општинских путева.

2.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Пољопривредно земљиште

Основна планска решења у погледу коришћења и заштите пољопривредног земљишта су:

- одрживо коришћење пољопривредног земљишта, у складу са његовим еколошким својствима;
- очување и контролисана употреба квалитетног пољопривредног земљишта, као основног ресурса за развој планског подручја;
- укрупњавање пољопривредних парцела,
- боље искоришћење постојећих и запуштених пољопривредних површина,
- подизање нивоа техничке опремљености и увођење агротехничких мера у циљу повећања продуктивности,
- максимално ангажовање постојећих и развој нових прерађивачких капацитета за прераду пољопривредних производа,
- заштита најквалитетнијег пољопривредног земљишта I до IV категорије,
- побољшање стања уређености путем мелиорације, регулације вода, развојем техничке и комуналне инфраструктуре,
- наводњавање пољопривредног земљишта уз предвиђање протеврозивних заштитних појасева и живица у склопу планираних мелиорационих система на пољопривредним површинама,
- развој производње и одржавање квалитета у производњи млечних производа,
- производња здраве хране и брендираних пољопривредних производа,

У односу на утврђене макроне планска решења подразумевају:

У **зони интензивне пољопривреде** посебну пажњу треба посветити процесу специјализације у пољопривреди. У првом, најнижем појасу, који се пружа поред Сврљишког Тимока, задњих година се интензивно узгајају разноврсни повртарски производи (производња паприка, парадајза, разних салата, итд.) који покривају тржишта и изван подручја Сврљига. Алувијалне равни дуж доњих токова Калничке, Правачке, Манојлочке, Вишевске и Изворске реке погодни су за повртарске културе. Производња поврћа и воћа показује технолошке и економске (компаративне) предности, посебно под пластеницима и стакленицима. Посебна пажња мора се посветити развоју стручних служби и њиховој саветодавној улози (прехрањивање биљака, интегрална заштита и сл.).

Такође, постоји погодност и за производњу житарица, индустријског и крмног биља. Последњих петнаестак година приметно је запостављање сточарства, те је плански приоритет поновно успостављање тесне везе између развоја биљне и сточарске производње, са ослоном на обезбеђење сопствене крмне базе и редефинисање понуде на тржишту. Већи значај у сетвеним културама треба дати индустријском биљу. Ратарску производњу треба усмерити потребама сточарства. Повећање интензивности ратарства на овим просторима непосредно је условљено предузимањем одговарајућих агротехничких и организационих мера.

У **зони побрђа**, која у највећој мери захвата брежуљкасти северни део Сврљишке котлине, подршка развоју пољопривредне производње биће усмерена ка укрупњавању поседа и повећању количине производње, уз очување биодиверзитета. Основе ратарства чине пшеница и кукуруз (у свим катастарским општинама, али боље приносе има у равници) што се и у будућности неће битније мењати. Просечни и укупни приноси последњих деценија имају изражени варијациони тренд, што је директно повезано наводњавањем. Производња поврћа захтева велики ангажман људског рада, али на малим поседима (од 1 ha), према неким проценама, може се обезбедити доходак једнак оном са имања која имају више од 20 ha ратарских усева и двадесетак услових грла стоке. Због тога се јавља потреба изградње мреже заједничких хладњача за воће и поврће, чиме се породичним пољопривредним газдинствима донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту. Импулс развоју повртарства представљаће и палнирани капацитети за производњу и прераду поврћа (конзервисање, сушење и смрзавање) у сеоским насељима (радне зоне). Према потенцијалима, уже воћарско подручје развијаће се у побрђу (коштуњаво воће).

Лоша инфраструктурна опремљеност и изразито демографско пражњење села представљају основна ограничења за оријентацију на интензивније коришћење земљишта.

Брдско-планинску зону Калафата и Сврљишких планина одликује издиференцираност природних услова за развој пољопривреде. У комплексима ораничних површина наставиће се доминација жита и крмног биља (уз специфичне погодности за производњу проса, хељде, ражи и сл). Пашњаци и ливаде пружају основу за развој сточарства, првенствено овчарства и козарства ради производње млека и меса. Ово је могуће променом расног састава оваца и коза, те побољшањем њихове исхране и услова смештаја, изградњом сточарских фарми, повезивањем привредних субјеката пољопривреде и породичних газдинстава. Треба подржати производе заштићеног географског порекла. Овај простор одликује и повољност за производњу аутохтоног и плантажног лековитог биља, гљива, сакупљање шумских плодова и сл. Да би се покренула ова производња потребно је организовати перманентну обуку сакупљача, формирати откупне, а у појединим насељима и прерађивачке центре. На овим просторима постоје услови за развој пчеларства, и у том смислу важно је обнови пчелињи фонд и подстакнути занимање за пчеларством код младих људи. Такође је важно настојати да се у сваком насељу где постоји барем један пчелар (предузетник, професионалац) организује откуп пчелињих производа.

Шуме и шумско земљиште

Потенцијал за шумарство на подручју Плана је велики, с тим да треба нагласити потребу пошумљавања голети еродираних и деградираних терена. Основне смернице за заштиту и коришћење шума и шумског земљишта су:

- земљишта најнижих бонитетних класа (VI, VII, VIII бонитетне класе) пошумљавати полазећи од еколошких карактеристика станишта, уз коришћење аутохтоних врста: лишћари (јавора, јасена, буква, млеч, китњак и др), бели и црни бор, јела, смрча и др, или их претварати у уређене, мелиорисане пашњаке,
- актуелизирати катастарски план,
- урадити програм газдовања приватним шумама,
- урадити Програм пошумљавања површина у приватном власништву,
- формирати стручне службе за реализацију ових радова у оквиру ЈП „Србијашуме“ и локалних шумских газдинстава,
- израдити географски информациони систем (ГИС) за шуме,

-заштитити и очувати посебно заштићене делове природе и заштитити биодиверзитет у целини,

-пошумљавање аутохтоним врстама и успостављање аутохтоности природног амбијента везано за шумску и другу вегетацију,

-унапређење стања високих шума кроз правилну примену природне обнове и благовремено и планско извођење мера неге и обнове шума, уз одговарајуће повећање дрвне залихе по ха, као и текућег запреминског прираста,

-извршити реконструкцију постојећих и изградити нове путеве, како би се повећала отвореност шумских екосистема,

-заштита и очување ретких и угрожених врста,

-изградња ловно-техничких објеката уз могућност ограђивања делова ловишта.

Основна планска решења подразумевају:

-очување и заштиту значајних шумских комплекса,

-рационално коришћење дрвета као сировине уз формирање мањих дрвопрерађивачких погона у оквиру радних зона сеоских насеља,

-спровођење шумско-узгојних и мелирационих радова, при чему се приоритет даје подизању мешовитих састојина на нагибима већим од 40% (поготову на долињским странама бујичних токова),

-пошумљавање ерозивних предела, при чему су приоритет сливови бујичних токова,

-рекултивацију и пошумљавање деградираног земљишта,

-формирање мултифункционалних шумских целина за лов, туризам, спорт и рекреацију, сакупљање шумских плодова и др,

-очување шумских комплекса и појединачних стабала у зони општинског центра и другим периурбаним и урбаним насељима,

-превођење нижих у виши узгојни облик шума,

-интензивну конверзију постојећих састојина у изданачим шумама и њихово превођење у високи узгојни облик. На местима где је то могуће треба ићи пре свега на реституцију, док супституцију врста треба избегавати, уз што чешће коришћење аутохтоних врста са овог подручја.

Поред наведених планских решења која се односе на целокупно подручје општине Сврљиг, овим Планом се дају и одређена решења која су специфична за поједине макрозоне:

у брдско-планинској зони:

- формирање мешовитих и вишенаменских шумских састојина на подручјима катастарских општина: Грбавче, Копајкошара, Попшица, Округлица и Периш, у вишим деловима Калафата, као просторима са шумско-привредним, ловним, туристичким и другим потенцијалима,
- обнављање деградираних шума КО Плужина, Нишевац, Варош и Палилула, пошумљавањем,
- успостављање аутохтоности природног амбијента везано за пошумљавање и очување травне вегетације;

у зонама заштићених подручја и подручја предложених за заштиту:

- подизање интензивних култура меких лишћара у алувијалној зони понорнице Сврљишког Тимока,
- уређење шумских локалитета и развој излетничког туризма (уређење парк-шума и повећање зелених површина по глави становника на нивоу до 25м² по становнику).
- очување шумских комплекса и појединачних стабала у зонама пећине Самар, попшички Пештер, пећински систем Језава, Преконошка и пећина Равна пећ),
- остале мере (види поглавља 2.7.1. *Заштита животне средине и заштита, уређење и унапређење предела* и 2.7.2. *Заштита, уређење и унапређење природних добара*).

Воде и водно земљиште

Заштита вода

Заштита квалитета вода спроводиће се у оквиру Тимочког и Јужноморавског регионалног система водотока, зависно од сливног подручја, применом технолошких, водопривредних и организационо-економских мера.

Према Програму системског испитивања квалитета вода, општи параметри квалитета вода не испитују се за реку Сврљишки Тимок, али према Уредби о категоризацији водотока и Уредби о класификацији вода ("Сл. Гласник СРС" бр.5/68), од изворишта до Округлице сврстана у I категорију водотока, а од села Округлице до Књажевца у II категорију. Све притоке које се уливају у Сврљишки Тимок такође припадају овој категорији.

На делу јужноморавског слива највећи водоток је Топоничка река са притокама Бела река и Гојмановачка, и на њима се не врши испитивање квалитета вода, али као и за остале притоке Јужне Мораве, предвиђа се да се квалитет ових вода доведе и одржи на ниво који омогућава контактну рекреацију.

Основна планска решења у циљу заштите вода и водног земљишта су:

- успостављање зона санитарне заштите локалних изворишта водоснабдевања – на рефералној карти бр.3 Туризам и заштита простора, приказане су потенцијалне шире зоне заштите већих изворишта за водоснабдевање за које је неопходна израда елабората на основу којих ће се прогласити и успоставити зоне санитарне заштите;
- заштита и уређење вода треба да обухвати све сливне површине на планском подручју;
- потпуна санитација насеља и изградња канализационих система за одвођење употребљених и атмосферских вода и њихово контролисано испуштање у водопријемнике након пречишћавања;
- доградња постојећег постројења за пречишћавање отпадних вода;
- изградња планираних постројења за пречишћавање отпадних вода за групе насеља;
- доношење акта о испуштању отпадних вода у јавну канализацију;
- израда ППППН слива акумулације „Околиште“, на основу кога ће се дефинисати зоне заштите ове планиране акумулације;
- неопходно је дефинисати све изворе загађења (регистровати мање загађиваче), урадити катастар загађивача;
- уклонити дивље депоније дуж токова и обезбедити одлагање чврстог отпада на санитарној депонији;
- појачан надзор и боља сарадња инспекцијских служби ради контроле вода.

Заштита од вода, коришћење и развој водопривредне инфраструктуре обрађени су у поглављу 2.6.2.1. *Водопривредна инфраструктура*.

Геолошки ресурси

Рудно богатство на територији општине Сврљиг није у довољној мери проучено. Геолошким проспекцијама констатован је већи број рудних налазишта, али њихове резерве нису још увек детаљно билансиране. У условима оваквог познавања рудног богатства није могуће приступити детаљној економској валоризацији овог ресурса, па преглед рудног богатства сврљигске општине треба прихватити са резервом.

Планско опредељење јесте одрживо коришћење минералних сировина на подручју Плана, које ће се усклађивати са општом концепцијом коришћења минералних ресурса Републике Србије. Основна планска решења подразумевају:

- стварање услова за интензивније и комплексније коришћење истраженог минералног богатства, у првом реду за доказане резерве грађевинског материјала;
- испитивање еколошке и економске оправданости експлоатације минералних сировина: *кречњака* код Драјинца и Нишевца (Богданица); *доломита* на Сврљишким планинама, у рејону села Гулијан; *угљоносне серије* у области села Бучума, Околишта и Манојлице, посебно лигнита у Палилулској котлини и мрког угља и лигнита у централном делу Сврљигске котлине; *битуминозни шкриљци* у источном појасу од Бучума на северу, преко Околишта, ка Манојлици

и даље на југу и у западном појасу код Копајкошаре и Грамаде; *бентонита* на локалитетима Манојлице и Извора; *бигра* у околини села Преконоге; *туфова* код Грамаде; *базалта* на простору између Гулијана и Округлице;

- експлоатација грађевинског камена на локацији постојећег каменолома у складу са условима заштите животне средине, као и према условима прикључивања на постојећи државни пут I реда.

2.3. МРЕЖА НАСЕЉА И ДИСТРИБУЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

2.3.1. ДЕМОГРАФСКИ АСПЕКТ РАЗВОЈА НАСЕЉА

На планском подручју, према последњем попису (2002) живи 17.284 становника у 39 насеља. Линеарна пројекција настављања тренда 1991-2002 предвиђа да ће на крају планског периода на територији општине Сврљиг живети 10.896 становника, односно 6.388 становника мање. Насеља на подручју Плана суочавају са озбиљном демографском кризом и потенцијалним гашењем чак 16 насеља до 2024. године, уколико се не предузму одређене социо-економске мере и не имплементирају решења дата овим Планом са аспекта привреде, туризма, јавних служби, као и решења везана за саобраћај и инфраструктурно опремање. Међутим, по свим варијантама кретања становништва очекује се наставак негативног демографског тренда на целокупном планском подручју, осим урбаног општинског центра Сврљиг и суседног насеља Жељево.

Табела 3: Кретање броја становника до 2002. године и пројекција до 2024. по основу настављања тренда 1991-2002.

НАСЕЉЕ	1991	2002	Пројекција			Индекс промене			
			2014	2019	2024	2014 /2002	2019 /2014	2024 /2019	2024 /2002
Белоиње	402	343	279	252	225	0,81	0,90	0,89	0,66
Бурдимо	594	406	201	115	30	0,50	0,57	0,26	0,07
Бучум	183	106	22	0	0	0,21	0,00	-	0,00
Варош	258	168	70	29	0	0,42	0,41	0,00	0,00
Влахово	255	163	63	21	0	0,39	0,33	0,00	0,00
Галибабинац	487	342	184	118	52	0,54	0,64	0,44	0,15
Гојмановац	137	94	47	28	8	0,50	0,60	0,29	0,09
Грбавче	756	567	361	275	189	0,64	0,76	0,69	0,33
Гулијан	296	201	97	54	11	0,48	0,56	0,20	0,05
Гушевац	443	320	186	130	74	0,58	0,70	0,57	0,23
Давидовац	305	199	83	35	0	0,42	0,42	0,00	0,00
Драинац	855	706	543	476	408	0,77	0,88	0,86	0,58
Ђуринац	237	200	160	143	126	0,80	0,89	0,88	0,63
Жељево	84	87	90	92	93	1,03	1,02	1,01	1,07
Извор	918	722	508	419	330	0,70	0,82	0,79	0,46
Копајкошара	190	112	27	0	0	0,24	0,00	-	0,00
Лабуково	198	122	39	5	0	0,32	0,13	0,00	0,00
Лалинац	582	445	296	233	171	0,67	0,79	0,73	0,38
Лозан	323	210	87	35	0	0,41	0,40	0,00	0,00
Луково	413	277	129	67	5	0,47	0,52	0,07	0,02
Манојлица	406	272	126	65	4	0,46	0,52	0,06	0,01
Мерцелат	218	147	70	37	5	0,48	0,53	0,14	0,03
Мечји До	91	44	0	0	0	0,00	-	-	0,00
Нишевац	604	523	435	398	361	0,83	0,91	0,91	0,69
Околиште	237	141	36	0	0	0,26	0,00	-	0,00
Округлица	299	226	146	113	80	0,65	0,77	0,71	0,35
Палилула	101	75	47	35	23	0,63	0,74	0,66	0,31
Периш	298	220	135	99	64	0,61	0,73	0,65	0,29
Пирковац	56	34	10	0	0	0,29	0,00	-	0,00
Плужина	587	370	133	35	0	0,36	0,26	0,00	0,00
Попшица	257	155	44	0	0	0,28	0,00	-	0,00
Преконога	730	578	412	343	274	0,71	0,83	0,80	0,47
Радмировац	272	200	121	89	56	0,61	0,74	0,63	0,28
Рибаре	361	296	225	196	166	0,76	0,87	0,85	0,56
Сврљиг г	7296	7705	8151	8337	8523	1,06	1,02	1,02	1,11
Сливје	183	130	72	48	24	0,55	0,67	0,50	0,18

Тијовац	192	118	37	4	0	0,31	0,11	0,00	0,00
Црнољевца	307	219	123	83	43	0,56	0,67	0,52	0,20
Шљивовик	67	41	13	1	0	0,32	0,08	0,00	0,00
Општина Сврљиг	20478	17284	13800	12348	10896	0,80	0,89	0,88	0,63
ПАД ПОРАСТ									

Најугроженија насеља, којима најпре прети демографско пражњење, су: Бучум, Копажкошара, Мечји До, Околиште, Плужина и Попшица, затим би дошло до потпуног гашења насеља: Влахово, Лабуково и Тијовац, и на крају насеља: Варош, Давидовац, Лозан, Пирковац и Шљивовик. Разлози овом негативном тренду су економске, социјалне, образовне, психолошке, биолошке и културне природе и огледају се у високој стопи незапослености, старењу популације, каснијем ступању у брак, већем броју нежења, иселавању биолошки репродуктивног становништва, порасту броја породица са једним дететом или без деце итд.

На читавој територији Просторног плана очекује се наставак тренда старења становништва. Последично, у функционалном контингенту предшколског становништва очекује се највеће смањење (индекс промене износи око 0,12), као и школскообавезног становништва (индекс промене износи око 0,11). Пројекција контингента женског фертилног становништва огледа се у смањењу за око 57%. Уколико не дође до реализације планских активности, може се очекивати и смањење радног контингента становништва (индекс промене 0,59), а пораст контингента становништва старости 65 и више година (индекс промене око 1,26).

Табела 4: Прогноза функционалних контингената становништва на подручју Просторног плана до 2024. године

Насеље/општина	1991	2002	Пројекција			Разлика 2024-2002
			2014	2019	2024	
Предшколски контингент (0-7 година)						
Централна Србија	485370	360727	224753	168097	111441	-373929
Нишавски округ	31314	23718	15431	11979	8526	-22788
Општина Сврљиг	1061	738	386	239	92	-969
Школскообавезни контингент (7-14 година)						
Централна Србија	615116	493829	361516	306385	251255	-363861
Нишавски округ	39920	33004	25459	22316	19172	-20748
Општина Сврљиг	1444	999	514	311	109	-1335
Радни контингент(15-64 година)						
Централна Србија	3589776	3646774	3708954	3734862	3760770	170994
Нишавски округ	252559	253711	254968	255491	256015	3456
Општина Сврљиг	12178	10111	7856	6917	5977	-6201
Контингент становништва65 и више година						
Централна Србија	657568	925320	1217413	1339119	1460824	803256
Нишавски округ	49987	68529	88757	97185	105613	55626
Општина Сврљиг	4486	5170	5916	6227	6538	2052
Контингент женског фертилног становнитшва (15-49 година)						
Централна Србија	1382061	1312721	1237077	1205559	1174041	-208020
Нишавски округ	91995	88200	84060	82335	80610	-11385
Општина Сврљиг	3734	2909	2009	1634	1259	-2475

Политика демографског развоја заснива се на квантитативним променама (у смислу заустављања даљег смањења и равномеран размештај становништва) и квалитативним променама демографског потенцијала (побољшање старосне и образовне структуре, стимулисање позитивних миграција младог и образованог становништва и сл.). Овако постављену демографску политику није могуће остварити у кратком року, већ дугорочно и постепено, и то заједничким деловањем економске (политике запошљавања, предузетништва,

пољопривреде, туризма) и социјалне полититке, чијим је синергичким деловањем могуће утицати на пораст укупног фертилитета и природног прираштаја.

Планска решења просторног развоја дата овим Планом, са свих релевантних аспеката конципирана су тако да подстакну равномеран територијални развој и активирање руралног подручја (види: поглавље 3.3.2. *Приоритетна планска решења и пројекти*).

Социо-економске мере за неразвијена подручја, постављене на нивоу Републике кроз поједине стратешке документе² и сумиране у мерама за подстицање равномерног територијалног развоја (види: поглавље 3.3.3. *Мере за подстицање равномерног територијалног развоја и кооперације са суседним јединицама локалне самоуправе*), подразумевају:

1) Побољшање социјалног статуса појединих категорија становника (одраслих особа без образовања, деце, жена, старих и других посебно угрожених група);

2) Побољшање и пораст нивоа социјалних давања породицама са децом у циљу пораста наталитета (бесповратна новчана помоћ за свако новорођено дете, обезбеђивање опреме за бебе, субвенционисан, боравак у вртићима и предшколским установама за свако треће и четврто дете, обезбеђење бесплатне опреме и уџбеника предшколцима и првацима и сл.);

3) Развој система социјалног становања (коришћењем постојећег стамбеног фонда);

4) Побољшање квалитета услуга здравствене и социјалне заштите на подручју Просторног плана, нарочито старијим грађанима и старачким домаћинствима, и побољшање доступности услуга здравствене заштите организовањем низа акција (акције мерења крвног притиска, и шећера у крви на терену, предузимање акција за превенцију карцинома дојке, дебелог црева и сл, организовање акција „каравани здравља” до удаљених села на подручју Просторног плана и сл);

5) организовање низа едукација и промоција репродуктивног здравља адолесцената и жена и сл;

6) Побољшање система образовања и подизање нивоа знања реформом стручног образовања, увођењем низа програма преквалификације и доквалификације назапошљене радне снаге (посебно угрожених категорија становништва: одраслих особа без образовања, националних мањина, избеглица и интерно-расељених лица, жена, особа које су проглашене технолошким вишковима, а имају више од 50 година живота и сл);

7) Обезбеђивање и удруживање средстава РС (Фонд за развој, средства Министарства пољопривреде и шумарства, Министарства привреде и регионалног развоја и сл), средстава локалних самоуправа, привредних банака (са највећим степеном осигурања и најнижим камтним стопама) и приватних предузетника за покретање привредних активности (за ревитализацију напуштених објеката, модернизацију постојећих и изградњу нових објеката за откуп и прераду млека и млечних производа, откуп и примарну прераду воћа, шумских плодова, лековитог и ароматичног биља, кланица и објеката за прераду меса) а у циљу отварања нових радних места, пораста samozapošljavanja и запošljavanja млађег и женског дела популације;

8) Предузимање низа нефинансијских подстицајних мера на општинском нивоу у циљу поспешивања развоја приватног предузетништва (пореске олакшице, обезбеђивање локација, стимулативне мере комуналне политике и политике цена грађевинског земљишта, организовање обуке и курсева за заинтересоване предузетнике и друге мере);

Осим економских и социјалних мера, потребно је предузети и низ активности у циљу побољшања *комуналне и саобраћајне инфраструктуре*, као и нивоа *базичних услуга* (стварање ефикасне администрације у циљу смањења административних процедура, у правцу формирања „one stop shop” (све на једном месту) и пружања on – line услуга и сервиса, побољшање нивоа пtt услуга, доступности интернета и сл) за побољшање квалитета живота на селу.

² Нарочито: Стратегија за смањење сиромаштва, Национална стратегија запошљавања, Национална стратегија за младе, Национална стратегија о старењу, Стратегија за управљање миграцијама, Национална стратегија социјалне заштите, Стратегија подстицања рађања.

2.3.2. МРЕЖА НАСЕЉА И ФУНКЦИОНАЛНО ПОВЕЗИВАЊЕ НАСЕЉА И ЦЕНТАРА

Општина Сврљиг припада функционалном урбаном подручју међународног значаја (по моделу ФУП-а РС 2020. године са 465.776 становника), заједно са општинама града Ниша, Дољевац, Меровина, Гаџин Хан, Житорађа, Бела Паланка, Алексинац, Прокупље и Блаце, са центром у Нишу. Повезивање унутар овог функционалног подручја, као и са центрима других суседних општина (првенствено Књажевцем) оствариће се првенствено кроз реализацију саобраћајног и инфраструктурног коридора Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније, организацију јавних услуга вишег ранга и туризам.

У складу са планским концептом, одређена је насељска хијерархија унутар планског подручја према степену централитета, и то:

I Сврљиг, као центар јединице локалне самоуправе са припадајућим примарним функционалним подручјем које обухвата 9 примарних насеља: Преконога, Ђуринац, Рибаре, Белоиње, Црнољевина, Мерцелат, Жељево, Шљивовик и Драинац. Плужина, Грбавче и Округлица, првенствено се усмеравају ка ближим насељима са одређеним степеном централитета (Грбавче ка Лалинцу, Плужина ка Лалинцу и Нишевцу, Округлица ка Гушевцу), и то у погледу организације јавних служби и упућености на привредне организације, удружења и центре, који ће се формирати у насељима Лалинац, Гушевац и Нишевац.

II Центри заједнице насеља:

1. Гушевац на истоку, са припадајућим функционалним подручјем које обухвата 8 примарних насеља: Околиште, Луково, Влахово, Манојлица, Периш, Лозан, Гулијан и Округлица. Бурдимо, као центар са ограниченим централитетом суседног функционалног подручја, оствариваће директне везе са Гушевцем, као центром заједнице насеља источно од Сврљига, и то у погледу појединих јавних услуга вишег ранга и организације привредних делатности.

2. Лалинац на западу, са припадајућим функционалним подручјем које обухвата 6 примарних насеља: Грбавче, Копажкошара, Сливје, Радмировац, Давидовац и Галибабинац. Јачањем централних функција Лалинца, у погледу планираних јавних служби, као и у погледу организације привредних делатности, предвиђено је да насеље Грбавче, примарно буде упућено ка Лалинцу, као центру заједнице насеља западно од Сврљига.

III Центри са ограниченим централитетом:

1. Нишевац са припадајућим функционалним подручјем које обухвата 4 насеља: Плужина, Мечји До, Варош и Палилула. Осим функција централитета (јавних служби), Нишевац је, због свог историјског значаја и посебних природних вредности у окружењу (амбијентална целина Сврљичка клисура), одређен и као сеоски туристички центар на нивоу целе општине.

2. Извор и Бурдимо, са припадајућим функционалним подручјем које обухвата насеља Тијовац, Бучум и у одређеној мери Околиште. Ово функционално подручје првенствено ће се развијати као специфичан рурални предео који карактеришу многобројна расута грађевинска подручја постојећих засеока и махала, где се функција становања дешава у непосредном окружењу примарне производње, са могућношћу затварања производно-прерађивачког циклуса у оквиру планираних капацитета радне зоне у селу Извор.

3. Попшица, којој гравитирају 3 насеља: Пирковац, Гојмановац и Лабуково. Осим центара јавних услуга, у Попшици је предвиђен и центар у функцији развоја туризма, спорта и рекреације.

IV 32 примарна насеља, чији ће развој бити усмерен ка побољшању саобраћајне повезаности са припадајућим центрима и међусобно, инфраструктурном опремању и унапређењу насељских садржаја у оквиру планираних јавних служби, као и изградњи планираних радних зона за одређене привредне делатности и зона у функцији туристичке афирмације препознатих природних потенцијала. Изградњом планиране радне зоне доћи ће до формирања континуалног грађевинског подручја (конурбације) насеља Давидовац и Радмировац.

2.3.3. ДИСТРИБУЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Организација јавних служби на планском подручју планирана је на основу Препорука ППРС 2020 за организацију јавних служби према хијерархијском нивоу насеља, уз поштовање постојећих јавних садржаја у насељима и демографског аспекта њиховог развоја (Табела 5).

Основно планско решење подразумева задржавање, реконструкцију и адаптацију постојећих капацитета јавних садржаја на целокупном планском подручју. Затим, у насељима у којима не постоје основне јавне услуге и насељима са израженом депопулацијом, као једна од мера задржавања становништва и даљег опстанка ових насеља планирани су мултифункционални центри, у већини насеља замишљени као једна или више просторија за различите намене, адаптираних у оквиру постојећих капацитета (углавном запуштених школских објеката).

Квалитет планираних услуга зависиће од задовољења потребних просторних, техничких и кадровских услова, те је неопходно капацитете јавних услуга адекватно инфраструктурно и технички опремити (уз могућност осавремењивања и проширења капацитета за нове садржаје), као и применити адекватна кадровска решења (уз могућност стручног усавршавања кроз сталну едукацију-семинари, скупови, симпозијуми, конгреси). Ниво квалитета пружених услуга не сме бити различит у насељима различите величине (са различитим бројем корисника услуга) или у односу на планирани степен централитета у мрежи насеља.

У циљу подизања квалитета услуга треба остварити и унапредити сарадњу између јавног и приватног сектора, локалних удружења и невладиних организација, као и сарадњу са републичким и европским институцијама и асоцијацијама.

Предуслови за несметано функционисање јавних служби су:

- Регулисање имовинско-правних односа за све локације за пружање јавних услуга и остваривање права локалне самоуправе/заједнице у управљању јавним објектима. Јавни садржаји углавном су планирани у оквиру постојећих парцела у власништву Општине. Међутим, они се планирају и на приватним парцелама, за које се не мора нужно вршити експропријација (кроз план детаљне регулације), већ се предлаже партнерство јавног и приватног сектора.

- Реконструкција путне мреже и њено адекватно одржавање нарочито у зимском периоду, као предуслов остваривања просторне доступности.

Капацитети јавних служби планирани су тројако:

1. За све капацитете који се Просторним планом задржавају, планирана је могућност реконструкције или проширења постојећих капацитета у оквиру постојећих локација (грађевинских парцела и комплекса);
2. За поједине услуге планирана је пренамена и адаптација постојећих објеката јавне намене који су тренутно запуштени или су ван функције (планирани мултифункционални центри у оквиру ранијих школских објеката, домова културе и сл), односно, адаптација простора за одређену намену у оквиру постојећих објеката јавне намене који су у функцији (адаптација простора за услуге предшколског образовања у оквиру постојећих школа, услуга социјалне заштите у оквиру постојећих здравствених станица и амбуланти и сл)
3. За поједине садржаје планирана је изградња нових објеката (поједини мултифункционални центри, школа у природи у Перишу, спортско-рекреативни садржаји у Нишевачкој клисури и сл).

Табела 5: План организације јавних служби по насељима

Шематски приказ уређења – бр. карте	Степен централитета	Насеље	ОБРАЗОВАЊЕ					СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА			КУЛТУРА		СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА			ОРГАНИ УПРАВЕ		МУЛТИФУНКЦИОНАЛНИ ЦЕНТАР
			Предшколска установа	Основна 4-годишња школа	Основна 8-годишња школа	Средња школа	Школа у природи		Дом здравља	Здравствена станица/амбуланта	Ветеринарска станица/амбуланта	Културни центар	Вишенаменски простор	Спорти терен /игралиште	Спорти комплекс	Садржаји у ф-ји коришћења природних потенцијала	Општинска управа	Месна канцеларија	
1	П	Гојмановац																	а
2	ОЦ	Попшица								п						п		п	а
3	П	Пирковац					а						а						+
4	П	Лабуково																	а
5	П	Давидовац								п									а
6	П	Радмировац									п							+	а
7	П	Галибабинац								п								п	а
8	П	Копајкошара																	а
9	П	Сливје																	а
10	З	Далинац	а		п					п	п		п	п				п	
11	П	Грбавче		п						п								п	а
12	П	Плужина												+				п	а
13	ОЦ	Нишевац	а	п						п			а	п, +		+		п	
14	П	Варош		п						п								п	а
15	П	Палилула																	а
16	П	Мечи До																	а
17	П	Драјинац		п						п				п				п	а
18	П	Мерцелат																	а
19	П	Шљивовик																	+
20	П	Жељево																	+
21	П	Преконога		п										п				п	а
22	П	Ђуринац																	а
23	П	Рибаре		п															а
24	П	Белоиње		п										п					а
25	П	Црнољевина		п						п				п				п	а
26	П	Округлица		п												+			а
27	П	Гулијан		п														п	а
28	П	Лозан													+				а
29	П	Периш					+							+					а
30	З	Гушевац	а		п					п			п	п				п	
31	ОЦ	Бурдимо		п						п								п	а
32	ОЦ	Извор		п						п	п		п	п				п	
33	П	Тијовац																	а
34	П	Бучум												п					а
35	П	Околиште																	а
36	П	Луково								п	п							п	а
37	П	Влахово																	а
38	П	Манојлица																	а
г	ЈЛС	Сврљиг	п	п	п			п, а	п		п	п, +			п				

Ознаке у табели:

П	примарно насеље
ОЦ	центар са ограниченим функцијама централитета
З	центар заједнице насеља
ЈЛС	центар јединице локалне самоуправе
п	постојеће стање уз могућност реконструкције или проширења постојећих капацитета;
а	планиран садржај у оквиру постојећег објекта јавне намене (адаптација или пренамена простора);
+	планиран садржај у новом објекту;
*	садржај изван насеља у оквиру припадајуће катастарске општине

Планска решења по појединим областима:

Образовање

- Повећање капацитета постојеће предшколске установе у Сврљигу (према нормативима и стандардима надлежног министарства за димензионисање у зависности од броја деце);

- Организовање предшколског програма у оквиру школских објеката у Лалинцу, Нишевцу и Гушевцу, односно мобилних вртића 2 до 3 пута недељно у оквиру мултифункционалних центара у примарним насељима у којима има деце корисника ових услуга (за свако дете);

- Организовање основне четворогодишње наставе у свим школским објектима сеоских насеља који су тренутно у функцији, или уколико има деце корисника ових услуга (за свако дете), у виду мобилне наставе у оквиру мултифункционалних центара;

- Организовање основне осмогодишње наставе у матичној школи у Сврљигу и подручним школама у Лалинцу и Гушевцу, са организованим превозом у 30-минутном интервалу за ђаке виших разреда основне школе и средњошколаца из осталих насеља;

- Организован превоз ученика у 45-60-минутном интервалу (за средњошколце и студенте који студирају ван територије општине Сврљиг), првенствено ка Нишу и укључивање општинске и школске администрације у проблематику обезбеђивања домског ђачког и студентског смештаја првенствено на територији града Ниша, за ђаке и студенте са територије општине Сврљиг. Простори у којима се организује средњешколска настава морају бити пројектовани тако да могу да поднесу програмске измене у складу са актуелним струковним потребама.

Осим у насељима, препознате су и одређене локације на којима је планирана изградња школе у природи (насеље Периш-локација понирања Сврљишког Тимока), односно реконструкција и адаптација постојећег објекта уз комплекс Рашиначког манастира у Пирковцу.

Здравствена заштита

Мрежа здравствених установа планирана је у складу са Уредбом о плану мреже здравствених установа и Законом о здравственој заштити РС.

Основно планско решење је задржавање, реконструкција, инфраструктурно и техничко опремање постојећих садржаја у области примарне здравствене заштите на целокупном планском подручју, у складу са планом организације рада Дома здравља, постојећих станица и амбуланти у насељима.

За насеља која немају одвојене просторије за примарну здравствену заштиту, планирају се мобилне службе. Услуге примарне заштите ове службе обављаће, у недељном термину, у оквиру мултифункционалних центара.

Хоспитализација болесника са подручја Општине у планском периоду ће се и даље одвијати у оквиру Клиничког центра у Нишу, Кнез Селу, Нишкој Бањи и Горњој Топоници, а по потреби и ван Нишавског округа.

Огранак Апотеке Ниш у Сврљигу у планском периоду наставиће да функционише у оквиру постојећих капацитета, са могућношћу снабдевања лековима у оквиру здравствених станица у центрима заједнице насеља Лалинцу и Гушевцу.

У оквиру планираних туристичких комплекса у насељима Округлица и Попшица, планирано је увођење комплементарних садржаја у функцији здравственог туризма (велнес и спа-центри, базени, шеталишта и сл.).

Здравствена заштита животиња на планском подручју планирана је у оквиру постојећих капацитета ветеринарских станица/амбуланти у Лалинцу и Радмировцу у западном делу планског подручја, као и Извору и Лукову на истоку.

Социјална заштита

За потребе Центра за социјални рад у Сврљигу планирана је изградња нових капацитета, са домским смештајем (геронтолошки центар), као и смештајем осталих лица са таквим видом потребе социјалне заштите (малолетна и пунолетна лица). Истовремено у оквиру ових капацитета планирају се простори за различите видове социјалне заштите (дечји центар, саветовалиште за брак и породицу и сл.). Локације за ове капацитете биће одређене и капацитети дефинисани Планом генералне регулације Сврљига.

У свим осталим насељима предвиђено је, у недељном термину, функционисање мобилних социјалних служби које ће функционисати у оквиру постојећих здравствених станица и амбуланти, односно у мултифункционалним центрима насеља која немају одвојене капацитете примарне здравствене заштите.

Спорт и рекреација

На планском подручју планирано је задржавање постојећих капацитета, са акцентом на важност редовног одржавања спортских терена и игралишта у сеоским насељима, у складу са потребама становништва и интересима локалне самоуправе. Приоритет имају спортски терени и игралишта у оквиру сеоских школских објеката.

У Сврљигу је планирано задржавање спортско-рекреативног комплекса на постојећој локацији, са могућношћу проширења капацитета, што ће бити предмет детаљне разраде кроз План генералне регулације.

На појединим локацијама (Попшица, Нишевац, Округлица) планирани су спортски садржаји у функцији коришћења природних потенцијала (Попшица, Округлица, Нишевачка клисура), као део шире туристичке понуде.

На делу између постојеће и новопланиране трасе државног пута II реда 243 на територији КО Лозан планиран је спортско-рекреативни туристички комплекс за који је предвиђена детаљна планска разрада.

Култура

За потребе културних активности на планском подручју предвиђени су нови капацитети Културног центра у Сврљигу, чија ће локација (локације) бити дефинисане Планом генералне регулације Сврљига. У оквиру Културног центра планирани су капацитети са библиотеку, завичајни музеј, архив, изложбени простор и простор за сценско-музичке делатности (отвореног и затвореног типа).

У одређеним насељима планирани су културни садржаји као издвојени капацитети сталног карактера, док ће се културне активности у осталим насељима одвијати у оквиру мултифункционалних центара, у складу са потребама становништва.

За потребе одржавања културних манифестација и у планском периоду могу се користити сви расположиви спортски терени и објекти.

Управа

Постојећи капацитети органа управе се задржавају, уз могућност организовања активности управе у оквиру планираних мултифункционалних центара. Нова месна канцеларија планирана је у Радмировцу.

2.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Имајући у виду компаративне предности подручја Просторног плана (локалне природне ресурсе, природна и културна добра и искуство и традицију у пољопривреди, индустрији, трговини и занатству и делатностима терцијалног сектора), а уз претпоставку да ће бити испуњени основни предуслови привредног развоја (изградња неопходне саобраћајне и комуналне инфраструктуре, побољшање базичних услуга (образовања, културе, здравствене и социјалне заштите, птт и комуналних услуга и др), стварање динамичног пословног амбијента

уз уважавање постојећих потенцијала и ограничења), развој привреде засниваће се на следећим планским решењима:

1. Развој пољопривреде (традиционална и органска), сточарства, шумарства и прерађивачке индустрије у тржишним условима пословања.

Квалитетно пољопривредно земљиште у зони Сврљишке котлине користиће се за ратарство и повртарство (житарице, паприка, парадајз, салате, сточно и индустријско биље и сл). У зони побрђа, основно опредељење је коришћење пољопривредног земљишта за гајење воћа и грожђа, затим пчеларство, плантажно гајење лековитог и зачиског биља. Пашњачки комплекси одличног травног састава, који се простиру на вишим и осојним деловима Калафата и Сврљишких планина (брдско-планински рејон), користиће се за интензивирање сточарства. Веће површине под шумом листопадних и мешовитих састојина по ободу Сврљишких планина и Калафата, користиће се за развој шумарства.

У циљу постизања високих приноса и тржишног пословања, потребно је предузимање мера за укрупњавање поседа и удруживање пољопривредних произвођача у хоризонталне и вертикалне кластере. Традиционална знања потребно је употпунити и осавременити најновијим сазнањима у погледу квалитетног сетвеног материјала, употребе адекватних агрохемијских и агротехничких мера, уз примену мера заштите и очувања природних ресурса и животне средине. Захваљујући здравој животној средини могућ је и развој органске производње на читавом подручју Плана (производња здраве хране по стандардима Европске Уније) са робном марком и заштићеним географским пореклом.

У циљу повећања тржишне конкурентности пољопривредне производње потребно је приступити реорганизацији производње са неколико становишта:

Са становишта унапређења организационих облика производње потребно је обезбедити финансијске и нефинансијске услове за:

- Удруживање произвођача у вертикалне кластере (повезивање произвођача са прерађивачком индустријом и директан пласман производа) и хоризонталне кластере (изузетно су значајни за ефикасно и рентабилно коришћење скупе механизације, као и за едукацију и размену искустава пољопривредних произвођача);
- Стимулисање процеса укрупњавања поседа породичних газдинстава, подстицање њихове специјализације и комерцијализације са циљем повећања економске ефикасности пољопривредне производње, уз поштовање еколошких стандарда;
- Оснивање крупних сточарских фарми (орјентисане на пашњачко сточарство) адаптацијом напуштених и изградњом нових објеката, са посебним акцентом на развој пашњачког сточарства у органском режиму;
- Економски опоравак и техничко опремање прехрамбене индустрије, нарочито у функцији развоја производње здраве хране са познатим географским пореклом.

Са становништва унапређења техничко-технолошке опремљености производње потребно је:

- Повећање нивоа техничке опремљености пољопривредних домаћинстава и опремање газдинстава машинама и опремом која олакшава рад у узгоју стоке,
- Поспешивање развоја традиционалне пољопривредне производње уз истовремено очување аутохтоних sorti биљака и раса стоке које су типичне за подручје Просторног плана, а у циљу постизања већих приноса и стварање тржишних вишкова;
- Базирање сточарске производње (нарочито органске) на квалитетнијој ветеринарској заштити и побољшању услова чувања и смештаја стоке;

Са становништва унапређења квалитета пољопривредно-прехрамбених производа је потребно:

- Примена мера мелиорације ливада и пашњака, које штите земљиште од ерозије и доприносе очувању биодиверзитета земљишта,
- Побољшање хемијских особина тла, ђубрење, уништавање корова и сл;
- контрола квалитета производа (НАССР, ИСО-9001 и др).

Са становништва унапређења људских ресурса је потребно:

- Организовање континуираних едукација и упознавање пољопривредних произвођача са најновијим и најсавременијим агротехничким и агрохемијским средствима, и

истраживањима у пољопривреди, сточарству и шумарству, са акцентом на органски режим, и сл;

- Како планско подручје одликују повољни природни услови за производњу аутохтоног и плантажног лековитог биља, гљива, сакупљање шумских плодова и сл, потребно је организовати перманентну обуку сакупљача;
- Посредовање у регионалној и међународној сарадњи у циљу конкурисања за средства предприступних фондова Европске уније.

2. Развој индустрије

Основна планска орјентација у просторној организацији индустрије заснива се на моделу усмереног полицентричног развоја и размештаја активности, реалној сировинској основи, кадровском потенцијалу и постојећим капацитетима, које треба структурално трансформисати, уз поштовање принципа одрживог развоја и строгих мера заштите животне средине, природе и природних ресурса, културне баштине итд.

На подручју Просторног плана постоје услови за развој пољопривредно-прехранбене индустрије, грађевинске, металопрерађивачке („МИН ДИВ”, „Жица пром”, „Металац Станковић”, „Лим промет” итд), дрвно-прерађивачка индустрија (намештај „Божиновић”), крзнарске („Крзно”) и текстилне индустрије (конфекција „Давид”, „Камелеон”, „Каскер”). За просторну дисперзију су нарочито погодне гране у пољопривредно-прехранбене и текстилној индустрији које у великој мери радно-интензивне, чија се производња базира на локалној сировинској бази, које могу да се лоцирају у оквиру стамбеног ткива насеља, у оквиру микропогона и породичних газдинстава, чији се производи пласирају на локалном тржишту, и која у великој мери даје импулс развоју малих и средњих предузећа. Подстицањем развоја малих и средњих предузећа обезбедиће се измена привредне структуре и повећати њена флексибилност, ефикасност и степен тржишности. На руралном подручју развој индустрије биће усмераваан на гране директно ослоњене на пољопривреду, уз строго поштовање правила заштите животне средине, и то у подручјима која својим природно-техничким потенцијалима гарантују развој производње.

Индустријски капацити лоцираће се у оквиру планираних радних зона, које укључују постојеће индустријско-привредне зоне до попуњења капацитета, као и нове гринфилд локације, прецизиране овим Планом. Приликом планирања производних активности неопходно је тачно одредити тип и обим производње, врсту технологије и могуће утицаје на животну средину.

Две су основне категорије локација на којима ће се у будућности инвестирати:

„Brownfield“ локације су инфраструктурно опремљени неискоришћени капацитети у оквиру постојећих комплекса великих и средњих индустријских, саобраћајних и трговинских предузећа на којима ће се инвестирати у изградњу комплементарних привредних садржаја зависно од потреба тржишта и намене површина:

1) Фабрика намештаја “Прогрес” – пред процесом ликвидације (погодан за развој дрвне индустрије)

2) „ИТК Сврљиг“ – пред процесом ликвидације (погодан за развој текстилне индустрије)

3) „Зелени Врх” – пред процесом ликвидације (погодан за развој грађевинске индустрије).

„Greenfield“ локације су нове локације које се опредељују за одређене намене и сходно томе се предвиђа њихово опремање одговарајућим инфраструктурним и комуналним садржајима. Ради се о локацијама у постојећим и новим радним зонама на којима ће се у планском периоду изградити велики број малих и средњих погона из области индустрије, занатства и других услужних делатности.

Прерада производа примарне пољопривредне производње, сточарства и шумарства, вршиће се у планираним радним зонама у оквиру грађевинских подручја сеоских насеља, равномерно распоређених на планском подручју, укупне површине око 55 хектара (Табела 6).

Табела 6: План размештаја радних зона по насељима

бр. шематског приказа	насеље	Радна зона (ха)		
		Постојеће	планирано	Укупно
2	Попшица	0.69	5.83	6.52
5	*Давидовац		5.13	5.13
6	*Радмировац	0.07	0.98	1.05
7	Галибабинац		2.39	2.39
9	Сливје	5.32	4.16	9.48
10	Лалинац		8.2	8.2
11	Грбавче	0.15	3.49	3.64
17	Драјинац		4.6	4.6
30	Гушевац	1.37	7.78	9.15
32	Извор	0.47	2.92	3.39
33	Тијовац	0.7		0.7
	УКУПНО	8.77	45.48	54.25

*јединствена радна зона између Давидовца и Радмировца

У оквиру ових зона, формираће се микропозони за откуп и прераду пољопривредних производа, меса и дрвне грађе (хладњаче, млекаре, мини-кланице, резаре, складишта, сервис и сл).

На територији насеља Сврљиг, детаљном разрадом намене простора кроз План генералне регулације, биће предвиђено неколико индустријско-пословних зона укупне површине око 160 хектара:

- 1) на југозападу, између главне насељске саобраћајнице (државни пут I реда 25) и железничке пруге;
- 2) на истоку, ограничена главном насељском саобраћајницом (државни пут II реда 243) и планираном обилазницом државног пута I реда 25;
- 3) на западу, између Сврљшког Тимока и железничке пруге, односно главне насељске саобраћајнице (државни пут II реда 243).

3. Развој туризма (излетнички, спортско - рекреативни, ловни, еколошки, сеоски) – који доприноси развоју динамичног пословног окружења, побољшању стандарда и запослености становништва, као и побољшању демографског потенцијала (види поглавље 2.5. *Просторни развој туризма, организација и уређење туристичких и рекреативних простора*)

4. Развој сектора услуга – који омогућава ново запошљавање кроз подршку приватном предузетништву за оснивање и интензивнији развој трговине на велико и мало, развој производног и услужног занатства, али и развој базичних услуга.

5. Развој сектора малих и средњих предузећа и предузетништва (МСПП) - који представља основни облик организовања фирми и генератор развоја, конкурентности и запошљавања. За развој овог сектора потребни су подстицаји за оснивање предузећа у делатностима сектора пољопривреде, пољопривредно-прехранбене индустрије, шумарства, занатства и домаће радиности, туризма и делатностима терцијалног сектора.

Мала и средња предузећа су облик организовања фирми који поседује велику тржишну и технолошку флексибилност, повећавају конкурентност и доприносе повећању запослености. Покривају све сфере привреде, али су најбројнија у пољопривреди и агроиндустрији, туризму, транспорту, трговини и сектору услуга, односно у гранама привреде које су у великој мери радно-интензивне. Повољни су услови и за развој сектора МСП у функцији туризма и оживљавања традиционалне производње (рестаурација и оживљавање постојећих воденица и сукара на Белој реци, Тимоку, Манојличкој реци итд).

За даљи развој овог сектора потребно је:

- искористити потенцијале постојећих („Brownfield“) локација, које чине инфраструктурно опремљени, а неискоришћени капацитети у оквиру постојећих комплекса великих и средњих индустријских, саобраћајних и трговинских предузећа, и отворити нове („Greenfield“) локације – у постојећим и новим радним зонама на којима ће се у планском

периоду изградити велики број малих и средњих погона из области индустрије, занатства и других услужних делатности;

- Стварање хоризонталних и вертикалних кластера. Циљ стварања хоризонталних кластера може бити ефикаснија организација дистрибуције производа, промоције и маркетинга, као и пласмана, продаје и наплате робе. То доводи до смањења трошкова пословања, а све у циљу повећања конкурентности како самих предузећа, тако и локалне привреде. Што се вертикалног умрежавања тиче, од посебног значаја је повезивање са високо-образовним установама и локалном самоуправом. На тај начин се лакше долази до високообразованог кадра и потребних теоријских знања за развој предузетничког духа и увођење савремених менаџерских техника у управљању, а све у циљу осавремњавања производње и преласка са занатске на индустријску производњу;
- Унапређење квалитета производа и услуга, увођење система квалитета ИСО 9000, НССР, нових технологија и иновација и повећање степена коришћења капацитета;
- Подршка локалне самоуправе и државе развоју сектора МСПП преко пакета подстицајних мера;
- Унапређење квалитета рада локалне самоуправе, као нефинансијске подршке сектору МСПП – локалну администрацију је потребно тако уредити да се на једном месту могу добити све информације, потребне дозволе и у једном дану обавити све радње неопходне за регистрацију фирме.

2.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА

Просторним планом РС 2020 планско подручје сврстано је у кластер југоисточне Србије обједињене туристичке понуде, а већи део територије је категорисан као секундарни туристички простор.

У складу са основним дугорочним циљевима, концептом развоја и организације туристичке понуде, у наредном периоду развијаће се транзитни, спортско-рекреативни, излетнички, ловни и риболовни, сеоски и манифестациони туризам. Обзиром да се очекује да туризам постане једна од битних привредних делатности на планском подручју, планирано је оснивање Туристичке организације општине Сврљиг, са инфо-пунктом у Сврљигу.

Централним делом планског подручја, у правцу југозапад – североисток, пролази друмски међународни транзитни туристички правац II степена, који обухвата постојећи државни пут I реда број 25 и планирани аутопут Е-771 (Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније). Такође, у функцији туризма значајан је правац државног пута II реда број 243 ка регионалном и националном туристичком центру на Старој планини.

Активирање транзитног туризма подразумева изградњу мотелских и ресторанских капацитета првенствено уз постојећи магистрални путни правац, односно планирани коридор Е-771, што ће се разрађивати кроз план детаљне регулације, као и уз постојећи регионални правац 243, на којем је између постојеће и планиране деонице на територији КО Лозан, планирано уређење и изградња спортско-рекреативног туристичког комплекса са ауто-мото полигоном.

Кроз планско подручје, долином реке Сврљишки Тимок, као и кроз зону побрђа, планиране су бицикличке трасе на појединим државним и општинским путним правцима, које формирају рингове, један у западном, а други у источном делу планског подручја. У сарадњи са бицикличким клубовима биће организоване бицикличке туре и формирана стајалишта.

Такође, треба организовати информативне пунктове, тј. објекте уз планиране транзитне туристичке правце и опремити их адекватном туристичком сигнализацијом.

У јужном брдско-планинском делу пролази регионална планинарска рута „Нишка трансферзала“, док је „Тимочка трансферзала“, која у северном делу обухвата подручје Нишевачке клисуре и преко Богданице прелази на територију општине Књажевац, а на крајњем истоку завршава на Старој планини и Бабином зубу, у фази мапирања. На делу ових регионалних планинарских рута, који пролази кроз планско подручје, као и на секундарним

планинарским стазама које повезују сеоска туристичка насеља, планирано је уређење пешачких стаза, одморишта и видиковаца.

Концепт организовања сеоског туризма заснован је на опредељењу домаћинства која ће за ту врсту делатности исказати интересовање. За развој сеоског туризма основу представљају сеоска домаћинства – куће амбијенталног стила са традиционалном кухињом домаћих производа из пољопривредне и сточарске производње поседа домаћинства. Поред понуде садржаја боравка, ова домаћинства могу да буду и снабдевачи здравом храном.

Сеоски туризам биће афирмисан кроз:

- организовање обуке сеоских домаћинства за бављење сеоским туризмом (предавања, курсеви, искуства страних земаља, професионално обављање улоге угоститеља и др),
- наставак започете категоризације угоститељских објеката на захтев сеоских домаћинства, у насељима која се налазе у оквиру планираних туристичких зона, где ће примарно бити уређење сеоских туристичких домаћинства и угоститељских објеката, укључујући производњу еко-хране и етно-занатских производа.
- усклађивање туристичке понуде са прописаним нормама и стандардима ЕУ,
- формирање туристичких пунктова у селима Попшица, Нишевац и Периш, са Нишевцем као сеоским туристичким центром, и њихово повезивање са Туристичком организацијом Ниша и околних општина,
- оживљавање традиционалне производње у функцији туризма (рестаурација постојећих воденица и сукнара на Белој реци, Тимоку, Манојличкој реци итд),
- интензивирање изградње неопходне саобраћајне и друге инфраструктуре на одабраним локацијама туристичких пунктова, као и
- уређење простора и изградњу објеката у функцији туризма, као и туристичких комплекса, на планираним локацијама у оквиру сеоских насеља (Табела 7).

Табела 7: План размештаја туристичких локација

бр. шематског приказа	насеље	Туризам (ха)		
		постојеће	планирано	Укупно
2	Попшица	0.06	5.33	5.39
8	Копајкошара		1.05	1.05
13	Нишевац		5.55	5.55
15	Палилула	0.08	0.27	0.35
26	Округлица	1.9	5.45	7.35
29	Периш		4.38	4.38
38	Манојлица		4.04	4.04
	УКУПНО	2.04	0.08	26.07

Треба наставити добру традицију организовања културних и спортско-рекреативних манифестација: Видовдански турнир, Белмужијада, Сабор гајдаша, Дечји фестивал, Божићни фестивал, Долина фест - Back 2 The Village, Road Diggers.

Рибљи фонд Сврљшког Тимока, Беле реке и других река на подручју Плана, погодује спортском риболову. Развој спортског риболова представљаће комплементарни сегмент летње понуде, претежно за излетничке кориснике, под условом да је усклађен са риболовним капацитетом вода и захтевима еколошке заштите припадајућих сливова.

Ловни туризам ће се организовати уз помоћ Ловачког друштва и активирати кроз туристичке манифестације. Главна ловна подручја организоваће се у комерцијалном ловишту „Сврљшке планине“ укупне површине 49.721 ха, од чега ловне површине обухватају 46.000 ха. За организовање овог вида туризма потребно је адекватно уредити постојеће капацитете (ловачки дом у Белоињу) и изградити одговарајуће нове капацитете (ловачке куће у ловним областима – реверима и сл). Такође, планира се и постављање ловно-техничких објеката, односно хранилишта, солишта, појилишта, спремишта за храну, хватаљки за дивљач, чека за осматрање и одстрел дивљачи за крупну дивљач.

У циљу туристичке афирмације целокупног планског подручја, као и равномерног развоја туризма на подручју Плана, планиране су две туристичке зоне.

На туристички атрактивним локацијама у оквиру ових зона, у подручјима изражених природних и културно-историјских вредности (нарочито Сврљишки град код Нишевца са купалиштем Бањица и „Котловима“ на реци Белици, Рашиначки манастир у Пирковцу и црква у Манојлици, термални извор у Попшици и Округлици, понорница реке Сврљишки Тимок, Самар и Преконошка пећина) обавезно је спровођење мера заштите.

Туристичка зона „А“ планирана је у оквиру јединствене туристичке понуде северног дела административног подручја града Ниша (Каменички Вис, бања Топило и Церјанска пећина). Укључује насеља Попшица, Пирковац, Копајкошара, Сливје, Плужина, Нишевац, Варош и Палилула, са улазним (инфо) пунктовима у Попшици и Нишевцу (у оквиру планиране намене туризма или као пратећи садржај простора за јавне намене). Планира се претежно летња понуда, укључујући производњу еко-хране, етно-занатских производа, интегрисана са ловним, риболовним, кружним путовањима и другим видовима туризма.

Лепоти пећинског система Самар (пећина Попшички пештер, пећински систем Језава и пећина Самар) доприносе естетске вредности пећинске сиге и атрактивни понорски облаци и пећински улази, од којих је нарочито атрактиван улаз Самар са кречњачким мостом на великом вигледу. Пећински систем ће се после детаљног снимања, савремено опремити за спелеолошки туризам и презентовати јавности, а на предвиђеној локацији у оквиру суседног насеља Копајкошара (намене туризма) планирано је уређење простора за визиторски центар и спелеолошки камп.

Споменици културе (Средњовековни град код Нишевца, црква Св. Илије, Рашиначки манастир) и остале евидентиране непокретности, представљаће комплементарни туристички мотив, како доминантним видовима туризма у оквиру туристичке зоне, тако и регионалној туристичкој понуди.

Поред комплекса Рашиначког манастира планирана је реконструкција школе у природи.

Село Нишевац издваја се као сеоски туристички центар, са планираним туристичким комплексом у зони Нишевачке клисуре, где је афирмација природних и културних вредности предвиђена у оквиру јединствене туристичке понуде, уз истовремену заштиту споменика културе и природе.

У Попшици се предвиђа искоришћење природног потенцијала (термалне воде) и изградња туристичког спортско-рекреативног комплекса.

Туристичка зона „Б“ припада источном развојном туристичком појасу, закључно са туристичким националним центром на Старој планини. Обухвата насеља Округлица, Гушевац, Периш и Манојлица, са функцијом сеоског туризма, као и планирани спортско-рекреативни комплекс на територији КО Лозан, између постојеће и планиране деонице државног пута II реда број 243.

У оквиру насеља Округлица планирано је уређење и изградња здравствено-туристичког комплекса на месту постојећих капацитета који су тренутно ван функције.

У оквиру насеља Периш, планирано је уређење и изградња туристичког комплекса на локацијама понирања, односно извирања Сврљишког Тимока, који се наслања на подручје предложено за заштиту природе, а у циљу туристичке афирмације овог локалитета, који је већ увршћен у програм туристичких рута ка Старој планини. У оквиру овог комплекса планирана је и школа у природи.

У оквиру насеља Манојлица, на потезу уз Манојличку реку до цркве Св. цара Константина и царице Јелене, планирано је уређење и изградња простора у функцији туризма (излетнички, еко, етно) уз рестаурацију постојећих воденица.

Преконошка пећина, претежно хоризонталан, вијугав, релативно једноставан канал, у другом делу благо разгранат, са дворанама богатим пећинским накитом и са наглашеним колонијом сталактита биће реконструисана као значајан палеонтолошки, археолошки и туристички локалитет у непосредној близини планиране туристичке зоне Б, као и транзитних туристичких праваца. У близини уласка у пећину планирано је уређење и изградња простора који ће служити као визиторски центар и спелеолошки камп.

2.6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

2.6.1. САОБРАЋАЈ

Уређење и просторни развој планског подручја, као и интеграција у шире регионалне, националне и европске коридоре, у великој мери зависиће од адекватног развоја саобраћајне инфраструктуре. Даљим развојем друмског саобраћаја, примарне односно секундарне путне мреже, као и унапређење постојећег железничког путничког саобраћаја, свим становницима на планском подручју биће обезбеђен брз и квалитетан приступ широј путној мрежи.

Подручје Просторног плана налази се у зони утицаја европских инфраструктурних коридора, првенствено коридора X, крака Xc (аутопут Е-80 Ниш – Димитровград – Градина – Софија). Лака доступност до шире државне и европске саобраћајне мреже биће обезбеђена повезивањем преко постојећег државног пута I реда број 25, односно планираног аутопута Е-771(Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније), који ће истовремено омогућити повезивање Тимочке крајине и туристичких комплекса на Старој планини са коридором X.

У правцу исток-запад, саобраћајно повезивање првенствено ће бити омогућено преко државног пута II реда број 243, који на западу општину Сврљиг повезује са Нишем и Алексинцем, а на истоку са Књажевцем и туристичким центром на Старој планини, због чега ће се у планском периоду третирати као најзначајнија саобраћајница на правцу исток-запад. Од овог пута се на западу одваја државни пут II реда број 246 ка Књажевцу, а на крајњем истоку планског подручја државни пут II реда број 244 у правцу Беле Паланке.

На подручју Плана наставиће се експлоатација једноколосечне железничке пруге регионалног значаја (Ниш) - Црвени Крст – Зајечар – Прахово - Пристаниште.

Основна планска решења у погледу развоја саобраћаја су:

1) изградња и реконструкција државних путева на планском подручју, нарочито:

- аутопута Е-771 (Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније), као везе европског коридора X, крака Xc и планског подручја са туристичким коридором ка Старој планини, а преко државног пута II реда број 243 (за који се резервише простор минималне ширине 1км и у њему строго конторлише изградња објеката),

- државног пута II реда број 243, чиме би се остварила најкраћа веза града Ниша, аеродрома „Константин Велики“ и Нишавског округа са туристичким центром „Бабин Зуб“ на Старој планини,

- обилазнице постојећег државног пута I реда број 25 око насеља Сврљиг, као општинског пута, или као државног пута (уколико се установи државни интерес у процесу нове категоризације путева на нивоу Републике – саобраћајно повезивање са туристичким комплексима на Старој планини), а што ће утицати на смањење броја возила која пролазе кроз општински центар и повећање нивоа безбедности становника и учесника у саобраћају,

2) реконструкција и изградња локалне путне мреже у циљу равномерног просторног развоја на подручју Плана (брзог и лаког повезивања насеља међусобно и са државним путевима). Планирана локална путна мрежа задржава трасе постојећих општинских путева уз доградњу нових деоница, као и изградњу општинских путева у функцији повезивања туристичких локација:

- од Каменичког виси (границе општине) до насеља Копажкошара (визиторски центар и спелеолошки камп) и Пошица (туристички спортско-рекреативни комплекс), који ће се повезати са државним путем II реда број 243, а затим преко постојећег општинског пута број 7а (до Рашиначког манастира у Пирковцу) и број 7 преко Лабукова, са насељем Раденковац (планине Озрен и Девица) и Сокобањом,

- од насеља Преконога до Преконошке пећине,

- у оквиру насеља Манојлица до цркве Светог цара Константина и царице Јелене.

2.6.2. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

2.6.2.1. Водопривредна инфраструктура

Подручје Плана део је Тимочког регионалног система водоснабдевања, и Тимочког регионалног система водотока, у чијим оквирима ће се развијати водопривреда. Развој водопривреде подразумева рационално коришћење вода у оквиру интегралног система коришћења вода, заштите вода и заштите од вода, при чему снабдевање становника висококвалитетном водом има приоритет. У том смислу као основна планска решења развоја водопривредне инфраструктуре издвајају се: **водоснабдевање, каналисање, мелиорациони системи и уређење водотока и заштита од вода.**

Водоснабдевање

Према плановима за развој система водоснабдевања на територији Републике, подручје општине Сврљиг припада Тимочком регионалном систему водоснабдевања, тако да ће се насеља снабдевати водом са локалних изворишта и планиране акумулације на Околишкој реци.

Постојећи сеоски системи, који су сада у функцији, задржаће се, са одговарајућом санитарном заштитом, и повезати у општински систем где год је могуће, тако да функционишу у спрези са акумулацијом. Бригу о сеоским системима треба да преузме комунално предузеће. Групе насеља предвиђене за заједнички систем, на основу географског положаја, су:

- Манојлица и Гушевац – са постојећег изворишта Манојлица;
- Гулијан, Лозан и Периш – са постојећих локалних изворишта и са потенцијалног врела Понор, изнад села Периш;
- Тијовац и Бучум – са постојећих локалних изворишта и са планиране Околишке акумулације;
- Драјинац, Шљивовик, Жељево, Извор и Бурдимо – са постојећих локалних изворишта и са планиране Околишке акумулације;
- Варош и Палилула – са постојећих локалних изворишта;
- Галибабинац и Давидовац – са постојећих локалних изворишта;
- Попшица, Пирковац и Гојмановац – са постојећих локалних изворишта;
- Копажкошара, Сливје и Лалинац – са постојећих локалних изворишта;
- Белоиње и Црнољевица – са постојећих локалних изворишта и са планиране Околишке акумулације;
- Сврљиг, Мерцелат, Преконога, Ђуринац и Рибаре – са постојећих локалних изворишта и са планиране Околишке акумулације.

За насеља која ће се снабдевати са Околишке акумулације потребна је израда Генералног пројекта са претходном студијом оправданости, која ће прецизније дефинисати локације објеката на мрежи.

Неопходно је дефинисати зоне санитарне заштите око изворишта, како би се спречило њихово загађивање.

За акумулацију „Околиште“ неопходна је израда елабората о зонама санитарне заштите изворишта.

Активности

- Истражни радови на локалитету потенцијалног врела Понор изнад села Периш, како би се потврдиле претпоставке о издашности и израда техничке документације;
- Радови на каптажи изворишта;
- Успостављање зона санитарне заштите око постојећих изворишта;
- Израда техничке документације за изградњу Околишке акумулације;
- Изградња Околишке акумулације;
- Израда Генералног пројекта са претходном студијом оправданости за водоснабдевање насеља са Околишке акумулације;
- Изградња постројења за пречишћавање сирове воде ("фабрика воде");
- Изградња главног магистралног цевовода од акумулације до постројења за пречишћавање сирове воде ("фабрика воде") у дужини од око 1,5км;
- Изградња "фабрике воде";
- Изградња магистралног цевовода од фабрике воде до насеља Сврљиг у дужини од ~11км;

- Изградња магистралног цевовода од фабрике воде до планираног резервоара у насељу Бучум у дужини од ~ 3,6км;
- Изградња магистралног цевовода од фабрике воде до насеља Сврљиг у дужини од 11км;
- Изградња пумпне станице "Живинци";
- Изградња магистралног цевовода од пумпне станице "Живинци" до планираног резервоара у насељу Драјинац у дужини од ~ 7,3км;
- Изградња магистралног цевовода од насеља Драјинац до планираног резервоара у насељу Нишевац у дужини од ~ 4,5км;
- Изградња магистралног цевовода од насеља Драјинац до планираног резервоара у насељу Шљивовик у дужини од ~ 2,5км;
- Изградња недостајућег резервоарског простора у насељима (Табела 8):

Табела 8: Недостајуће запремине и планирани резервоари у насељима

насеље	Недостајућа запремина резервоара	Оријентациона кота дна планираног резервоара	насеље	Недостајућа запремина резервоара	Оријентациона кота дна планираног резервоара
	m ³	m		m ³	m
Белоиње	12	480	Мерцелат	104	460,520
Бурдимо	128	540,620	Мечји До	94	520
Бучум	60	660	Нишевац	39	410
Варош	6		Околиште	103	520
Влахово	105	620	Округлица	71	500
Галибабинац	82	730	Палилула	37	
Гојмановац	59	390	Периш	110	620
Гулијан	19	620	Пирковац	63	420
Гушевац	120	560	Плужина	124	520,560
Давидовац I	68	730	Попшица	14	
Драјинац	76	620	Преконога	84	580
Ђуринац	109	480	Радмировац	69	730
Жељево	98	520	Рибаре	117	520
Извор	157	620	Сврљиг	5	
Копажкошара	20	540	Сливје	102	540
Лабуково	101	470,520	Црнољевница	30	480
Лалинац	11	540	Шљивовик	94	560
Лозан	9	620	УКУПНО:	2670	
Луково	116	700			
Манојлица	55	560			

- Изградња главних довода до насеља:
 - Мерцелат - Сврљиг у дужини од ~ 2,2км;
 - Ђуринац - Сврљиг у дужини од ~ 1,8км;
 - Рибаре - Сврљиг у дужини од ~ 2км;
 - Црнољевница у дужини од ~ 0,8км;
 - Галибабинац у дужини од ~ 1км;
 - Радмировац у дужини од ~ 1,1км;
 - Гојмановац у дужини од ~ 1,5км;
 - Попшица - Пирковац у дужини од ~ 2,3км;
 - Копажкошара у дужини од ~ 1,9км;
 - Сливје у дужини од ~ 1,3км;
 - Лалинац у дужини од ~ 1,8км;

- Изградња прекидних комора;
- Изградња пумпних станица;
- Доградња и реконструкција разводне водоводне мреже у свим насељима.

Каналисање

Каналисање отпадних вода са подручја општине Сврљиг одвијаће се сепаратним системом канализације. Топографија општине је таква да се издвајају два главна сливна подручја: слив Сврљишког Тимока коме припада највећи део територије и нешто мањи слив Топоничке реке. Развој каналисања на подручју општине одвијаће се сходно сливним подручјима. У складу са топографијом терена формираће се локални подсливови у оквиру којих треба градити канализациону мрежу за атмосферске воде са испустом у најближи водоток. Техничким решењем омогућити пречишћавање загађеног дела атмосферских вода пре испуста у водоток.

Употребљене воде сакупљаће се јединственим системима са заједничким постројењем за пречишћавање отпадних вода за следеће групе насеља:

- Сврљиг, Преконога, Жељево, Ђуринац, Рибаре, Белоиње и Црнолевица са око 9.500 становника;
- Округлица, Гулијан, Лозан, Периш, Гушевац и Манојлица са око 1500 становника;
- Плужина и Нишевац са око 900 становника;
- Сливје и Лалинац са око 600 становника;
- Давидовац и Радмировац са око 400 становника;
- Гојмановац, Пирковац и Попшица са око 300 становника и
- Варош и Палилула са око 250 становника.

Остала насеља (Влахово, Луково, Околиште, Извор, Лабуково, Галибабинац, Мечји До, Копажкошара, Грбавче, Драјинац, Тијовац, Бучум, Бурдимо, Мерцалат и Шљивовик) предвиђена су за сопствена мала постројења или заједничке септичке јаме са организованим пражњењем. Упојне бунаре и водопропусне јаме треба строго забранити. Употребљене воде са фарми и домаћинства која ће се бавити сточарством, прикупљаће се у осокама (бетонским јамама) из којих ће се преврело органско ђубре разносити на пољопривредне површине. Преливне воде из осока морају се уводити у канализацију. У противном се подвргавају пречишћавању.

Потенцијалне локације постројења за пречишћавање дате су на графичком приказу бр.2 "Мрежа насеља и инфраструктурних система". Постојеће у Сврљигу потребно је реконструисати и пустити у рад.

Табела 9: Недостајуће запремине и планирани резервоари у насељима

Група насеља	Реципијент	Q 95% l/s	Степен пречишћавања %
Сврљиг, Преконога, Жељево, Ђуринац, Рибаре, Белоиње и Црнолевица	Сврљишки Тимок	250	са терцијалним пречишћавањем
Округлица, Гулијан, Лозан, Периш, Гушевац и Манојлица	Сврљишки Тимок	250	са терцијалним пречишћавањем
Плужина и Нишевац	Сврљишки Тимок	250	са терцијалним пречишћавањем
Сливје и Лалинац	Лалинска река		са биолошким пречишћавањем
Давидовац и Радмировац	Давидовачки поток		са биолошким пречишћавањем
Гојмановац, Пирковац и Попшица	Топоничка река		са биолошким пречишћавањем
Варош и Палилула	Сврљишки Тимок	250	са терцијалним пречишћавањем
Остала сеоска насеља	потоци		са биолошким пречишћавањем

До изградње канализационих система, посебно у мањим насељима, одвођење употребљених вода вршиће се у водонепропусне септичке јаме са организованим пражњењем. Индустријске отпадне воде, које садрже опасне материје, подвргаваће се предтретману пре

упуштања у јавне канализационе системе. Након реализације целокупног система потребно је донети општински пропис којим би се наложило обавезно прикључење на канализацију и затварање свих водопропусних септичких јама у циљу спречавања даљег загађивања подземних вода.

Активности

- Изградња главних колектора:
 - Од насеља Давидовац до ППОВ у дужини од око 740м;
 - Од насеља Радмировац до ППОВ у дужини од око 500м;
 - Од насеља Гојмановац до ППОВ у дужини од око 2км;
 - Од насеља Пирковац - Попшица до ППОВ у дужини од око 3,2км;
 - Од насеља Сливје - Лалинац до ППОВ у дужини од око 2,8м;
 - Од насеља Плужина - Нишевац до ППОВ у дужини од око 3,7км;
 - Од насеља Варош - Палилула до ППОВ у дужини од око 2,3км;
 - Црнољевца - Сврљиг у дужини од око 4,6км;
 - Преконога - Сврљиг у дужини од око 1,9км;
 - Ђуринац - Сврљиг у дужини од око 1,4км;
 - Рибаре - Сврљиг у дужини од око 1,5км;
 - Белоиње - Сврљиг у дужини од око 860м;
 - Жељево - Сврљиг у дужини од око 1,1км;
 - Од насеља Манојлица – Гушевац - Округлица до ППОВ у дужини од око 8,5км;
 - Од насеља Периш до лозанског колектора у дужини од око 5км;
 - Лозански колектор у дужини од око 3,1км;
 - Гулијански колектор у дужини од око 1,8км;
- Реконструкција постојећег постројења за пречишћавање отпадних вода у Сврљигу;
- Изградња групних постројења за пречишћавање отпадних вода;
- Изградња појединачних постројења за пречишћавање отпадних вода;
- Изградња секундарне канализационе мреже за употребљене воде у свим насељима;
- Изградња секундарне канализационе мреже за атмосферске воде у свим насељима.

Мелиорациони системи

Основни предуслов за реализацију мелиорационих система је комасација земљишта, са укупњавањем парцела, јер се савремени системи за наводњавање не могу примењивати у условима ситних пољопривредних парцела. Хидротехничке мелиорације треба да буду комплексне, што подразумева усклађену реализацију система за одводњавање, наводњавање, уз оптимално коришћење агротехничких мера. Развој мелиорационих система могућ је у долинама водотокова, пре свега у долини Сврљшког Тимока у атару Белоиња, Црнољевце и Округлице, затим у долини Градашнице и Лалинске реке као и у долини Вишевске реке.

Активности

- Комасација у насељима: Белоиње, Црнољевца, Округлица, Околиште, Гушевац, Лалинац и Плужина;
- Израда техничке документације;
- Изградња мелиорационих система.

Уређење водотока и заштита од вода

Река Сврљшки Тимок кроз Сврљиг је обухваћена републичким Оперативним планом за одбрану од поплава (сектор Д.2.4. - водно подручје "Дунав") на деоницама на којима су изграђени заштитни водопривредни објекти и извршена регулација:

- Леви насип уз Сврљшки Тимок у Сврљигу, 3,75 км. (35+000 - 38+750), и
- Десни насип уз Сврљшки Тимок у Сврљигу, 3,75 км. (35+000 ~ 38+750).

Остали водотокови, потоци и јаруге на планском подручју нису обухваћени Републичким оперативним планом, а мере и радове на заштити од поплава за ове водотокове прописује надлежни орган Скупштине општине.

На територији општине Сврљиг евидентирана су потенцијална плавна подручја на деоници реке Сврљшки Тимок у насељима Гулијан, Манојлице, Црнољевце, Округлице,

Белоиња, Рибара, део Сврљига, Мерцелата, Нишевца и Палилуле, на Правачкој реци део насеља Грбавча и Преконоге, на Лалинској реци и реци Калници пољопривредне површине у атару села Лалинац и Плужине, на Белој реци (Топоничка река) насеља Пирковац и Попшица и на Гојмановачком потоку у насељу Гојмановац. Радови на уређењу водотока усмераваће се на обезбеђење стабилности и функционалности линијских система за заштиту од поплава (насипа). Приоритет код реализације ових радова су водотоци кроз насељена места и индустријске зоне.

Уређење корита треба спроводити тако да буде уклопљено у природни амбијент што подразумева употребу природних материјала као што су земља, камен, зелени појасеви зелене вегетације и сл. Заштита од поплава насеља и приобаља водотока, као и пољопривредног земљишта треба да буде најмање од педесетогодишњих великих вода. На водотоцима, где се стекну повољни услови у смислу рационалног коришћења водног потенцијала и економске исплативости, без измештања водотока, могу се градити мале хидроелектране. Потенцијалне локације за изградњу хидроелектрана су управо евидентирана плавна подручја, која се проширењем и преграђивањем корита и уређењем обала могу користити за наводњавање и рекреативне потребе становништва, односно потенцијалних туриста.

Битан услов за остваривање укупних позитивних ефеката система за заштиту од поплава и уређење водних токова представља и заштита од ерозије и бујичних токова. Са аспекта ерозије земљишта, за подручје Плана од значаја је поред претварања нископродуктивних и деградираних пољопривредних површина у шумске комплексе и заштита водопривредних објеката од наноса са механичког, хемијског и биолошког аспекта, зависно од степена угрожености и степена осетљивости тих објеката на засипање наносом. Сви радови морају се ускладити са прописаним нормама које не нарушавају природни амбијент и историјско културне садржаје. То подразумева, пре свега, изградњу бујичних преграда за заустављање наноса. Површине за заштиту од ерозије евидентирани су пре свега на североисточном делу општине Сврљиг, у сливу Вишевске реке и планиране акумулације "Околиште" која ће након изградње поред основне намене водоснабдевања, имати и улогу активне заштите од поплава, оплемењивање малих вода, као и за туризам и рекреацију. Запремина планиране акумулације је око 15 милиона m^3 , при коти нормалног успора од 520m н.м.

На Белој реци предвиђена је Катастром малих хидроелектрана акумулација чија је основна намена енергетика, спорт и рекреација. Локацију је потребно преиспитати пре израде даље техничке документације.

Активности

- Израда Плана за проглашење ерозивних подручја;
- Израда Плана одбране од поплава од бујичних вода;
- Изградња линијских објеката за одбрану од поплава на Сврљишком Тимоку, од педесетогодишњих великих вода, кроз насеља:
- Гулијан, Манојлица, Црнојевица, Округлица, Белоињ, Рибаре, део Сврљига, Мерцелат, Нишевац и Палилула;
- Изградња линијских објеката за одбрану од поплава на Правачкој реци, од педесетогодишњих великих вода, кроз насеља:
- Кроз насеље Сврљиг, у дужини од око 1,5км;
- Кроз насеље Грбавче, у дужини од око 1км;
- Кроз насеље Преконога, у дужини од око 2,6км;
- Изградња линијских објеката за одбрану од поплава на Белој (Топоничкој) реци, од педесетогодишњих великих вода, кроз насеља:
- Пирковац и Попшица;
- Изградња линијских објеката за одбрану од поплава на Гојмановачкој реци, од педесетогодишњих великих вода, кроз насеље Гојмановац;
- Изградња бујичних преграда за заустављање наноса на свим водотоцима који пролазе кроз насеља;
- Оспособљавање грађана за заштиту и спасавање од поплава, кроз личну и узајамну заштиту;
- Подстицај политике осигурања имовине од поплава;

- Израда техничке документације за изградњу Околишке акумулације;
- Изградња Околишке акумулације.

2.6.2.2. Електроенергетски системи

Стратешко опредељење даљег развоја електроенергетског система планског подручја је стварање оптималног решења за сигурно, квалитетно и економично снабдевање потрошача електричном енергијом.

Основно планско решење развоја електроенергетике заснива се на изградњи преносних капацитета (напонски ниво 110 kV-далеководи и трафостанице 110/35 kV) и изградњи и доградњи дистрибутивних водова и трафостаница 35 kV и 10 kV, за сигурније задовољење све већих потреба потрошача.

Студијом перспективног развоја електричних мреже напонских нивоа 110 kV и 35 kV на подручју „Електротимок“ - Зајечар до 2020. године планирани су следећи објекти на подручју Просторног плана:

- повећање инсталисане снаге у ТС 110/35 kV „Сврљиг“ са постојећих 1 x 20 MVA на 2 x 20 MVA,
- изградња далековода 110 kV од трафостанице 110/35 kV „Сврљиг“ до нове трафостанице 110/35 kV „Јабучко равниште“ на Старој планини;
- повећање снаге у трафостаници 35/10 kV „Сврљиг 1“ са постојећих 4 + 8 MVA на 8 + 8 MVA,
- изградња другог далековода 35 kV од трафостанице 110/35 kV „Сврљиг“ до трафостанице 35/10 kV „Сврљиг 1“,
- изградња трафостанице 35/10 kV „Сврљиг 2“, снаге 2 x 8 MVA, са прикључком двоструким водом на далековод 35 kV ТС 110/35 kV „Ниш 1“ - ТС35/10 kV „Сврљиг 1“.

Мрежа 10 kV изводиће се у највећем делу планског подручја, осим у насељу Сврљиг, ваздушним путем.

2.6.2.3. Топлификациона и гасоводна мрежа

На подручју где је преовладајући систем породичне градње ниже и средње спратности није рационално увођење централног топловодног система развода енергената, те се ни за једно насеље не планира изградња централизованог система топлификације. Планира се реконструкција постојећих котларница и њихово повезивање на природни гас, чиме би се котларнице модернизовале, смањило аерозагађење и повећала њихова енергетска ефикасност.

За снабдевање подручја Плана природним гасом изградиће се главна мерно регулациона станица (ГМРС) „Сврљиг“ на магистралном гасоводу МГ-12 „Ниш – Прахово“. Траса магистралног гасовода МГ-12 је Ниш – Сврљиг – Књажевац – Зајечар – Прахово.

Од ГМРС „Сврљиг“ одваја се примарна градска гасоводна мрежа ка истоку и западу, на коју ће се прикључити још две мерно регулационе станице, МРС „Лалинац“, у западном делу планског подручја, и МРС „Извор“ у источном делу.

Са ГМРС „Сврљиг“ дистрибутивном гасоводном мрежом ниског притиска снабдеваће се Сврљиг, насеља у правцу истока и југоистока закључно са Белоињем и Црнољевицом, јужно до насеља Преконоге, северно закључно са насељем Варош и североисточно са насељем Драјнац.

Са МРС „Лалинац“ гасом ће се снабдевати насеља Лалинац, Грбавче, насеља у правцу северозапада закључно ја насељем Лабуково, у правцу севера закључно са насељем Галибабинац.

Са МРС „Извор“ напајаће се гасом насеља у источном делу територије општине: Извор, Бурдимо, на истоку насеља закључно са насељем Луково и на југу закључно са насељем Округлица.

Потрошачи ће се снабдевати гасом преко дистрибутивне гасоводне мреже ниског притиска, у радијусу 5-6 км.

Изградњом система гасификације смањиће се потрошња фосилних горива и девастација шума, као и потрошња електричне енергије.

2.6.2.4. Алтернативни облици енергије

Енергетска ефикасност

Неадекватна изолација стамбених и других објеката, као и лош квалитет грађевинске столарије утичу на велику и неефикасну потрошњу енергије. Коришћење електричне енергије за загревање објеката представља додатни проблем електроенергетског система, и неопходно је радити на обезбеђивању алтернативних извора енергије за потрошаче у захвату Плана.

Неопходно је најпре сагледати потрошњу енергије на планском подручју у свим аспектима и предузети мере за повећање енергетске ефикасности и смањење потрошње енергената, нарочито у секторима зградарства, индустрије, саобраћаја и комуналних услуга. Као стимуланс, треба увести подстицајне мере за индустрију и становништво за примену мера енергетске ефикасности, као и строже прописе везане за област зградарства, али и производње и преноса свих видова енергије.

Сви новопланирани објекти морају да задовољавају све прописе везане за енергетску ефикасност објеката. (Правилник о енергетској ефикасности зграда и Правилник о условима, садржини и начину издавања сертификата о енергетским својствима зграда („Службени гласник РС“, бр. 61/2011)).

Правилником о енергетској ефикасности зграда ближе се прописују енергетска својства и начин израчунавања топлотних својстава објеката високоградње, као и енергетски захтеви за нове и постојеће објекте.

Одредбе овог правилника не примењују се на: зграде за које се не издаје грађевинска дозвола; зграде које се граде на основу привремене грађевинске дозволе, као и зграде које се граде на основу грађевинске дозволе за припремне радове; радионице, производне хале, индустријске зграде које се не греју и не климатизују.

У оквиру правилника дати су параметри за постизање енергетске ефикасности планираних објеката. Поред овога, дат је и скуп параметара који се могу применити приликом извођења радова на постизању енергетске ефикасности већ постојећих зграда и објеката.

Истовремено, потребно је обезбедити прецизније податке о тренутном стању, како би се могло кренути у дефинисање стратегија, решавање проблема и штедњу енергије, а база података омогућила би праћење напретка у свим областима.

Обновљиви извори енергије

Енергија воде

Катастром малих хидроелектрана на територији СР Србије ван САП из 1987 године, који су за потребе ЈП ЗЕПС израдили „Енергопројект-Хидроинжињеринг“ и Институт „Јарослав Черни“, на територији општине Сврљиг предвиђено је 10 (десет) потенцијалних локација за изградњу малих хидроелектрана, и то:

Табела 10: „Катастар малих хидроелектрана на територији СР Србије ван САП“ 1987 - извод

Р.бр. КМХЕ	Назив мини хидроелектране	Водоток	Инсталисана снага (kW)	Годишња производња (kWh)
44.	„Периш“	Сврљишки Тимок	277	1.080.000
45.	„Околиште“	Сврљишки Тимок	190	660.000
46.	„Манојлица“	Манојличка река	124	490.000
129.	„Попшица“	Бела река	185	802.000
130.	„Пирковац“	Бела река	200	881.000
131.	„Лабуково“	Бела река	235	1.038.000
132.	„Градац“	Бела река	825	2.188.000
133.	„Ковиљак“	Бела река	140	619.000
135.	„Гојмановац“	Гојмановачка река	175	741.000
136.	„Бачевина“	Гојмановачка река	235	1.012.000
		Укупно :	2.586 kW	9.511.000

Подаци из Катастра малих хидроелектрана 1987. не одговарају у потпуности стању на терену и не би их требало стриктно примењивати у данашњим условима без техно-економске и

еколошке евалуације решења, као и расположивог потенцијала водотока. Након ревизије списка МХЕ добиће се прецизније локације и створити бољи предуслови за реализацију ових пројеката.

Поред наведених потенцијалних локација, могућа је изградња МХЕ и на другим локацијама у захвату Плана, које испуњавају услове у складу са законима и прописима, као и у складу са овим просторним планом (види поглавље 3.1.2.3. *Инфраструктурне мреже и објекти*). Из ових малих хидроелектрана би се преко преносне 10 kV-не мреже електрична енергија доводила до потрошача.

Енергија сунца

Просечна годишња вредност дневне енергије сунчевог зрачења на планском подручју износи од 4 до 4.2 kWh/m² (хоризонтална мерна површина), а вредности се крећу од 4.6 до 4.8 kWh/m² (мерна површина под углом 30° према југу), тако је подручје повољно за експлоатацију енергије сунца.

Потребно је урадити техно-економске анализе и мерења, која ће показати исплативост великих инвестиција у производњу електричне енергије користећи енергију сунца на подручју Плана.

Коришћење соларних колектора за добијање санитарне топле воде у домаћинствима, пословним и индустријским објектима је један од начина једноставног и ефикасног коришћења сунчеве енергије.

У домену пољопривредне производње енергија сунца се може користити за грејање пластеника и стакленика путем соларних колектора.

Енергија ветра

Коришћење ветра као алтернативног извора енергије условљено је пре свега снагом ветра на подручју Плана, али и локацијским условима и економској исплативости транспорта те енергије до потрошача. Подручје Плана спада у подручја са средњом годишњом снагом ветра од 100-200 W/m² (на висини од 100м), што га сврстава у поручја са осредњим капацитетима за производњу енергије коришћењем снаге ветра.

Потребно је извршити детаљна мерења интензитета ветра и урадити студије које ће показати евентуалну исплативост изградње ветрогенератора, као и најповољније локације за изградњу у захвату плана. Као неопходан предуслов изградње ветроелектрана треба предвидети њихово прикључење на преносну мрежу одговарајућег капацитета.

- Као потенцијална зона за изградњу ветропаркова на планском подручју предвиђа се зона „Ветрила“, северно од насеља Сливје и Копајкошара и источно од насеља Попшица, где је на основу досадашњих испитивања и мерења установљена оправданост улагања за изградњу ветрогенератора. Поред ове локације, ветропаркови се могу градити и на другим локацијама у захвату Плана, уколико испуњавају услове у складу са законима и прописима.

Енергија биомасе

Биомаса представља биоразградив део производа и остатака у пољопривреди (биљне и животињске супстанце), отпада и остатака у шумарству, као и биоразградиви део градског и индустријског отпада. Подразумева се да ови отпаци не садрже штетне и опасне материје у себи.

Због трошкова транспорта биомасу треба користити углавном у непосредној близини настанка ових сировина ради задовољавања енергетских потреба објеката (нарочито у функцији пољопривредне производње).

2.6.2.5. Електронска комуникациона инфраструктура

Фиксна телефонија

Постепени прелаз на систем високих битских протока „triple play“ (изузетно велике брзине преноса чак до 20 Mb/s), условиће постепену редукцију претплатничке петље. Изградња „triple play“ система подразумева дубљи улазак оптичких каблова у приступне мреже и увођење нових приступних уређаја у приступну мрежу - мултисервисних приступних чворова (МСАН). Истовремено, биће потребно осавременјивање постојећих и изградња нових приступних мрежа.

У планском периоду наставиће се даља дигитализација и децентрализација, односно изградња нових комуникација и припадајућих приступних мрежа, са напред наведеним карактеристикама, укупно 13 (тринаест) на подручју Плана. Повезивање свих истурених комуникационих степена - мултисервисних приступних чворова извршиће се оптичким кабловима, што ће омогућити телефонским претплатницима приступ свим сервисима који буду примењивани у телекомуникацијама.

Наставиће се даља надградња транспортне мреже (оптички каблови) на магистралним везама и на регионалним нивоима телекомуникационе мреже, као и повезивање свих нових комуникација.

Табела 11: План размештаја мултисервисних приступних чворова (МСАН)

Р.бр.	Назив приступног степена	Тип уређаја	Indoor Outdoor	POTS	ADSL
1.	МСАН "Сврљиг"	Huawei-5600T	Indoor	3.136	384
2.	МСАН "Драинац"	Huawei-5600T	Outdoor	320	128
3.	МСАН "Ђуринац"	Huawei-5600T	Outdoor	128	64
4.	МСАН "Мерцелат"	Huawei-5600T	Outdoor	128	64
5.	МСАН "Преконога"	Huawei-5600T	Outdoor	320	128
6.	МСАН "Рибаре"	Huawei-5600T	Outdoor	128	64
7.	МСАН "Жељево"	Huawei-5600T	Outdoor	64	64
8.	МСАН "Свр. Палилула"	Huawei-5600T	Indoor	128	64
9.	МСАН "Мечји до"	Huawei-5600T	Outdoor	64	64
10.	МСАН "Топла"	Huawei-5600T	Outdoor	64	64
11.	МСАН "Миљковац"	Huawei-5600T	Outdoor	128	64
12.	МСАН "Варош"	Huawei-5600T	Outdoor	192	64
13.	МСАН "Гушевац"	Huawei-5600T	Indoor	192	64
			Укупно:	4.992	1.280

Укупна дужина привода оптичких каблова до приступних степена износи око 56 км.

Мобилна телефонија

У планском периоду треба очекивати даљи пораст тражње мобилних услуга, значајан развој видеоуслуга и повећање удела мобилног Интернета и свих његових пратећих услуга.

Сви оператери прошириће мрежу базних радиостаница, како би квалитетним сигналимa покрили целокупно планско подручје. Базне станице свих оператора биће груписане углавном на истим локацијама.

2.6.2.6. Поште

Распоред пошти на подручју Плана није адекватан и не одговара дистрибуцији насеља у простору. Радијуси опслуживања су изузетно велики и потребно је отварање нових пошти у насељима са ограниченим функцијама централитета, односно у појединим примарним насељима.

Према условима ЈП ПТТ „Србија“, поштанске услуге на планском подручју обављаће постојеће поште радне јединице Ниш, у насељима: Сврљиг (18360); Гушевац (18208); Лалинац (18201); Варош (18363); Преконога (18365); Нишевац (18366) и Бурдимо (18368). Отварање нових јединица поштанске мреже није планирано. Међутим, како отварање нових и затварање старих јединица поштанске мреже зависи од тражње корисника за универзалном поштанском услугом, то се предвиђа могућност функционисања дела поштанских јединица у оквиру мултифункционалних центара, по систему уговорних и сезонских пошти.

2.6.2.7. Комуналне делатности

Санитарно одлагање отпада са планског подручја предвиђено је у оквиру Регионалног центра 23, који формира заједно са општинама града Ниша, Дољевац, Гацин Хан, Меровина, Сврљиг, Алексинац, Сокобања и Ражањ, где је град Ниш носилац активности изградње (Споразум о формирању Нишког региона за заједничко управљање отпадом између града Ниша и општина Дољевац, Гацин Хан, Меровина, Сврљиг, Алексинац, Сокобања и Ражањ, бр. 352-25/10 од 15.04.2010. године). До изградње Регионалног центра радиће се на санацији постојеће

депоније и свих осталих сметлишта на подручју Плана, која представљају ризик по животну средину. Санација одлагалишта отпада треба да се спроводи у складу са усвојеним законима који су усаглашени са захтевима директива ЕУ. Након прикључивања на Регионални центар, предвиђено је затварање и рекултивација постојеће депоније. На планском подручју одређена је јединствена локација на којој ће бити смештени:

- Трансфер станица;
- Центар за одвојено сакупљање рециклабилног отпада (рециклажни центар), где ће грађани доносити материјал погодан за рециклажу, грађевински отпад и кабасте предмете (намештај, бела техника), баштенски отпад;
- Центар за сакупљање опасног отпада из домаћинства (отпадна уља, отпадни електрични и електронски апарати, отпадне батерије и др).

Прецизирање ове локације и детаљна разрада биће утврђени кроз план детаљне регулације.

Систем за управљање медицинским отпадом успостављен је на нивоу области НСТЈЗ (Нишавски округ), распоређивањем аутоклава за нискотемпературни третман инфективног отпада у оквиру Клиничког центра у Нишу.

Зелена пијаца у Сврљигу, као и сточна пијаца на постојећој локацији на периферији градског насеља (осим потребе ограђивања), задовољавају потребе становништва и испуњавају санитарно-техничке услове за рад, уз редовно одржавање.

За сахрањивање у насељу Сврљиг, користиће се постојеће гробље у Сврљигу, чије ће уређење бити предмет даље разраде (кроз План генералне регулације).

У сеоским насељима, у којима је на терену евидентирано ширење гробаља на суседне парцеле, планирана су проширења уз обавезну експропријацију и успостављање јавног интереса кроз планове детаљне регулације (насеља Гојмановац, Попшица, Лабуково, Давидовац, Радмировац, Плужина, Нишевац, Варош, Палилула, Драјинац, Мерцелат, Шљивовик, Ђуринац, Рибаре, Црнољевница, Округлица, Гушевац, Бурдимо, Извор, Околиште, Манојлица), за прву фазу спровођења Плана до 2015. године.

У насељу Нишевац, забрањује се даље сахрањивање са обе стране општинског пута бр. 23 ка Плужини и предвиђа премештање гробних места на источну страну пута, у оквиру планираног проширења, на страни на којој се постојеће гробље и налази.

Остала сеоска насеља користиће капацитете постојећих гробаља, а у периоду после 2015. године, њихова проширења вршиће се на исти начин као и до 2015. године, у складу са потребама становништва.

За сахрањивање животиња уредиће се локација на периферији градског насеља Сврљиг, кроз План генералне регулације, уз обавезу испуњења свих санитарно-техничких услова.

На подручју насеља Сврљиг планирана је локација за збрињавање паса и мачака луталица и других домаћих животиња које се затекну ван стана или дворишта – Прихватилиште, чије ће уређење бити предмет даље разраде (кроз План генералне регулације).

2.7. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

2.7.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

Применом планских решења и мера заштите животне средине, негативни утицаји идентификовани у простору кориговаће се у правцу побољшања квалитета појединих елемената животне средине, а применом свих расположивих инструмената спречиће се њихово ширење ван утврђеног планског оквира.

Планска решења која се односе на **заштиту од буке и вибрација**:

- спречавање изградње објеката који производе буку у близини стамбених јединица у насељима;

- изградња обилазице постојећег пута I реда који тренутно пролази кроз само насеље Сврљиг, уз планирање постављања природних заштитних баријера које би апсорбовале буку насталу саобраћајем.

Планска решења која се односе на **заштиту ваздуха**:

- увођење система за контролу и праћење квалитета ваздуха, мерење концентрације полутаната у складу са Правилником о граничним вредностима штетних материја, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденције података (Службени гласник РС, број 54/92 и 30/99), као и упоређивање добијених вредности са устаљеним нормама;
- обезбеђење доступности информационог система квалитета ваздуха за подручје Просторног плана преко Екобилтена и интернет презентација, са доступном базом података о актуелном стању квалитета ваздуха;
- ограничење емисије загађујућих материја из привредних постројења, саобраћаја и домаћинства;
- развој система гасификације и топлификације;
- озелењавање јавних површина и стварање функционалног система зеленила са изградњом паркова и спортских рекреативних терена, нових дрвореда дуж саобраћајница и свуда где је то могуће;
- уређење саобраћајне инфраструктуре и постављање заштитног зеленила око саобраћајница са интензивним саобраћајем, са акцентом на озелењавање и постављање заштитног појаса зеленила око постојећег државног пута I реда који пролази кроз сам центар Општине;
- приликом планирања заобилазних саобраћајних праваца око насеља и изградње новог државног пута I реда (аутопута Е-771) који ће пролазити близу насељеног подручја, планирати озелењавање високим растињем;
- коришћење алтернативних енергетских извора, сунчеве енергије, геотермалне енергије, енергије биомасе и еолске енергије.

Планска решења **заштите вода** у првом реду односе се на очување прописане класе квалитета површинских вода:

- заштита изворишта и обезбеђење снабдевања водом, применом прописаних активности у зони заштите изворишта, ревитализацијом и проширивањем водоводног система;
- плански третман комуналних отпадних вода - ширењем канализационе мреже (канализације за употребљене и атмосферске воде), одређивање локације и изградња ППОВ;
- уградња постројења за пречишћавање отпадних вода загађених нафтним дериватима;
- објекти у којима се обавља производња и постоје технолошке отпадне воде (кланице, млекаре, хладњаче и др.) морају имати посебно издата водна акта (услове, сагласности и дозволе) којима се регулишу услови и квалитет отпадне воде, и њено упуштање у канализацију или природни реципијент; није дозвољено испуштање оваквих отпадних вода, без претходног пречишћавања, у подземље, водотоке, језера, бунаре или јавну канализацију;
- забрана изградње индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште, забраном изградње других објеката који могу загадити воду или земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре;
- дозвољена изградња објеката ако се у пројектовању и извођењу обезбеди каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом, и у складу са законом, дозвољена је изградња објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине;
- постојећи индустријски објекти морају у најкраћем року обезбедити каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са законском регулативом;
- отпад се сме сакупљати само на водонепропусним површинама, а депоновање је могуће само ван шире зоне заштите;
- забрана депоновања било каквог материјала на обалама водотока;
- коришћење напуштених бунара као септичких јама;
- прање возила, машина, опреме и уређаја у површинским водама и на водном земљишту;

- у зони изворишта забрањена је интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе;
- забрана транспорта и складиштења опасних и отровних материја.

У широј зони санитарне заштите изворишта за водоснабдевање (зони III) не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

- трајно подземно и надземно складиштење опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде;
- производња, превоз и манипулисање опасним материјама и материјама које се не смеју директно или индиректно уносити у воде;
- комерцијално складиштење нафте и нафтних деривата;
- испуштање отпадне воде и воде која је служила за расхлађивање индустријских постројења;
- изградња саобраћајница без канала за одвод атмосферских вода;
- експлоатација нафте, гаса, радиоактивних материја, угља и минералних сировина;
- неконтролисано депоновање комуналног отпада, хаварисаних возила, старих гума и других материја и материјала из којих се могу ослободити загађујуће материје испирањем или цурењем;
- неконтролисано крчење шума;
- изградња и коришћење ваздушне луке;
- површински и подповршински радови, минирање тла, продор у слој који застире подземну воду и одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако ти радови нису у функцији водоснабдевања;
- одржавање ауто и мото трка.

У ужој зони санитарне заштите изворишта за водоснабдевање (зони II) не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

- стамбена изградња;
- употреба хемијског ђубрива, течног и чврстог стајњака;
- употреба пестицида, хербицида и инсектицида;
- узгајање, кретање и испаша стоке;
- камповање, вашари и друга окупљања људи;
- изградња и коришћење спортских објеката;
- изградња и коришћење угоститељских и других објеката за смештај гостију;
- продубљивање корита и вађење шљунка и песка;
- формирање нових гробаља и проширење капацитета постојећих.

У зони I (зона непосредне заштите) не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

- постављање уређаја, складиштење опреме и обављање делатности који нису у функцији водоснабдевања;
- кретање возила која су у функцији водоснабдевања ван за то припремљених саобраћајница, прилаз возилима на моторни погон која нису у функцији водоснабдевања,
- коришћење пловила на моторни погон, одржавање спортова на води и купање људи и животиња;
- напајање стоке;
- узгајање рибе ради комерцијалног изловљавања.

Планска решења **заштите земљишта:**

- праћење квалитета земљишта, концентрације тешких метала и азота у земљишту;
- спровођење радова за санирање ерозивних подручја и спречавање њихове појаве на новим локалитетима;
- спровођење принципа одрживе пољопривреде и контролисана употреба агрохемијских средстава;

- изградња непропусних септичких јама у насељима без канализационе мреже;
- рационално коришћење грађевинског и пољопривредног земљишта;
- санација и рекултивација деградираних површина и пошумљавање;
- контролисана изградња на пољопривредном земљишту од I до IV катастарске класе, као и пренамена пољопривредног земљишта у складу са важећим Законом о пољопривредном земљишту;

- експлоатација геолошких ресурса у складу са важећим прописима;

Еколошки одрживо **управљање комуналним отпадом** постиже се:

- смањивањем количина на месту настанка;
- обезбеђењем просторних услова за примарну селекцију (постављањем препознатљивих канти-контејнера за разне врсте рециклабилног и нерестилабилног отпада на месту настанка);
- обезбеђењем специјалних возила за транспорт комуналног отпада;
- правилним избором локације трансфер станице (у односу на климатске, геолошке, хидролошке, хидрографске и друге услове: саобраћајну приступност, величину простора и др);
- прописаним припремањем, опремањем и уређењем планиране локације трансфер станице (обезбеђење заштите земљишта, вода и ваздуха),
- обезбеђењем заштитног појаса око локације трансфер станице,
- другим мерама, приказаних у поглављу 3.1.2.3. *Инфраструктурне мреже и објекти-поднаслов: Комунална инфраструктура.*

Планска решења која се односе на **заштиту биљног и животињског света:**

- заштита растиња у плавним подручјима као мере заштите од поплава;
- заштита угрожених биљних и животињских врста;
- контрола експлоатације лековитог биља, којим општина Сврљиг обилује;
- поступање у складу са прописима у подручјима од изузетног националног и међународног значаја са аспекта заштите дневних лептира и птица, а којима територија Општине припада: РВА (Prime Butterfly Areas) - подручја за дневне лептире, ИВА (Important Bird Areas) - значајна подручја за птице, Мрежа заштићених природних подручја NATURA 2000 и „Емералд мрежа“- подручја еквивалентног приоритета за заштиту и управљање;
- планско организовање лова, риболова и ловног туризма;
- планска сеча шума;
- промоција одрживог коришћења земљишта.

Заштита шума, шумског земљишта и дивљачи обезбедиће се забраном и спречавањем:

- пустошења и крчења шума, као и чистих сеча, које нису редован начин обнављања;
- сече ретких врста дрвећа;
- непланских сеча семенских стабала и састојина;
- криволова, паше, брста, жирења, гајења лисничких и кресаничких шума;
- неконтролисаног сакупљања шумских плодова, лековитог биља, шушња и маховине;
- неконтролисане експлоатације камена, шљунка, песка, хумуса, земље, тресета;
- самовољног заузимања шума и шумског земљишта;
- одлагања смећа, отпада и других штетних и опасних материја, односно спровођењем мера и активности заштите од болести, штетних инсеката, корова, пожара, паразитских биљака, дивљачи, стоке, абиотичких и других чинилаца;
- ложења ватре у шуми и њеној непосредној близини;
- напасања у шумама у обнављању и под младим културама;
- Мере заштите шума, шумског земљишта и дивљачи, такође подразумевају:
- потпуну примену актуелних законских прописа из ове области;
- примену Плана заштите од пожара;
- постављање табли о забрани ложења ватре;
- посебан надзор, нарочито у сушним периодима, над кретањем чобана, ловаца, шумских радника – у вези са ложењем ватре;
- организовање службе осматрања и дојаве;

- адекватна заштита од биљних болести и инсеката, уз постављање контролних стабала и феромона у циљу праћења бројности популације штетних инсеката;
- успостављање шумског реда, санирање оштећених шума сушењем, снеголомирама, ветроломирама;
- постављање тзв. „ловних стабала“; изградња и одржавање противпожарних пруга;
- активна дежурства;
- шумско-узгојне радове (пошумљавање голети, мелиорација, окопавање и прашење култура, сеча изданака и избојака, сеча чишћења у културама, прореде, санитарне сече, природно обнављање шума и др.) спроводити искључиво у складу са смерницама прописаним у општој основи (усклађеној са актуелним законским и подзаконским актима);
- газдовање ловиштима, шумама (државним и приватним) и шумским земљиштем, као и осталим природним ресурсима, у складу са верификованим основама. Посебну пажњу посветити спровођењу санационих и санитарно-узгојних радова, а у циљу обезбеђења рационалног управљања, очувања генетског фонда, побољшању структуре и остваривања приоритетних функција. Стручни и управни надзор носилаца јавних овлашћења је неодвојиви део ове мере;
- заштиту, гајење и лов-коришћење дивљачи спроводити тако да њихов број буде примерен природним условима ловишта;
- у складу са бонитетом ловишта успостављање економског капацитета гајених врста, оптималне полне и старосне структуру, подиђизање ниво квалитета, трофеја и економских ефеката, уз редуковање предатора на нормалан број;
- организовану заштиту од дивљачи (граничних пољопривредних култура; младих шума и шумских култура; расадника);
- заштиту и коришћење гљива, лековитог биља, шумских плодова, као и других ресурса (камен, шљунак, песак и сл.) организовати и спроводити искључиво у складу са актима који регулишу ову област (заштићене-забрањене врсте; дозвољене количине).

Планска решења која се односе на **заштиту од удеса и непогода**:

- изградња насипа на рекама;
- спречавање урушавања речних корита, њиховом ревитализацијом, насипавањем природних материјала и засадом зеленила;
- едукација свих учесника у систему управљања ризиком.

Категоризација планског подручја према процењеном степену загађености животне средине

Табела 12: Категоризација планског подручја према процењеном степену загађености животне средине

Категорија и подручје	Стање животне средине и активности на унапређењу	
	Први четворогодишњи период имплементације	Средњерочна етапа имплементације
Подручја загађене и деградиране животне средине Непосредна утицајна зона коридора планираног аутопута Е-771, локација планиране трансфер станице комуналног отпада, каменолом	- спровођење мера заштите вода и земљишта, - уклањање и санација дивљих депонија, - привремено одлагање отпада на планираној уређеној локацији трансфер станице, - организовано сакупљање отпада по насељима, - пошумљавање, формирање заштитних зелених зона, - експлоатација камена у складу са важећим прописима	- примена мера заштите животне средине од негативних утицаја планираног аутопута, - вредност емисије загађујућих материја и ниво буке испод дозвољених вредности, - одлагање отпада само на локацијама које су за то уређене

Категорија и подручје	Стање животне средине и активности на унапређењу	
	Први четворогодишњи период имплементације	Средњерочна етапа имплементације
Подручја угрожене животне средине Подручје интензивне пољопривреде, општински центар Сврљиг, државни путеви II реда, радне зоне у сеоским насељима, ерозивна подручја	- контрола квалитета ваздуха и вредност емисије загађујућих материја у границама прописаних граничних вредности, - спровођење мера за заштиту земљишта од ерозије, - контрола нивоа буке у оквиру прописаних вредности	- смањење негативних утицаја на квалитет подземних вода уклањањем несанитарних септичких јама, - вредности емисије загађујућих материја испод прописаних вредности, - рекултивација земљишта на којем је заступљена ерозија
Подручја квалитетне животне средине Шумско подручје, ливаде и пашњаци, коридори локалних путева	- уклањање и санација дивљих депонија, - спровођење мера за заштиту биљног света, нарочито угрожених врста, - заштита шума и шумског земљишта и забрана крчења и честе сече шума	- увећање шумског фонда пошумљавањем и контролом сече шума
Подручја веома квалитетне животне средине Подручја заштићених споменика природе - пећине Попшички пештер, систем Језава, пећина Самар, Преконошка пећина и Равна пећ, зона непосредне заштите планиране акумулације за водоснабдевање „Околиште“ заједно са притокама Околишком и Луковском реком, предложене зоне заштите Нишевачке клисуре и подручја понорнице реке Сврљишки Тимок	- природна добра валоризована и укључена у туристичку понуду уз смањивање негативних утицаја у заштићеним подручјима	- спровођење одрживог развоја и туризма уз очување квалитета заштићених природних вредности и предеоних целина

Планска решења која се односе на **очување, заштиту и унапређење предела:**

- развој руралног предела у североисточном делу микрорејона побрђа, заснован на уважавању и неговању специфичног начина коришћења пољопривредног и шумског земљишта, и очувању карактеристичне слике и структуре разуђених насеља са групацијама кућа традиционалне градње. Истовремено, треба предузети мере у циљу заустављања депопулације и напуштања овог простора.
- у пределу Сврљишких планина, очување високе биолошке разноврсности и планско и контролисано коришћење шума и шумског земљишта, које претежно чини овај простор, кроз одговорно газдовање и планирање.
- на микролокацијама изражених природних и културних вредности примењиваће се прописане мере коришћења и заштите, утврђене актима о проглашењу природних и културних добара, односно мере забране свих активности које на било који начин угрожавају вредности простора (види поглавља 2.7.2. *Заштита, уређење и унапређење природних добара* и 2.7.3. *Заштита и уређење непокретних културних добара*);
- Промоција и просторно повезивање предела у оквиру туристичких зона и функционалних подручја насеља;

Заштита природе има задатак да штити структуру предела, односно предеоне елементе вредне са становишта екологије, науке, културе, рекреације, као и са становишта заштите дивљих животиња и биљака и њихових станишта. Као основ заштите природе на првом месту

треба испунити еколошке захтеве, чиме се обезбеђује продукциона способност екосистема и способност коришћења природних ресурса, као и задржавање еколошке и визуелне разноврсности екосистема у пределима. У том смислу планска решења су:

- Одржавање разноврсности врста и животних заједница (биоценоза), специфичних за одређени предео, кроз заштиту врста и биотопа и одржавање типичних и/или ретких абиотичких услова станишта;
- Очување и заштита појединачних компоненти предела (воде, ваздуха, земљишта и биљног и животињског света) применом техничко-хигијенских метода заштите од загађења, распадања, исцрпљивања или уништавања простора;
- Одржавање способности биолошког функционисања и неоптерећености земљишта, кроз заштиту и унапређивање природних својстава и разноврсности земљишта, микрофлоре и фауне, као и заштиту земљишта од неконтролисане изградње, ерозије и имисија.

Поред тога, обезбеђује се заштита живог света при:

- извођењу грађевинских радова (посебно обезбеђење еколошких коридора и зона око објеката инфраструктуре магистралног значаја);
- транспорту потенцијално штетних материја (гориво и друге запаљиве супстанце);
- примени хемијских средстава у пољопривредној производњи;
- лову - планско организовање лова, и ловног туризма.

2.7.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

На подручју Просторног плана постоје следећа заштићена природна добра:

Парк природе Сићевачка клисура - проглашен Уредбом Владе Републике Србије („Службени гласник РС“ број 16/2000). Захвата делове територије општине Нишка Бања и Бела Паланка, и мањим делом општине Сврљиг. Представља предео изузетне биолошке разноврсности и станиште или боравиште великог броја ендемских, ендемореликтних, реликтних и ретких врста биљака (Српска и Наталијина рамондија, жалфија, жутилица, дивљи јоргован, мечја леска, драча, руј, маклен и др) и животиња и предео изражених геоморфолошких облика (пећине, јаме, поткапине, литице и др). На територији општине Сврљиг установљен је режим заштите III степена.

Попшичка пећина – проглашен спелеолошки споменик природе Актом заштите Завода за заштиту природе и научно проучавање природних реткости бр.330 из 1955. године. Попшичка пећина се налази на око 1,5 km јужно од села Попшице и око 2,5 km западно од села Копајкошара. Припада Г.Ј. „Каменички Вис II“ одељењу 47. Попшичка пећина има северни и јужни отвор. Укупна дужина испитаних канала износи 620m. Попшичка пећина је једно од највећих станишта слепих мишева. Пећина је богата украсима и пећинским накитом а у њој су пронађени остаци костију и лобања пећинског медведа.

Пећина Попшички пештер - споменик природе на територији КО Попшица, заштићен Одлуком СО Сврљиг, бр. 633 - 2/05 – 01 од 11.03.2005. године,

Пећина Самар са прерастом Самар- споменик природе на територији КО Копајкошара, заштићен Решењем Завода за заштиту природе и научно проучавање природних реткости НР Србије, бр.330 од 02.11.1955. године. Завод за заштиту природе Србије је у 2006. години израдио нову Студију заштите за ово природно добро. Пећина Самар се налази у Г.Ј. „Каменички Вис II“ у одељењу 51. и представља једну од најлепших пећина. Осим пећинског накита и пећинске зоофауне обилује слаповима и водопадима висине 3-7 м и сифонским језерцима.

Преконошка пећина - споменик природе на територији КО Преконога, заштићен Одлуком СО Сврљиг, бр. 633 - 4/2005 – 01 од 31.8.2005. године.

Пећина Равна пећ- споменик природе на територији КО Преконога, заштићен Одлуком СО Сврљиг, бр. 633 - 5/205 – 01 од 31.8.2005. године.

Пећински систем Језава- споменик природе на територији КО Копајкошара, заштићен Одлуком СО Сврљиг, бр. 633 - 3/06 – 01 од 28.04.2006. године.

Коришћење, уређење и заштита природних добра спроводиће се на основу правила утврђених просторним и урбанистичким плановима урађеним за подручја тих природних

добара (ППППН Сићевачка клисура („Службени лист града Ниша“ бр.16/1995)), на основу мера утврђених актом о проглашењу природног добра, као и на основу одредаба Закона о заштити природе („Службени Гласник РС“, бр.36/09 и 88/2010).

Овим Просторним планом идентификују се природне целине и вредности за које се предлаже заштита, и то:

1. Амбијентална целина Нишевачке клисуре са Сврљишким градом и црквом Св. Илије код Нишевца, извором и купалиштем Бањица и „Котловима“ на реци Белици, као целине интегралне заштите проглашених споменика културе и природног окружења - кратка клисура Ждрело, стрмих и стеновитих литица у којој се налази охлађен термални извор Бањица, који се користи као купалиште у летњим месецима, и тзв. „Котлови“ на реци Белици, природни феномен повезаних проточних базена;
2. Подручје понорнице реке Сврљишки Тимок, природни феномен понирања и извирања ове реке изнад села Периш, где се у периоду високог водостаја привремено формира природно језеро. Квалитет воде Сврљишког Тимока је I категорије на овој деоници (до села Округлица);
3. Стабло храста у КО Белиоње на катастарској парцели 2878, дубоке старости и обима стабла око 5.50 метара.

Ове природне вредности заштићују се у циљу:

- очувања и одрживог коришћења места, природних објеката и појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају ретке и привлачне вредности гео - наслеђа;
- идентификације станишта од значаја за заштиту европске дивље флоре и фауне по програму НАТУРА 2000;
- заштите природних и агроекосистема од инвазивних (страних) врста биљака и животиња, које имају изразиту способност брзог самосталног размножавања и доводе до непожељних промена у природном и агробiodиверзитету;
- очувања старих, по димензијама и врсти јединствених и у другом погледу значајних стабала дрвећа и њихових групација;
- очувања екосистемске разноврсности, живописности и лепоте предела, унапређење његове чистоће и уређености у зонама становања, саобраћаја, привредних активности и рекреације;
- омогућавања доступности људима пејзажних, биолошких и других вредности и природних ресурса за одрживо коришћење туризма, науке, спорта, рекреације и других комплементарних активности.

Заштита ових природних вредности, до њиховог проглашења, обезбедиће се:

- уређењем и коришћењем простора на начин који омогућава трајно очување и побољшање стања у складу са Законом о заштити животне средине;
- забраном свих активности којима се угрожава капацитет животне средине, природна равнотежа, бiodиверзитет, хидрографске, геоморфолошке, геолошке и пејзажне вредности.

2.7.3. ЗАШТИТА И УРЕЂЕЊЕ НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Заштита непокретних културних добара обухвата сложен систем односа према непокретним културним добрима, евидентираним непокретностима, локалној традицији и њеним специфичним социолошким и културолошким особинама. У планском периоду засниваће се на начелима интегративне конзервације, где ће се споменичко наслеђе третирали као необновљиви ресурс, извор идентитета, културно-историјски и научно-образовни капитал и штитити заједно са простором у коме се налазе, заједно са објектима од утицаја на њихов изглед, истраживање, заштиту и коришћење, а тамо где су интегрисана у природни амбијент, заједно са природним окружењем.

Непокретна културна добра и непокретности које уживају претходну заштиту користиће се у изворној или адекватној намени, на начин који неће угрозити њихов интегритет и споменичка својства, уз активирање њихових културно-историјских и научно-образовних вредности као

генератора туристичког и економског развоја, јачања културног идентитета, и општег унапређења квалитета простора и живота.

Заштита непокретних културних добара треба да осигура и:

- Континуирано истраживање, обнову и заштиту непокретних културних добара;
- Очување простора око непокретних културних добара;
- Спровођење прописаних мера заштите непокретних културних добара, непокретности које уживају предходну заштиту и њихове заштићене околине;
- Обнову, чување и одрживо коришћење непокретних културних добара;
- Примену начела интегративне конзервације у третману амбијенталних целина;
- Развијање свести о значају споменичког наслеђа за очување националног идентитета.

У циљу свеобухватног сагледавања стања градитељске баштине, надлежна установа за заштиту непокретних културних добара извршиће рекогносцирање планског подручја, а израдом „Студије о валоризацији непокретних културних добара и непокретности које уживају предходну заштиту на територији општине Сврљиг“, уз усаглашавање са Просторним планом, дефинисаће границе заштите и заштићене околине и припремити Акте о утврђивању, са условима, мерама и обухватом заштите и заштићене околине за сва добра под предходном заштитом, обрађених тако да се на основу њих могу утврдити конкретни појединачни услови и мере заштите.

Заштита непокретних културних добара ће се вршити на основу прописаних мера и услова чувања, коришћења и одржавања из Акта о утврђивању непокретног културног добра и на основу услова надлежне установе заштите непокретних културних добара. Простор око непокретних културних добара ће се уређивати у циљу њихове заштите и адекватне презентације, при чему се чува првобитна намена споменика, а уколико не постоји могућност задржавања првобитне намене, новом се не сме вулгаризовати карактер или довести у питање опстанак споменичких својстава која чине разлог за постојање споменика културе. До момента утврђивања, непокретности које уживају предходну заштиту ће уживати иста правила и мере заштите као и непокретна културна добра. Носиоци права, обавеза и одговорности у погледу коришћења, управљања и располагања непокретним културним добром и друга лица која по било ком правном основу држе непокретно културно добро, дужни су да га чувају, одржавају и спроводе утврђене мере заштите, да неодложно обавештавају надлежни Завод за заштиту споменика културе у Нишу о правним и физичким променама насталим у вези са непокретним културним добром, дозволе научна и стручна истраживања, техничка и друга снимања, извођење мера техничке заштите на непокретном културном добру и да обезбеде његову доступност јавности. Радови на конзервирању, рестаурирању, реконструкцији, ревитализацији и презентацији, радови којима се могу проузроковати промене облика или изгледа или повредити споменичка својства непокретног културног добра и непокретности која ужива предходну заштиту, као и радови у њиховој заштићеној околини, могу се предузимати након што се прибаве:

- 1) Услови за израду пројектне документације Завода за заштиту споменика културе у Нишу;
- 2) Сагласност на пројектну документацију Завода за заштиту споменика културе у Нишу и
- 3) Други услови и одобрења на основу прописа о планирању простора и изградњи објеката.

Заштићена околина непокретног културног добра је простор око тог добра и ужива заштиту као и непокретно културно добро. Обухват заштићене околине дефинисан је за „Зграду са апотеком“ (катастарске парцеле број: 74/1, 75, део катастарске парцеле број 253/3 преко пута катастарске парцеле број 74/1 и делове катастарских парцела број 253/4 и 253/5 наспрам катастарске парцеле број 75 све КО Сврљиг), „Храм Св. Илије“ (катастарске парцеле број: 63, 65, 66, 67/1, 67/2, 71, 72 и 73 КО Нишевац) и „Манастир са црквом Св. Арханђела“ (катастарске парцеле број: 362/1, 364, 365, 371, 379, 381, 382, 383/1, 1147, 362/2, 370, 383/2, 1148, 1149/1 и 1229 КО Пирковац). Ради обезбеђивања заштите и спречавања потенцијалних повреда у простору, до дефинисања обухвата заштићене околине за непокретна културна добра, за која у Акту о утврђивању она није јасно дефинисана, Просторним планом се утврђује планерска, прелиминарна заштићена околина са истим третманом као и за заштићена околина непокретног културног добра. За "Сврљички град" она обухвата катастарске парцеле број: 4712, 4718, 4734, 4720, 4733, 4735, 4736, 4737, 4755, 4732, 4737, 4738, 4720, 4730, 4731/1, 4731/2, 4754, 4751, 4760, 4759, 4757, 4739, 4784, 4762, 4763, 4728, 4727, 4726, 4725, 4724, 4723, 4722, 4721, 4765, 4766, 4768, 4769,

4770, 4747, 4748, 4715, 4716, 4489, 4490, 4491, 4488, 4487, 4493, 4486, 4483, 4482, 4479, 4480, 4494, 4493, 4495, 4475, 4476, 4477, 4478, 4471, 4474, 4473, 4472, 4469, 4472, 4497, 4496, 4515, 4467, 4468, 4498, 4499, 4465, 4466, 4514, 4513, 4512, 4500, 4516, 4511, 4502, 4501, 4503, 4510, 4517, 4518, 4519, 4524, 4509, 4520, 4521, 4522, 4523, 4527, 4526, 4528, 4508, 4505, 4506, 4507, 4525, 4524, 4530, 4531, 4532, 4533, 4534, 4535, 4536, 4547, 4546, 4545, 4544, 4543, 4542, 4541, 4540, 4539, 4538, 4537, 4419, 4420, 4421, 4422, 4423, 4424, 4459, 4458, 4457, 4456, 4455, 4454, 4453, 4452, 4451, 4450, 4449, 4448, 4432, 4433, 4434, 4431, 4430, 4429, 4427, 4426, 4384, 4383, 4428, 4456, 4455, 4435, 4436, 4437, 4438, 4382, 4441, 4442, 4381, 4442, 4443, 4444, 4445, 4446, 4447, 4373, 4376, 4380, 4381, 4374, 4375, 4376, 4378, 4377, 3706, 3705, 4309, 3608, 3839 и 1425 КО Варош и 1425, 5833, 5834, 5785, 944, 943, 936, 937, 938, 939/1, 939/2, 941, 927, 742, 24, 691, 935, 934, 933/1, 933/2, 932, 931, 930, 579, 936, 926, 927, 929, 916, 917, 918, 919, 920, 901, 926, 906, 921, 914, 915, 913, 912, 911, 922, 924, 905, 905, 924, 923, 908, 909, 910, 5807, 64, 62, 60, 53, 54, 51, 50, 55, 56, 57, 58, 59 КО Нишевац. Катастарске парцеле које се граниче или се налазе у непосредној околини наведених катастарских парцела, по потреби, сматраће се простором строго контролираних активности са обавезом прибављања услова и сагласности надлежних служби заштите и археолошког надзора при извођењу свих радова на изградњи и уређењу простора. За "Кућу у којој је живео и радио Народни херој др М. Хацић", "Гроб са спомеником Народног хероја др М. Хацића", "Гуглову воденицу", "Грнчарску воденицу", као и за непокретности које уживају предходну заштиту до окончања поступка утврђивања за непокретна културна добра, планерском, прелиминарном заштићеном околином ће се сматрати катастарске парцеле које се граниче или се налазе у непосредној околини парцела на којој се налази непокретно културно добро или евидентирана непокретност, по потреби.

Опште мере заштите непокретних културних добара и добара која уживају предходну заштиту:

1. Обезбедити услове за чување и трајну заштиту и презентацију непокретних културних добара као и непокретности које уживају предходну заштиту у својој изворној, или одговарајућој намени, на начин и под условима који неће ни у чему угрозити њихова основна споменичка својства;
2. Остварити заштиту кроз документацију као обавезни, примарни вид заштите, израдом потпуне детаљне стручне и техничке документације свих утврђених н.к.д. и добара под претходном заштитом;
3. Заштићена околина непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту, у погледу предузимања мера заштите и свих других интервенција, има исти третман као и заштићена непокретна културна добра;
4. На непокретности које уживају предходну заштиту се примењују исти услови, мере заштите и обавеза прибављања услова и сагласности за радове који могу непосредно или посредно проузроковати промену облика, изгледа или особености евидентираних непокретности као и за непокретна културна добра;
5. На непокретним културним добрима и непокретностима које уживају предходну заштиту као и у њиховој заштићеној околини, не смеју се изводити никакви радови који могу променити њихов садржај, природу или изглед без претходно прибављених услова и сагласности Завода за заштиту споменика културе у Нишу;
6. Непокретна културна добра и непокретности које уживају претходну заштиту не смеју се користити у сврхе које нису у складу са њиховом природом, наменом и значајем нити на начин који може довести до њиховог оштећења;
7. Власник, корисник, или други субјект који по било ком основу располаже непокретним културним добром, или добром под претходном заштитом дужан је да га чува и одржава са пажњом, тако да не дође до оштећења или уништења његових споменичких својстава;
8. Није дозвољено рушење, раскопавање, преправљање, презиђивање, прерађивање или извођење било каквих других радова који могу променити изглед и вредност културног добра без претходно прибављених посебних услова и сагласности Завода за заштиту споменика културе у Нишу;
9. Повећање габарита, доградња, надградња и сличне интервенције на непокретним културним добрима треба планирати са највећом одговорношћу само у изузетним, оправданим случајевима у непосредној консултацији са Заводом за заштиту споменика културе Ниш;
10. Завод за заштиту споменика културе посебним правним актом утврђује конкретне услове чувања, коришћења и одржавања, као и услове за предузимање конкретних мера заштите за свако

- поједино непокретно културно добро или непокретност под претходном заштитом;
11. Све интервенције које се на ма који начин односе на заштићена непокретна културна добра и добра под претходном заштитом, могу се предузимати само под посебним конкретним условима које утврђује Завод за заштиту споменика културе у Нишу;
 12. Акт о мерама техничке заштите, који прописује Завод за заштиту споменика културе у Нишу, прибавља се пре израде Локацијске дозволе;
 13. Пројектна документација (Идејни и Главни пројекат) доставља се Заводу за заштиту споменика културе у Нишу на сагласност;
 14. Приликом планирања реконструкције у амбијентима са споменичким вредностима, у највећој могућој мери успоставити хармоничан просторни склад пројектовањем у контексту, ослањањем на споменичке вредности наслеђа у окружењу и другим методама које доприносе остваривању виших домета и унапређењу градитељског стваралаштва у обухваћеном простору.

Опште мере заштите заштићене околине непокретних културних добара и непокретности које уживају предходну заштиту обухватају:

- забрану препарцелацију постојећих грађевинских парцела,
- забрану сече стабала и уклањање вегетације у заштићеној околини, осим под условима и надзором надлежног Завода за заштиту природе,
- забрану извођења радова којима се врши промена облика или постојеће намене терена,
- забрану градње објеката који својом наменом, архитектуром, габаритом и висином угрожавају споменик културе или непокретност која ужива предходну заштиту,
- забрану постављања ваздушних електро и ТТ водова преко парцела заштићене околине,
- обавезу извођења предходних заштитних археолошких ископавања у случају подземног извођења инфраструктуре и враћање терена у првобитно стање по окончању радова и
- забрану складиштења материјала, формирања депонија и производних постројења.

У простору заштићене околине могуће је уређење простора у функцији истраживања, заштите и презентације непокретног културног добра а у складу са условима надлежних служби заштите. У том смислу могуће је уређење приступних путева и стаза, обележавање и партерно уређење у циљу обезбеђивања примарне инфраструктуре неопходне за њихову адекватну презентацију, а након завршених истраживачко-конзерваторских радова. Све активности на уређењу простора изводити тако да својим постојањем не угрожавају непокретно културно добро и евидентирану непокретност нити да својим карактером, обликом или габаритом доминирају над њима. Приликом извођења било каквих радова у радијусу визуелне перцепције непокретних културних добара и евидентираних непокретности забрањује се некомплементарна изградња а увођење нових садржаја могуће је само у оквиру примарне функције уз очување просторно-амбијенталног склада између изграђених објеката и околног амбијента. Инфраструктуру и објекте привременог и сталног карактера неопходне за туристичку презентацију планирати у складу са конзерваторским условима на просторима ван обухвата заштићене околине и то тако да својим положајем, габаритом и архитектуром не ремете визуру нити пејзажне карактеристике простора од значаја за адекватан доживљај непокретног културног добра.

Амбијенталне целине изражених споменичких вредности – као простори са великом концентрацијом непокретних културних добара и непокретности које уживају предходну заштиту, штитиће се и уређивати као део шире целине значајних амбијенталних и архитектонских вредности уз доследност у очувању амбијента и његовог историјског и естетског континуитета. На планском подручју се као амбијентална целина изражених споменичких вредности издваја подручје Сврљешког града (*Timakus maius*) са подграђем, смештеног на доминантном узвишењу око 1km северно од села Нишевца на катастарским парцелама број: 4461, 4460, 4535 КО Варош. Подигнут је 29. године п.н.е, као једно од два важна стратегијска утврђења на путу Ниш-Арчал, када су Римљани покорили Трачане. Више пута рушен и обнављан, данас је сачуван у остацима димензија 15x20-40m. Простор унутар града био је подељен на доњи и горњи град, а у подножју, на падинама са јужне и северозападне стране, постоје остаци објеката који су вероватно припадали рановизантијском, српском средњовековном и каснијем подграђу из турског периода, као и неколико црквица и испосничких пећина, што упућује на статус епископског седишта. Старије подграђе, које је првобитно могло бити и рановизантијско насеље, а од краја XI века средњовековно српско подграђе, налазило се на мањем узвишењу, јужно од Сврљиг града. У овом делу сачувани су

остаци трију цркава, а западно од њих постоје остаци старих грађевина. Планом се предвиђа конзерваторско-рестаураторски третман за стара језгра насеља и њихове целине и делове с историјским или архитектонским вредностима, као и хомогене групе грађевина изузетне по свом историјском, научном и амбијенталном значају. Ради успостављања хармоничног односа са постојећим вредностима у простору, евентуална нова изградња биће у духу традиционалне архитектуре, габаритом и наменом усклађена са постојећим објектима, не нарушавајући силуету и основне визуре. Као модел за ревитализацију објеката и простора који су остали ван функције примењиваће се увођење садржаја из области културног живота у оквиру дистрикта културе и музеја на отвореном.

Археолошки локалитети - Како се о својствима, хронологији и значају археолошких локалитета може са сигурношћу донети суд тек након завршених истраживачко-конзерваторских радова, они уживају предходну заштиту на основу Закона о културним добрима. Након завршених истраживачких радова неопходно је конзервирати археолошке налазе и презентовати их „in situ“, појединачно, или групно на просторима веће концентрације налазишта, уз обезбеђење, обележавање и уређење приступа и непосредне околине налазишта. Радове у непосредној близини археолошких локалитета спроводити уз повећане мере опреза и конзерваторски надзор. У случају да се открију ствари и творевине које уживају предходну заштиту, без одлагања прекинути радове, предузети мере да се налаз не уништи, не оштети и да се сачува на месту и положају на коме је откривен, и обавестити Завод за заштиту споменика културе у Нишу. Забрањује се уништавање, прекопавање и заоравање археолошких локалитета, као и извођење земљаних радова на дубини већој од 30cm, изградња свих врста објеката и инфраструктуре, неовлашћено ископавање, одношење камена и земље и прикупљање покретног археолошког материјала без сагласности надлежне установе заштите, претходних археолошких истраживања и адекватне презентације налаза.

Сакрални споменици - представљају материјална сведочанства стваралачких домета наше градитељске баштине и простирања културних утицаја, па ће се као простори изузетних естетских карактеристика штитити и уређивати заједно са околином у изворној намени, уз могуће увођење садржаја директно везаних за примарну намену (конаци, манастирске трпезе, мануфактуре и сл.) и уз могућност реконструкције, адаптације и инфраструктурног опремања у складу са потребама манастирске заједнице и условима надлежних служби заштите. Манастир са црквом св. Арханђела у Пирковцу чуваће се и презентовати у оквиру шире предеоне целине у којој се одвијао монашки живот (манастирска економија са припадајућим објектима, обрадиве површине и природно окружење) ради адекватне перцепције њихових естетских, културно-историјских и духовних вредности. Манастир са црквом св. Арханђела обухвата катастарске парцеле број: 366, 368, 369, 378 и 380, КО Пирковац. У оквиру редовног текућег одржавања предвиђа се праћење стања и одржавање конструктивно-статичког система, кровног покривача, фасада, ентеријера и исправности инсталација. Изградња инфраструктуре дозвољена је само уз претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и одговарајуће презентације налаза. Мере заштите храма Св. Илије на катастарској парцели број 66 КО Нишевац обухватају очување изворног изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и функционалних карактеристика уз ревитализацију у сакралној функцији.

Објекти народног градитељства - сачувани су најчешће у виду појединачних објеката окружених невешто уклопљеном новом изградњом. Заштита ће се вршити формирањем етно паркова у којима ће се рестаурирати, реконструисати и презентовати традиционална архитектура и начин живота карактеристичан за подручје. Уређење ових насеља првенствено усмеравати на ревитализацију постојећих објеката а евентуално ширење грађевинског подручја планирати на начин који ће наставити постојећу матрицу и карактеристичну слику насеља. Ови простори захтевају доследност у очувању амбијента, односа између изграђеног и слободног простора и карактеристичне грађевинске структуре, па ће се примењивати типолошка реконструкција кућа уз комунално опремање у складу са потребама савременог живота. Мање доградње и корекције формом, структуром, габаритом, просторним склопом и архитектонским обликовањем прилагодити наслеђеној структури. Не дозвољава се измена структуре и типологије постојећих објеката нити спајање у веће просторне склопове. У највећој могућој

мери тежити успостављању хармоничног просторног склада пројектовањем у контексту уз избегавање „кривотворина“ и уклапање материјалима, формом, габаритом и архитектонским елементима са традиционалном архитектуром.

Историјски споменици - посвећени значајним догађајима и личностима као и зграде и места у природи везани за значајне историјске догађаје од значаја за разумевање националне историје и историје других народа на планском подручју уживају заштиту на основу Закона о културним добрима („Службени гласник РС“, број 71/94). Радови на одржавању и евентуалној дислокацији споменика могући су у складу са условима Завода за заштиту споменика културе у Нишу.

Културни предели – штите се као кохерентне целине које чине људске делатности, грађевине и окружење у оквиру кога се простор формирао као препознатљива структура. Предвиђа се заштита старих језгара насеља, која су задржала карактеристике традиционалне изградње и од значаја су за разумевање националне историје и историје других народа на планском подручју (члан 27. Закона о културним добрима „Службени гласник РС“, број 71/94). Све интервенције морају бити изведене уз поштовање затечених вредности и специфичности простора и уз очување типолошки препознатљивих форми насеља. Изградњу првенствено усмеравати на ревитализацију постојеће структуре, а евентуално ширење грађевинског подручја планирати тако да настави постојећу матрицу с обзиром на тип градње (збијени, заселак, лонгитудинални и сл).

2.7.4. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

У смислу организације и уређења простора за одбрану земље планска решења и пропозиције овог Просторног плана континуирано су току израде усаглашавана са потребама система одбране и стратешким смерницама организације система одбране РС (Стратегија одбране РС („Службени гласник РС“, бр. 88/09).

Планске мере организације простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода јесу:

- Функционално зонирање урбаних простора (радне зоне, становање, индустрија);
- Заштита на свим постојећим привредним локалитетима од индустријских удеса и планирање нових привредних капацитета на локацијама ван зона становања;
- Обезбеђивање слободног простора у насељима, који су заштићени од рушевина и пожара и међусобно повезани са саобраћајницама и водотоковима;
- За евакуацију и спасавање обезбедити алтернативне саобраћајне правце.

У случају **ратне опасности** становништво ће се организовано евакуисати у сеоска насеља на подручју Плана. Очекује се да ће се становништво из градова склонити у своја родна места на подручју Плана, због далеко мање угрожености од већих урбаних центара.

Електроснабдевање насеља вршиће се прстенастим разводима и изградњом мањих система који независно функционишу у посебним и ратним условима. Снабдевање водом за пиће вршиће се из алтернативних извора (бунари, извори и сл).

Склањање становништва вршиће се у заштитним објектима, подрумским просторијама и рововским заклонима, који се у складу са прописима граде у случају непосредне ратне опасности, и то:

а) Склониште допунске заштите - затворени објекти који могу да поднесу надпритисак од 0,30 x 102 КП-а. Погодни за заштиту су херметизована рововска склоништа и кућна породична склоништа и подрумске просторије. Предвиђени фактор заштите је у границама од 30 - 50% људства. Ови објекти се по правилу граде у време непосредне ратне опасности, уз упутство и смернице Министарства одбране.

б) Заклони - објекти за склањање чија се отпорност креће у границама до 0,30 x 102КП-а и који се искључиво граде у време непосредне ратне опасности. Максимални капацитет ових заклона је 25 особа. Траса ових заклона је изломљена, а преломи износе од 90° до 120°. Радијус гравитације, односно радијус запоседања не сме да је већи од 250 м. Микролокација заклона мора бити изван домета рушевина и по могућству на слободним површинама. Међусобно одстојање заклона мора бити најмање 15 м. Заклони могу бити отворени ровови, покривени

ровови и јаме. Пожељно је да се заклони раде као подземни, односно укопани. За изградњу заклона могу се употребљавати све врсте грађевинског материјала, с тим да исти издржи надпритисак од 0,30 x 102 КП-а, да заштити од продирања парчади, топлотног дејства и др.

Заштита од поплава вршиће се линијским системима за пасивну заштиту, тј. системима одбрамбених насипа, уз њихово комплетирање, доградњу, реконструкцију и одржавање. Радови на уређењу водотока усмераваће се на обезбеђење стабилности и функционалности линијских система за заштиту од поплава (насипа), као и на уређење мањих водотокова кроз насеља у интеракцији са свим корисницима вода.

Са аспекта **ерозије земљишта**, за подручје Плана од значаја је претварање нископродуктивних и деградираних пољопривредних површина у шумске комплексе и заштита водопривредних објеката од наноса са механичког, хемијског и биолошког аспекта, зависно од степена угрожености и степена осетљивости тих објеката на засипање наносом. Мере заштите од бујица зависе од величине водотока. Код већих бујичних токова, заштита се постиже класичним мерама уређења водотока и одбране од поплаве. У случају мањих бујичних токова, мере уређења ових водотокова се третирају у склопу комплексног антиерозионог уређења слива, што подразумева пре свега изградњу бујичних преграда за заустављање наноса.

Заштита од пожара спроводиће се на следећи начин:

- Приликом израде Плана развоја шумског подручја, односно Основе газдовања шумама, неопходно је да се шумске зоне и комплекси испресецају противпожарним путевима, појасевима и просекама, које ће онемогућити просторно ширење пожара и смањити штетне последице;
- У шумама треба подизати мешовите састојине, биолошке противпожарне пруге, поготову у чистим четинарским шумама;
- Излетишта обезбедити од пожара и снабдети их водом, опремом и средствима за гашење пожара и др;
- Актере који учествују у експлоатацији шума обавезати да обезбеде проходност и одговарајући квалитет шумских путева, у циљу бржег и ефикаснијег доласка до места избијања пожара;
- Забрањено је ложење отворене ватре у шуми и на удаљености од 200 м од руба шуме, изузев на одређеним и за то видно обележеним местима, у складу са прописаним мерама заштите од пожара;
- У већим насељима обавезно је организовање доброволне ватрогасне службе и система контроле и праћења у случају пожара, док у мањим насељима ову улогу може да обавља и локално становништво;
- Водоводна мреже треба да буде димензионисана и према потребама за евентуално гашење пожара и опремљена уличним хидрантима и прикључцима за воду, у близини осетљивих зона и објеката;
- Са аспекта изградње треба се опредељивати за материјале који имају већи степен ватроотпорности;
- Саобраћајном мрежом обезбедити максималну приступачност деловима насеља и објектима који су најугроженији од пожара, а у првом реду: радне зоне, објекти јавне намене (школе, здравствене установе и др), веће стамбене зграде итд;
- У складу са техничким прописима, складишта горива, експлозивних и запаљивих материјала лоцирати даље од насељених подручја;
- Оформити безбедносне појасеве између објеката којима се спречава ширење пожара;
- У сеоским насељима, у случају да пожар захвати већи број објеката, пожељно је да се на приступачним и погодним местима поставе или укопају приручни танкови за воду;

Основне мере **заштите од клизишта** су:

- Израда катастра клизишта и карте стабилности терена;
- Строга забрана непланске сече шума на покренутим клизним теренима;
- Строго ограничавање дотицања воде из домаћинстава у растресите и нагнуте падине и каналисано одвођење отпадних вода до природног реципијента;
- У зонама клизишта забрањује се изградња;

- Код пољопривредног земљишта у угроженим зонама од клизишта забрањује се ратарска производња.

Основне мере **заштите од земљотреса** за подручје Просторног плана, које према публикованој карти Сеизмолошког завода Србије из 1987. године припада зони са могућим интензитетом удара од VII° MCS за повратни период од 100 година, јесу:

- Примена техничких норми о изградњи објеката (асеизмичка изградња);
- Одговарајући избор локације за изградњу;
- Континуиран процес просторног и урбанистичког планирања (генерално и детаљно), архитектонског и грађевинског пројектовања и изградње објеката;
- Изградња објеката усклађена са сеизмогеолошким особинама терена, како би се смањио ниво повредљивости објеката и сеизмички ризик, а тиме и штета од евентуалног земљотреса.

Заштита од последица удара кинетичке енергије у тлу, људи као и материјалних добара, спроводиће се кроз статичке прорачуне на VII° MCS, као и путем еластичних веза и преносника.

Штаб цивилне заштите и други субјекти одговорни за заштиту од ратних разарања и елементарних непогода, предложене мере треба детаљно да размотре и разраде у посебном плану заштите од ратних разарања и елементарних непогода.

III ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

3.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

Правила уређења доносе се за:

- 1) Пољопривредно земљиште
- 2) Шумско земљиште
- 3) Водно земљиште и
- 4) Грађевинско подручје.

Пољопривредно земљиште

Коришћење и заштита пољопривредног земљишта базира се на поштовању одредаба Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“ бр.62/2006 и 41/2009). Забрањено је коришћење обрадивог земљишта прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе у непољопривредне сврхе, осим изузетака забране у складу са чланом 23 (подизање вештачких ливада и пашњака, као и шума уз сагласност Министарства, експлоатација минералних сировина и у случајевима када је утврђен општи интерес).

На пољопривредном земљишту могућа је изградња:

- објеката у функцији пољопривреде и сточарства: магацини репроматеријала (семе, вештачка ђубрива, саднице и сл), објекти за смештај пољопривредне механизације, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленици, пластеници), објекти за гајење печурки, пужева и риба, сушаре за воће и поврће, стаје за узгој стоке, објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња, и

- објеката саобраћаја и инфраструктуре у складу са Просторним планом.

Уређивање пољопривредног земљишта вршиће се поступцима:

- комасације, којом се укрупњава земљиште и побољшавају природно-еколошки услови на земљишту,

- добровољног груписања земљишта,

- мелиорације, тј. поправљања физичких, хемијских и биолошких особина земљишта,

- наводњавања и одводњавања, системом који је са економског аспекта прихватљив у долинском делу Сврљичке котлине, а у којем је планирано интензивно бављење пољопривредном производњом (зона интензивне пољопривреде).

У циљу заштите пољопривредног земљишта од штетног дејства бујица и ерозије, на препознатим бујичним и ерозивним подручјима (види: реферална карта 3. Туризам и заштита простора) примењиваће се противерозивне мере, у складу са Законом.

Шумско земљиште

Коришћење шума и шумског земљишта базирано је на поштовању и усклађивању општекорисних функција шума са привредном функцијом (коришћење шума ради остваривања прихода).

Ради очувања шума, у складу са чланом 9. Закона о шумама („Службени гласник РС“ бр.30/2010), забрањује се: пустошење и крчење шума; чиста сеча која није одобрена као редован вид обнављања шума; сеча ретких врста дрвећа; подбељивање стабала; паша и брст коза и друге стоке; жирење; гајење линичких шума; кресање лисника; сакупљање шумских плодова, лековитог биља, шушња и маховине; коришћење камена, шљунка, песка, хумуса, земље и др; сеча семенских састојина и семенских стабала која није предвиђена основама газдовања шумама; самовласно заузимање шума; уништавање или оштећивање шумских засада, ознака и граничних знакова; одлагање смећа и отпадака и других штетних и опасних материја и загађивање шума на други начин, као и друге радње којима се слаби приносна снага шуме или угрожава функција шуме.

Заштитне функције шума биће заступљене у обнови и рехабилитацији еродираних и деградираних површина.

Дозвољава се производња шумских сортимената, мануфактурна прерада дрвета, производња здраве хране, производња и сакупљање шумских плодова, гљива и лековитог биља, гајење и лов дивљачи.

Дозвољена је изградња:

- објеката у функцији чувања и одржавања шума (шумске куће, чеке и сл);
- објеката у функцији шумске привреде;
- објеката инфраструктуре у складу са Просторним планом;
- објеката у функцији туризма, лова и риболова према решењима Плана и
- приступних и шумских саобраћајница и пратеће инфраструктуре.

Изградња је могућа уз обавезу подношења захтева за одлучивање о потреби израде процене утицаја на животну средину и прилагођавање величине, габарита и спратности објеката, као и избор материјала, облика и форме шумском амбијенту и окружењу.

Величину, габарит и спратност објеката, као и избор материјала, облика и форме прилагодити шумском амбијенту и окружењу.

Стругаре и друга постројења за механичку прераду дрвета, кречане, пољске циглане и друге објекте шумске привреде забрањено је постављати у шуми и на удаљености мањој од 200m од руба шума.

Корисници и сопственици шума дужни су да предузимају мере ради заштите шума од пожара, других елементарних непогода, биљних болести, штеточина и других штета, као и мере неге шумских засада.

Шумско земљиште користиће се у складу са планом развоја Моравског шумског подручја, основама и програмом газдовања шумама припадајућих газдинских јединица, а кроз оперативне годишње планове газдовања.

Посебним мерама (види поглавља 2.7.1. *Заштита животне средине и заштита, уређење и унапређење предела* и 2.7.2. *Заштита, уређење и унапређење природних добара*) штитиће се простор аутоних и реликтних шумских врста Сврљишких планина, посебно у вишим деловима, а делимично у обухвату Парка природе Сићевачка клисура.

Водно земљиште

У складу са Законом о водама („Службени гласник РС“ бр. 30/2010) забрањује се вршење радњи које могу оштетити корита и обале природних и вештачких водних токова, као и објеката за уређење водних токова и заштиту од штетног дејства вода; градња објеката на начин који омета протицање воде и леда; садња дрвећа, копање бунара, ровова и паралелних

канала дуж насипа у појасу 50m према водотоку и 100m према брањеном подручју; мењање или пресецање токова подземних, минералних и термалних вода; коришћење ђубрива или средстава за заштиту биља у обалном појасу до 5m; изградња водопропусних септичких јама.

На водном земљишту дозвољава се изградња:

- објеката у функцији водопривреде, као и за очување и одржавање отворених водотокова, рибњака, купалишта, објеката у функцији пољопривреде и туризма (воденице, ваљарице и сл);
- објеката инфраструктуре;
- приступних саобраћајница, путне инфраструктуре и пратеће инфраструктуре;
- објеката саобраћаја и инфраструктуре у складу са Просторним планом.

За изградњу наведених објеката неопходни су претходни водни услови.

Грађевинске линије за изградњу или реконструкцију објеката морају бити удаљене 5 m од ножице насипа у брањеном делу као и од обале мајор корита или од обале једногубог корита (координате обала X,Y из главног пројекта).

Већи речни токови и плитке издани користиће се за наводњавање пољопривредног земљишта.

Термоминерални извори користиће се у функцији туризма, спорта и рекреације у оквиру планираних туристичких комплекса у Попшици, Нишевачкој клисури и Округлици.

Енергетски потенцијал вода користиће се за изградњу малих хидроелектрана, на таквим локацијама и на такав начин, који не угрожава само извориште, еколошке функције водотока, који испуњава захтеве у погледу обезбеђивања гарантованих еколошких протока низводно од захвата и друге прописане услове заштите природе и водопривреде, као и неугрожавање осталих корисника простора.

Грађевинско земљиште

На целокупном подручју Просторног плана изградња стамбених, индустријских, објеката у функцији туризма и објеката за јавне намене, дозвољена је искључиво на планираном грађевинском земљишту насеља, као и целина и локација ван насеља, које су планиране као грађевинско земљиште.

Постојећи објекти у расутим енклавама сеоских насеља (сконцентрисани највећим делом у зони побрђа – КО Извор, Бурдимо, Манојлица, Влахово, Луково, Околиште, Бучум и Тијовац), као и на целокупном планском подручју, изграђени до 30.08.2011. године, задржавају се као такви у првом имплементационом периоду Просторног плана до 2015. године, с тим да се до краја планског периода 2024. године планира њихова потпуна интеграција и коришћење као објеката у функцији пољопривреде, шумарства и водопривреде.

У насељима која су обухваћена туристичким зонама (А - Попшица, Сливје, Копажкошара, Лалинац, Плужина, Нишевац, Варош и Палилула; Б – Округлица, Периш, Гушевац и Манојлица), као и насељу Преконога, поред издвојене намене туризма за предвиђене туристичке локације, сва домаћинства имају могућност да на парцелама намењених становању, граде и објекте у функцији туризма (викенд, сеоски, етно, еко итд).

У оквиру грађевинских подручја сеоских насеља планиране су стамбене зоне, простор за јавне намене, радне зоне и туризам (шематски прикази уређења насеља), као и изградња саобраћајница (државних, општинских и приступних насељских саобраћајница) и објеката инфраструктуре (основно инфраструктурно опремање примарних насеља и комплетно опремање насеља са функцијама централитета – Лалинац, Попшица, Нишевац, Извор, Бурдимо Гушевац и Сврљиг).

Грађевинско земљиште насеља Сврљиг биће уређивано кроз План генералне регулације.

У оквиру радних зона сеоских насеља забрањена је изградња привредних објеката који подлежу обавези процене утицаја на животну средину (Листа пројеката за које је обавезна процена утицаја и листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 114/2008).

Приликом изградње потребно је:

-дати приоритет очувању амбијенталних вредности традиционалног начина уређења атара насеља и објеката народног градитељства (види поглавље 2.7.3. *Заштита и уређење непокретних културних добара, Објекти народног градитељства*);

-ускладити архитектонску обраду стамбених, викенд, помоћних и економских објеката са локалном традиционалном архитектуром, уз примену природних и традиционалних материјала и мотива (облика прозора, стреха, димњака, тремова и сл);

-развијати погоне у области производње и услуга уз увођење нових технологија са смањеним негативним утицајем на животну средину;

-усмеравати пословање у оквиру радних зона на агрокомплекс и прераду пољопривредних, сточарских и шумских производа;

-користити аутохтоне врсте дрвећа и жбуња за озелењавање и избегавати парковске и геометријске форме.

Изградња рударских објеката и уређење комплекса за експлоатацију геолошких ресурса (минералних сировина) на локацији постојећег каменолома и другим потенцијалним локацијама, мора бити усклађена са мерама прописаним Законом о рударству („Службени гласник РС“ број 44/95 и 34/06), Правилнику о техничким нормативима за површинску експлоатацију лежишта минералних сировина („Службени лист СФРЈ“ број 62/87), као и прописима којима су утврђени услови у погледу заштите на раду, заштите од пожара и експлозије и заштите животне средине.

3.1.1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ ЦЕЛИНА И ЗОНА ЗА КОЈЕ ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТ САДРЖИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА

Шематски прикази уређења обухватају 38 насеља (сва насеља на подручју Просторног плана осим Сврљига), предложеном зону интегралне заштите споменика културе и природе Нишевачка клисура (шематски приказ 13/14), као и предложеном зону заштите подручја понорнице реке Сврљишки Тимок (шематски приказ 29).

Шематским приказима уређења (у размери 1:5 000, односно 1:10 000) обухваћено је за грађевинско земљиште на којем ће се Просторни план спроводити директно, кроз правила уређења и правила грађења. Такође, у оквиру шематских приказа одређене су и поједине туристичке локације предвиђене за разраду урбанистичким пројектом односно локалитети у природи предвиђени за разраду пројектима уређења (види поглавље 3.3.1. *Смернице за израду планске документације*).

Грађевинско земљиште насеља дато је као изграђено (постојеће) и планирано за уређење и изградњу (неизграђено).

Табела 13: *Биланс грађевинског земљишта насеља за која је дат шематски приказ уређења*

бр. шематског приказа	насеље	Грађевинско земљиште (ха)		
		изграђено	планирано за уређење и изградњу	Укупно
1	Гојмановац	11.09	1.71	12.8
2	Попшица	1.87	34.65	36.52
3	Пирковац	8.58	9.52	18.1
4	Лабуково	15.92	7.15	23.07
5/6	Давидовац	26.21	19.39	45.6
5/6	Радмировац	14.48	8.73	23.21
7	Галибабинац	36.71	21.57	58.28
8	Копажкошара	10.23	2.27	12.5
9	Сливје	14.23	6.21	20.44
10	Лалинац	34.1	18.74	52.84
11	Грбавче	42.26	12.6	54.86
12	Плужина	36.58	8.4	44.98
13/14	Нишевац	33	18.43	51.43
13/14	Варош	23.71	12.76	36.47
15	Палилула	8.77	4.85	13.62
16	Мечи До	7.7	2.15	9.85

бр. шематског приказа	насеље	Грађевинско земљиште (ха)		
		изграђено	планирано за уређење и изградњу	Укупно
17	Драјинац	35.21	15.15	50.36
18	Мерцелат	13.83	8.13	21.96
19	Шљивовик	7.99	13.43	21.42
20	Жељево	6.5	2.6	9.1
21	Преконога	40.95	15.17	56.12
22	Ђуринац	16.32	17.28	33.6
23	Рибаре	16.98	6.27	23.25
24	Белоиње	23.58	9.73	33.31
25	Црнољевца	25.49	7.16	32.65
26	Округлица	18.37	12.32	30.69
27	Гулијан	13.62	12.18	25.8
28	Лозан	24	5.83	29.83
29	Периш	31.79	27.33	59.12
30	Гушевац	25.62	22.8	48.42
31	Бурдимо	47.68	22.68	70.36
32	Извор	75.95	56.29	132.24
33	Тијовац	11.61	4.52	16.13
34	Бучум	19.33	4.38	23.71
35	Околиште	9.6	5.08	14.68
36	Луково	30.3	20.16	50.46
37	Влахово	10.27	20.3	30.57
38	Манојлица	24.14	14.97	39.11

Грађевинска подручја (планиране границе) насеља одређена су на основу следећих критеријума:

- редукција постојећих граница насеља (проглашених Одлуком о осталом грађевинском земљишту, „Службени лист града Ниша“ број 46/2007) у складу са постојећим негативним демографским кретањима у сеоским насељима;
- омогућавање умереног проширења грађевинског подручја у зависности од предвиђених садржаја, односно, у зависности од степена централитета које насеље заузима у мрежи насеља;
- планирање нових површина за изградњу у циљу континуалног повезивања изграђених сегмената (интерполација у постојећем изграђеном ткиву уз очување амбијенталних вредности);
- ревитализација и обнова постојећег фонда, нарочито објеката традиционалне архитектуре, споменика културе и јавних објеката у центрима насеља;
- планирање грађевинског подручја насеља у односу на конфигурацију терена и бонитетне карактеристике земљишта, што подразумева заштиту пољопривредног земљишта I - IV бонитетне класе, ослобађање и резервацију простора за пољопривредну производњу.

Грађевинско земљиште уређује се за различите намене:

1. Стамбена зона С1 – становање у централном делу насеља, са директним приступом на главне насељске саобраћајнице, које поред услужних делатности имају додатну могућност бављења трговином, угоститељством и административним пословима. У овој зони препоручује се постепено смањивање економског дела дворишта (укидањем постојећих сточних стаја, ђубришта и магацина сточне хране) у корист стамбено – пословног;

2. Стамбена зона С2 - индивидуално становање са услужним делатностима и економским објектима, заступљено у ободном делу грађевинског подручја насеља;

3. Радне зоне – предвиђене у насељима Попшица, Давидовац и Радмировац, Галибабинац, Сливје, Лалинац, Грбавче, Драјинац, Гушевац, Извор и Тијовац, за обављање привредних делатности, и то као:

- пољопривредни комплекси,
- фарме за узгој стоке и

- производне и комерцијалне делатности;

Биланс површина радних зона дат је у Табели 6. (види поглавље 2.4. *Просторни развој и размештај привредних делатности*)

4. Простор за јавне намене – површине и објекти за пружање јавних услуга (образовање, здравствена и социјална заштита, спорт и рекреација, култура, управа), комуналних делатности – гробља, уређено зеленило и саобраћајнице;

5. Туризам – простор примарно намењен уређењу површина и изградњи објеката и комплекса у функцији туризма. Туристичке локације дате шематским приказима уређења насеља, прецизно су одређене.

За све туристичке локације дате шематским приказима уређења насеља, као и за локацију улазног пункта Преконошке пећине (изван насеља) предвиђена је обавеза даље разраде урбанистичким пројектом, а уз поштовање правила грађења за ову намену (види поглавље 3.2.3.4. *Туризам*).

Планирано уређење и изградња јавних објеката за целине и зоне за које плански документ садржи шематски приказ уређења

У оквиру сеоских насеља, издвојен је простор за јавне намене, који ће се уређивати уз поштовање локација постојећих садржаја, као и ревитализацију и реконструкцију постојеће изградње (види поглавља 2.3.3. *Дистрибуција јавних служби* и 3.2.3.3. *Простор за јавне намене*).

Саобраћајни и инфраструктурни коридори I и II реда уређују се посебном планском и урбанистичком документацијом.

Локални општински путеви, приступне саобраћајнице и насељска инфраструктура уређују се првенствено кроз одржавање постојећих површина и објеката, и изградњу нових у зависности од конкретних потреба и могућности, а уз поштовање планираног просторног развоја саобраћаја и инфраструктурних система, и пропозиција заштите животне средине, предела, природних и културних добара, датих овим планским документом.

3.1.2. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

3.1.2.1. Површине јавне намене обрађене су у поглављу 3.2.3.3. *Простор за јавне намене*.

3.1.2.2. Саобраћајне површине

При пројектовању и грађењу јавних путева примењиваће се прописи и нормативи који се односе на одговарајућу категорију јавног пута.

Заштитни појас са сваке стране јавног пута има следеће ширине:

-Државни путеви првог реда – аутопутеви	40m
-Остали државни путеви првог реда	20m
-Државни путеви другог реда	10m
-Општински путеви.....	5m

У заштитном појасу поред јавног пута забрањена је изградња грађевинских и других објеката, отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, постројења, уређаја и инсталација, који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу.

У заштитном појасу може да се гради, односно поставља водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличан објекат, као и телекомуникациони и електро водови, инсталације, постројења и сл. по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута, која садржи саобраћајно-техничке услове.

Рекламне табле и панои, уређаји за сликовно или звучно обавештавање или оглашавање могу се постављати поред државног пута на минималној удаљености од 7 метара, поред општинског пута на минималној удаљености од 5 метара, мерено са спољне стране од ивице коловоза.

Ограде, дрвеће и засаде поред јавних путева подизати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност одвијања саобраћаја.

У делу насељених места обавезно је спровођење мера заштите од буке, вибрација и загађења ваздуха свих постојећих стамбених објеката који се налазе на удаљености мањој од 50,0m од ограде аутопута, односно на удаљености 25,0m од осе пруге.

Заштитни појас железничке пруге износи 25m обострано од осе последњег колосека. У овом појасу је забрањена било каква градња објеката који немају везе са одвијањем железничког саобраћаја, осим у изузетним случајевима уз одобрење надлежних органа.

Дозвољено је постављање каблова, електричних водова ниског напона за осветљење, телеграфских и телефонских ваздушних линија и водова, канализације и сличних цевовода.

Попречни профил саобраћајница подразумева коловоз, тротоаре, разделну траку и банке. У насељима, поперчни профил чине коловоз, тротоари и заштитна трака између коловоза и тротоара, где то дозвољавају просторне могућности. На неизграђеном простору обавезна је заштитна трака.

Ширина коловоза је за државне путеве I реда 7,0 - 7,7m, а за државне путеве II реда 6,5-7,1m. Изузетно може се применити ширина коловоза 6,0m. Минимална ширина тротоара је 1,5m (само изузетно једнострано тротоар ширине 2,0m) са прикупљањем и каналисањем атмосферских вода са коловоза, док се ван изграђеног простора насеља изводе обостране банке ширине по 1,5m са тврдим застором. Минимална ширина разделне траке је 1,25m. Минимална ширина коловоза сабирних саобраћајница је 6,0m. Минимална ширина тротоара је 1,5m. У насељеним местима предвидети стајалиште за аутобусе ширине 3,0m.

Укрштаји саобраћајница са аутопутевима су денивелисани. Међусобни укрштаји саобраћајница у насељеним местима и њихов укрштај са сабирним и општинским саобраћајницама су у истој равни. Минимално растојање прикључака јавних и некатегорисаних путева на државни пут I реда износи 800-1000m, на државне путеве II реда 400-600m у ванграђевинским зонама. Минимални радијус кривине прикључака је 10,0m.

Укрштаји планираних друмских саобраћајница са железником пругом су у два нивоа. Решење о положају укрштања доносиће се плановима нижег реда уз услов да је удаљеност два суседна укрштања на отвореној прузи што већа.

Станице за снабдевање горивом се могу градити у коридорима државних путева I и II реда и општинских путева у складу са противпожарним прописима и условима надлежних органа у области саобраћаја, екологије, водопривреде и санитарне заштите. Обавезно је подношење захтева за одлучивање о потреби израде процене утицаја на животну средину. Потребно је извршити анализу утицаја на безбедност и функцију саобраћаја, загађење ваздуха, воде и земљишта, појаву буке и вибрација уз предвиђање мера за спречавање и смањење штетних утицаја. За прикључак бензинске станице на државни пут предвидети траке за успоравање-убрзавање.

3.1.2.3. Инфраструктурне мреже и објекти

Општи услови грађења инфраструктурних мрежа

Услови за изградњу инфраструктурних мрежа односе се на изградњу: (1) водоводне и канализационе мреже и објеката, (2) електроенергетске мреже, (3) гасоводне и топловодне мреже, (4) објеката за коришћење алтернативних облика енергије, (5) ТТ мреже и (6) објеката комуналне инфраструктуре.

Реконструкција постојећих инфраструктурних мрежа и објеката треба да буде изведена тако да се новим решењима обезбеди бољи и функционалнији распоред мреже.

Изградња нових инфраструктурних мрежа и објеката треба да буде интегрисана са постојећом изграђеном мрежом зависно од конкретних услова, и у складу са датим планским решењима.

Водоводна мрежа

Врста и класа цевног материјала за водоводну мрежу који ће бити уграђен, треба да испуни све потребне услове у погледу очувања физичких и хемијских карактеристика воде, притиска у цевоводу и његове заштите од спољних утицаја у току полагања, монтаже и експлоатације.

Минимална дебљина слоја земље изнад горње ивице цеви 1,0м.

Хидранте у насељеним местима поставити према Правилнику о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара.

У циљу рационализације потрошње извршити раздвајање водомера у објектима вишепородичног становања, тако да сваки стан има посебан водомер (обавезујуће за све нове објекте).

Канализациона мрежа

Канализациону мрежу за употребљене воде полагати у осовини собраћајница, а за атмосферске воде у осовини коловозне траке супротне од траке за водоводну мрежу. Избор грађевинског материјала од кога су начињене цеви, пад цевовода и остале техничке карактеристике, одређују се на основу хидрауличног прорачуна.

За контролу рада канализације и могућност благовремене интервенције, на месту вертикалног прелома цевовода, промене хоризонталног правца пружања цевовода и улива бочног огранка, предвидети ревизионе силазе.

Радове око ископа рова, разупирања зидова рова, полагања и међусобног повезивања цеви, затрпавања цевовода и рова песком и ископаним материјалом, испитивања цевовода и пуштања у рад, извршити на основу важећих техничких прописа и услова за ову врсту радова и инсталација.

За подручја где не постоји организовано одвођење отпадних вода, дозвољава се изградња водонепропусне септичке јаме са организованим пражњењем.

Постројења за пречишћавање отпадних вода

Постројења за пречишћавање градити са таквим степеном пречишћавања да се не угрози квалитет прописане класе водотока који служи као реципијент. Прилаз постројењу мора се обезбедити са јавне површине. Омогућити фазну изградњу.

Регулација водотокова

За изградњу објеката на водном земљишту неопходни су претходни водни услови.

Уређење водотокова ван насеља, вршити применом натуралне регулације. Сва укрштања саобраћајница са водотоковима, спровести тако да зазор од коте велике воде, вероватноће појаве $Q_{1\%}$, до доње ивице конструкције буде минимално $h=1,0$ m. Код подземних укрштања појединих инфраструктурних објеката са водотоцима и јаругама, горња ивица цеви мора бити мин. 1,0 м испод постојећег дна корита.

Изградња малих хидроелектрана могућа је под условом да не угрожава изворишта, еколошке функције водотока, захтеве у погледу обезбеђивања гарантованих еколошких протока низводно од захвата и др. Забрањено је измештање водотока ради изградње МХЕ.

Електроенергетска мрежа

Обезбеђује се зона заштите далековода (коридор), чија ширина је зависна од напонског нивоа и техничког решења далековода.

Зоне заштите далековода, зависно од напонског нивоа износе:

-за далековод напонског нивоа 400 (380) kV заштитна зона је ширине 42,0 м (2 x 21,0 м од осе далековода);

-за далековод напонског нивоа 220 kV заштитна зона је ширине 29,0 м (2 x 14,5 м од осе далековода);

-за далековод напонског нивоа 110 kV, за једноструки вод заштитна зона је ширине 22,0 м (2 x 11,0 м од осе далековода), а за двоструки вод заштитна зона је ширине 24,0 м (2 x 12,0 м од осе далековода).

У складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 до 400kV („Службени лист СФРЈ“, бр. 65/88 и „Сл. Лист СРЈ“, бр. 18/92), изградња објеката (који нису намењени за трајни боравак људи) и друге инфраструктуре у коридору заштитног и извођачког појаса далековода је по правилу могућа. Обавеза инвеститора је да у фази планирања, пројектовања и изградње објекта или друге инфраструктуре прибави услове, сагласност и по потреби обезбеди надзор од стране електропривредног предузећа надлежног за изградњу/газдовање далеководом.

У коридору далековода забрањено је постављање засада високе вегетације.

Наведени услови примењују се за све постојеће и планиране далеководе.

За постојеће далеководе, у случају њиховог евентуалног измештања, до њиховог фактичког измештања, остају на снази све утврђене мере заштите.

Планска решења за намену и коришћење простора у зони постојећих далековода, у случају њиховог евентуалног измештања, не могу се примењивати до обезбеђења њиховог измештања.

Трасе нових, као и реконструкција постојећих далековода, као и локације нових и реконструкција постојећих трафостаница решаваће се плановима детаљне регулације.

Оквирне величине комплекса трафостаница износе:

-за ТС 380/110 kV је сса 250 x 265м;

-за ТС 110/10 kV је од 45,0м x 65,0м до 50,0 x 80,0м;

-за ТС 35/10 kV је сса 25,0 x 35,0м.

Постављање кабловских водова напонског нивоа мањих од 35 kV вршиће се директним спровођењем, уз израду одговарајуће пројектне документације, док се за 35 kV и више напонске нивое прописује обавеза израде плана детаљне регулације. Трасе постојећих кабловских водова се задржавају. Евентуално измештање кабловских водова, у случајевима када угрожавају планирану изградњу, врши се према условима за конкретне локације и уз израду одговарајуће документације.

Гасоводна мрежа

Објекат гасовода је цевовод опремљен потребним деловима и уређајима који служе за сигуран транспорт гаса, а као пратећи објекат планира се телекомуникациони оптички кабл за потребе даљинског надзора и управљања постројењима гасовода, са полагањем у коридору гасовода.

Код изградње магистралних гасовода (притиска од 16 до 50 бара) обезбеђују се две зоне заштите и то:

1. Ужа зона заштите, чија ширина износи 60 метара, односно по 30 метара са сваке стране гасовода (продуктовода). У овој зони је забрањена је градња објеката за становање или трајни боравак људи.

2. Шира зона заштите, подручје у којем други објекти утичу на сигурност гасовода. Граница шире зоне гасовода износи 200 метара са сваке стране гасовода, рачунајући од осе цевовода.

Поред зона заштите, код градње гасовода мора се испоштовати и услов да је у појасу ширине од 5м са једне и друге стране, рачунајући од осе цевовода, забрањена садња биљака (дрвећа) чији корени досежу дубину већу од 1м, односно за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5м.

Положај и правац пружања траса свих гасоводних система средњег и високог притиска (од 4 бара до 50 бара), као и локације мерно-регулационих станица (МРС) решаваће се плановима детаљне регулације.

У насељима у захвату Просторног плана за која је планирана гасификација (дистрибутивна гасоводна мрежа ниског притиска, мањег од 4 бара), а која се налазе ван захвата Плана генералне регулације Сврљига, издаваће се локацијска дозвола за изградњу дистрибутивне гасоводне мреже ниског притиска, уз обавезу дистрибутера да обезбеди службеност пролаза кроз саобраћајне површине, као и обавезу усклађивања са осталим инфраструктурним мрежама.

Услови изградње дистрибутивних мрежа ниског притиска:

- Код извођења радова на саобраћајници извршити заштиту гасовода на местима прелаза. Минимална дубина укопавања при укрштању са путевима и улицама износи 1м, мерено од горње ивице заштитне цеви до коте коловоза, с тим да се гасовод полаже у заштитну цев или се врши заштита гасовода на други начин.
- Заштитна зона за примарну градску гасоводну мрежу износи 3м са обе стране, мерено од ивице гасовода, а зона заштите за секундарну (дистрибутивну) мрежу ниског притиска (до 4 бара) је 1м са обе стране. У овим зонама је забрањена изградња објеката супраструктуре.
- Профил рова за полагање гасовода одређује се према пречнику цеви и према условима терена. Дубина полагања цевовода гасоводне мреже у тротоару износи 0.6 – 1.0 м, мерено од горње ивице цеви до коте терена. Све радове изводи у складу са Правилником о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара („Службени лист СРЈ“ број 20/1992) и другим важећим законима и прописима.

Приликом изградње мерно-регулационих станица, потребно је обезбедити зоне опасности, и то:

- Зона опасности 1, у којој се при нормалном раду могу појавити запаљиве или експлозивне смесе ваздуха и гаса – полупречника 1м од елемената гасних инсталација МРС, и
- Зона опасности 2, у којој се могу појавити запаљиве или експлозивне смесе ваздуха и гаса – полупречника 3м од елемената гасних инсталација МРС

Минимално растојање мерно-регулационих станица на гасоводу средњег притиска (примарној градској гасоводној мрежи) од објеката супраструктуре је 15м, а до регионалних и локалних путева 10м. Све радове изводи у складу са Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт („Службени лист СФРЈ“ број 26/85) и другим важећим законима и прописима.

Алтернативни облици енергије (ОИЕ)

Постојећи законски оквир који се непосредно односи на припрему документације и изградњу ОИЕ чине прописи из подручја енергетике, водопривреде, пољопривреде, уређења простора и изградње објеката, заштите животне средине, имовинско-правних односа.

За све пројекте везане за изградњу обновљивих извора енергије неопходно је, у складу са Листом пројеката за које је обавезна процена утицаја и листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 114/2008) и другим законима везаним за заштиту животне средине, утврдити да ли постоји потреба за изradу Студије о процени утицаја на животну средину.

Поред потенцијалних локација за изградњу **малих хидроелектрана** датих Катастром из 1987. године, могућа је њихова изградња и на другим локацијама у обухвату Просторног плана, уколико задовољавају одређене услове на основу хидролошких мерења и прорачуна енергетских ефеката, у складу са смерницама Просторног плана Србије, Водопривредне основе Србије, одговарајућих стратегија и планова за изградњу МХЕ.

Дозвољава се издавање урбанистичких аката (информација о локацији, локацијска дозвола) за изградњу малих хидроелектрана на основу техничке документације израђене од стране овлашћеног пројектанта (у складу са смерницама Просторног плана Републике Србије), уз прибављање свих неопходних услова из домена заштите природе, водопривреде, енергетике и свих других области прописаних законом.

Објекти малих хидроелектрана морају се градити тако да:

- после искоришћене енергије, вода враћена у водоток буде истог квалитета,
- не умањују степен заштите и не отежавају спровођење мера заштите од штетног дејства вода,
- не погоршавају услове санитарне заштите,
- не угрозе биолошки минимум у водотоку,

У случају градње већег броја малих хидроелектрана на истом водотоку треба испитати њихов кумулативни утицај на животну средину.

Критеријуме енергетске ефикасности треба уважити код пројектовања и избора опреме постројења, а касније и приликом коришћења и одржавања објекта МХЕ.

За издавање локацијских и грађевинских дозвола од стране органа локалне самоуправе, за изградњу малих хидроелектрана инвеститор је у обавези да обезбеди:

- водне услове од Дирекције за воде (први услов),
- услове заштите природе,
- доказ о праву својине на земљишту, односно праву закупа на земљишту, у складу са Законом о планирању и изградњи,
- енергетску дозволу, у складу са Законом о енергетици,
- техничку документацију и
- друге неопходне услове, у складу са законом.

Ветропаркови се могу градити на свим локацијама у захвату Плана, уколико се након мерења и анализа утврди да су погодне за изградњу. Приликом одређивања локације треба нарочито посветити пажњу на процену ризика по животну средину (бука, утицај на животињски свет) и процену прихватљивости тог ризика са становишта домаћих прописа у области заштите природе и животне средине.

Локације **соларних електрана** одређиваће се накнадно, након даљих истраживања, испитивања и утврђивања економске исплативости. Дозвољена је изградња соларних електрана на свим локацијама у захвату Плана које испуњавају услове у складу са законом.

Локације за објекте предвиђене за коришћење **биомасе** у захвату Плана утврдиће се на основу техно-економских анализа, а могуће их је градити на свим локацијама које испуњавају услове за то, у складу са законом.

За издавање локацијских и грађевинских дозвола, од стране органа локалне самоуправе, за изградњу ветропаркова, соларних електрана и постројења за сагоревање биомасе инвеститор је у обавези да обезбеди:

- услове заштите природе,
- доказ о праву својине на земљишту, односно праву закупа на земљишту, у складу са Законом о планирању и изградњи,
- енергетску дозволу, у складу са Законом о енергетици.
- техничку документацију и
- друге неопходне услове, у складу са законом.

Критеријуме енергетске ефикасности треба уважити код пројектовања и избора опреме постројења, а касније и приликом коришћења и одржавања свих објеката обновљивих извора енергије.

Приликом изградње стамбених и пословних објеката за боравак и рад људи примењивати све стандарде и прописе везане за термичку изолованост објеката, квалитет уграђених материјала и инсталација у објектима.

Електронска комуникациона инфраструктура

Примена принципа у области фиксне телефоније за величину претплатничке петље до 1км у насељеним подручјима са већим густинама и до 2км у сеоским срединама, као и могућност надоградње мултисервисних приступних чворова (МСАН) одређеним модулским елементима, условљава утврђивање локација истих уз израду конкретних прорачуна густине телефонских претплатника за одређено подручје.

Базне радиостанице свих оператера мобилне телефоније пројектоваће се и градити са примопредајницима малих снага, због смањења електромагнетног зрачења и мањег утицаја на животну средину. Ово условљава већу густину објеката базних станица, а због малих снага примопредајника и могућности покривања мреже, избор оптималне локације је могућ тек после конкретних мерења, те ће локације истих бити утврђене накнадно.

Комуналне делатности

Приликом одређивања земљишта за **сахрањивање** мора се посебно водити рачуна о заштити изворишта за снабдевање водом, објеката за снабдевање водом за пиће, геолошком саставу тла, као и о санитарним и другим условима прописаним за подизање гробља.³

Неопходна је израда планова нижег реда за уређење и проширење гробља.

Сточно гробље мора да се налази⁴:

- ван зона заштите природе и непокретних културних добара
- ван насељеног места и подручја које је урбанистичким планом предвиђено за изградњу стамбених објеката, индустријских објеката и објеката за производњу, држање и промет животиња;
- на земљишту које није водоплавно, подводно, поред водотокова и извора;
- мора бити ограђено тако да се онемогући улазак животиња;
- мора постојати прилазни пут до сточног гробља;
- дно сточног гробља мора да буде најмање један метар изнад највишег нивоа подземних вода.

За решавање проблема **комуналног отпада** Просторним планом предвиђена јединствена локација трансфер станице, центра за одвојено сакупљање рециклабилног отпада и центра за сакупљање опасног отпада из домаћинства⁵, која мора да задовољи неколико основних услова, то јест да буде:

- на ободу насеља, са приступним путем;
- удаљености најмање 500 m од најближе зоне за становање, зона заштите културно-историјских споменика или зона заштите животне средине, као и од аутобуских станица, складишта запаљивих материја и војних објеката;
- удаљена најмање 2 km од здравствених станица и других медицинских центара са стационарним пацијентима, бања или прехранбене индустрије;
- удаљена најмање 100 m од бензинских станица или станица за снабдевање нафтом и гасом;
- ван коридора хидротехничких система (за иригацију и мелиорацију), подземне инфраструктуре и др;
- ван зоне заштите изворишта водоснабдевања;
- нивелација терена за трансфер станице мора бити изнад коте 100-годишњих вода;
- са обавезном заштитном зоном (ужом и широм) око локације, са планским озелењавањем;
- површине рециклажног дворишта од 3000-4000m², уз адекватно опремање.

Изградња овог комплекса мора бити у сагласности са Законом о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“ бр. 135/04) и Уредбом о утврђивању листе пројекта за које је обавезна процена утицаја и листе пројекта за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“ бр. 114/08).

Након изградње планиране локације и прикључивања на Регионални центар за управљање отпадом, планира се затварање постојеће депоније. По завршној обради, треба приступити завршном уређењу односно рекултивацији депоније по посебном пројекту рекултивације. Рекултивисана површина може добити нову намену.

³ Закон о сахрањивању и гробљима („Сл. гласник СРС“ бр. 20/77, 24/85, 6/89 и „Сл. гласник РС“ бр. 53/93, 67/93, 48/94 и 101/2005)

⁴ Правилник о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла и о условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока угинућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла „Службени лист СФРЈ“ бр. 53/89

⁵ Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређење депонија отпадних материја („Сл.гласник РС“, бр.54/92)

3.1.3. ОБЈЕКТИ ЗА КОЈЕ СЕ ПРЕ ОБНОВЕ И РЕКОНСТРУКЦИЈЕ МОРАЈУ ИЗРАДИТИ КОНЗЕРВАТОРСКИ И ДРУГИ УСЛОВИ

НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА ДОБРА

СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ:

1. Зграда са апотеком у Улици др Миленка Хацића бр. 22
2. Црква Св. Илије код Нишевца
3. Рашиначки манастир са црквом Св. Арханђела у Пирковцу - Попшица
4. Сврљишки град код Нишевца
5. Кућа у којој је живео и радио Народни херој др М. Хацић у ул. др Миленка Хацића бр. 14
6. Гроб са спомеником Народног хероја др М. Хацића
7. Стара Гуглова воденица у селу Нишевац
8. Грнчарска воденица у Сврљигу

НЕПОКРЕТНОСТИ КОЈЕ УЖИВАЈУ ПРЕДХОДНУ ЗАШТИТУ

СПОМЕНИЦИ, СПОМЕН БИСТЕ И СПОМЕН ЧЕСМЕ:

1. Споменик ослободиоцима из НОР-а у Сврљигу
2. Споменик др Миленку Хацићу, на гробљу у Сврљигу
3. Споменик Ставрији Милановићу, на гробљу у Сврљигу
4. Спомен чесма стрељаним родољубима у НОР-у у Сврљигу
5. Спомен биста Народног хероја др Миленка Хацића у Сврљигу
6. Спомен биста Народног хероја Радоја Вујошевића у Сврљигу
7. Спомен биста Народног хероја Василија у Сврљигу
8. Спомен биста Народног хероја Радослава Голубовића у Сврљигу
9. Спомен биста Народног хероја Ставрије Милановића у Сврљигу
10. Спомен биста Народног хероја Добриле Стамболић у Сврљигу
11. Споменик палим борцима НОБ-е у Манојлици
12. Споменик палим борцима НОБ-е у Црнољевци
13. Споменик палим борцима НОБ-е у Грбавчету
14. Споменик палим борцима НОБ-е у Тијовцу
15. Споменик палим борцима НОБ-е у Извору
16. Споменик палим борцима НОБ-е између Давидовца и Радмировца
17. Споменик палим борцима НОБ-е у Бучуму
18. Споменик палим борцима НОБ-е у Бурдиму
19. Споменик палим борцима НОБ-е у Радмировцу
20. Споменик палим борцима НОБ-е у Преконоги
21. Споменик палим борцима НОБ-е у Гушеvcу
22. Споменик палим борцима НОБ-е у Лукову
23. Споменик палим борцима НОБ-е у Плужини
24. Спомен плоча у Белоињу
25. Спомен плоча у Бурдиму
26. Спомен плоча у Вароши
27. Спомен плоча у Гојмановцу

ОБЈЕКТИ ГРАЂАНСКЕ АРХИТЕКТУРЕ:

1. Зграда у улици др Миленка Хацића бр. 12
2. Зграда у улици Радетовој бр. 12
3. Зграда у улици Васе Албанца бр. 6 и бр.

САКРАЛНИ ОБЈЕКТИ:

1. Црква Св. цара Константина и царице Јелене, Сврљиг	7. Старохришћанска црква, Нишевац
2. Црква Св. Марка, Белоиње	8. Две средњовековне цркве, Нишевац
3. Црква Св. Петке, 16. век, манастириште Рибаре	9. Храм Св. Петра и Павла, Гулијан
4. Темељи цркве Св. Тројице на месту Румењак, Преконога	10. Сеоска црква, Грбавче
5. Црквиште Св. Петке, Преконога	11. Сеоска црква Лалинац
6. Црква Св. Параскева, Извор	12. Црква Св. Богородице, Црнољевца
	13. Црква Св. цара Константина и царице Јелене, Манојлица

ОБЈЕКТИ НАРОДНОГ ГРАДИТЕЉСТВА:

Сврљиг

1. Кућа Милеве Милојковић
2. Кућа Томе и Милунке Петровић
- Попшица
3. Школа
4. Камени крст-запис
5. Кућа Бранислава Радоњића
6. Кућа Ранка Трајковића
7. Кућа Бранислава Радоњића
8. Три воденице на потоку врело
- Влахово
9. Кућа Небојше Милојића
10. Кућа Милентија Милијића
11. Кућа Станојевић Миодрага
12. Кућа Милеве Милојковић
13. Амбар кућа Томе Вучића
14. Крст-запис
- Манојлица
15. Камени крст-запис
16. Кућа Градимира Ражовића
- Жељево
17. Кућа Радослава Петровића
- Гулијан
18. Кућа Весне Павловић Васиљевић
19. Чесма из турског периода округлица
20. Зграда воденице и ваљавице
21. Крст из 1725. године
- Варош
22. Кућа Веселина Петровића
23. Кућа Јована Раденовића
24. Кућа Варадинке Павловић
- Плужине
25. Кућа Предрага Марковића
26. Кућа Јовановића
27. Кућа Светолика Радивојевића
- Драјинац
28. Кућа Боровоја Вејбковића
- Тијовац
29. Кућа Светислава Јевтића
- Лалинац
30. Кућа Раде Ђорђевић
31. Кућа Бранислава Ђорђевића
32. Кућа Савкића
33. Чесма из турског периода
- Белоиње
34. Кућа Градимира Милошевића
- Преконога
35. Воденица
36. Кућа Смиље Живковић
- Извор

37. Кућа Бранка Накића
38. Кућа Добримира Здравковића
39. Кућа Момчила Гајића
40. Кућа Борислава Гаврића
- Бурдимо
41. Кућа Здравка Ивића
- Црнољевица
42. Косанкина кућа
- Сливје
43. Кућа Живка Миливојевића
44. Кућа Раде Лазаревић
45. Кућа Сенише Миливојевића
- Копажкошара
46. Кућа Јездимира Никодијевића
47. Кућа Нађка, Боже и Тоше
- Давидовац
48. Кућа Јованке Савић
49. Кућа Станише Цветковића
- Радмировац
50. Кућа Боривоја Здравковића
51. Кућа Гаше Миладиновића
- Галибабинац
52. Кућа Милотија Миловановића
- Луково
53. Кућа Вукашина Ћирића
54. Кућа Будимке Драгутиновић
55. Кућа Славка Младеновића
- Лозан
56. Кућа Дринке Ракић
- Грбавче
57. Кућа Драгише Павловића
- Нишевац
58. Куће Чедомира и Милеве
59. Кућа Слободана Михајловића
60. Кућа Радослава Крсића
- Гушевац
61. Кућа Добривоја Ранђеловића
- Периш
62. Кућа Драгана Костића
- Околиште
63. Кућа Велимира Ранђеловића
64. Кућа Андре Милошевића
65. Кућа Злате Петровић
- Шљивовик
66. Кућа Миодрага Радојковића
67. Кућа Вука Павловића
- Мерцелат
68. Кућа Радослава Николића
- Јаловикизвор
69. Центар села

АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА СА СПОМЕНИЧКИМ СВОЈСТВИМА:

1. Црквиште св. Марко, село Белоиње
2. Локалитет Суви кладенац, села Бурдимо и Бучум
старије гвоздено доба - насеље
3. Локалитет Сврљиг град, село Варош
енеолит, бронзано, старије и млађе гвоздено доба,
антички и византијски период, средњи век и турски
период - утврђење
4. Локалитет Облик, село Варош
старије и млађе гвоздено доба, антички период -
утврђење
5. Локалитет Њива испод Облика, село Варош
антички период, средњи век - подграђе
6. Локалитет Џамија, село Варош
турска џамија, остаци темеља
7. Турско гробље, село Варош
енеолит, турски период - случајни налаз, некропола
8. Локалитет Селиште, село Галибабинац
метално доба - насеље
9. Локалитет Царине, село Гојмановац
старије гвоздено доба, антички период - насеље
10. Пољана, село Грбавче
старије гвоздено доба - градина
11. Локалитет Градац, село Грбавче
Старије гвоздено доба, антички, византијски период,
средњи век-утврђење
12. Градац, село Гулијан

антички и византијски период - утврђење	античка / византијска и средњовековна црква
13. Црква св. Апостола Петра и Павла, село Гулијан	22. Доња црквина, село Нишевац
црква на старијим темељима	средњовековна црква (темељни остаци две цркве)
14. Остаци црквишта, село Гушевац	23. Горња црквина, село Нишевац
15. Локалитет Градац, село Лабуково	средњовековна црква
византијски период, средњи век - утврђење	24. Хумка на улазу у клисуру, село Нишевац
16. Локалитет Манастириште, село Лабуково	метално доба - некропола
остаци темеља средњовековне цркве у подграђу	25. Локалитет Калница, село Нишевац
утврђења	старије гвоздено доба, Антички период - насеље
17. Локалитет Бадалнца, село Лалинац	26. Локалитет Сигнал 2, село Палилула
старије гвоздено доба - насеље	старије и млађе гвоздено доба, антички период - насеље
18. Локалитет Кулиште, село Манојлица	27. Локалитет Сигнал 1, село Палилула
праисторија, антички и византијски период, средњи век - утврђење	старије гвоздено доба, ГХ-УП век п.н.е. - некропола
19. Јужно подграђе Сврљиг града и Бањица, село Нишевац	28. Латинска црква, село Периш
неолит, енеолит, бронзано доба, антички период, византијски период, средњи век и турски период - подграђе	мала грађевина очувана у темељној зони
20. Базилика - Црквина 4, село Нишевац	29. Локалитет Кулиште, село Плужине
средњовековна црква	антички период, средњи век, сеоска заветина (у близини откривен миљоказ)
21. Црква св. Стефана, село Нишевац	30. Локалитет Црквиште\хумка, село Попшица
	Неколико тесаника од сиге на праисторијској хумки
	31. Преконошка пећина, село Преконога

3.1.4. ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ И ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА, ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА, ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА И РАТНИХ ДЕЈСТАВА

Општи и посебни услови и мере заштите живота и здравља људи обрађене су у поглављу 2.7.1 *Заштита животне средине, уређење и унапређење предела*, док су општи и посебни услови и мере заштите од пожара, елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа и ратних дејстава обрађене у поглављу 2.7.4. *Организација простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода*

3.1.5. ПОСЕБНИ УСЛОВИ ПРИСТУПАЧНОСТИ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ

Приликом изградње јавних површина и објеката, пројектовањем тротоара потребне ширине и без већих степеника, закошавањем и спуштањем ивичњака тротоара и стаза, посебно на пешачким прелазима, као и изградњом предвиђених рампи уз степеништа и пешачке комуникације на прилазима зграда, потребно је омогућити несметано кретање, коришћење слободних и јавних површина, као и приступ јавним и комерцијалним садржајима хендикепираним и инвалидним лицима, старим особама и особама са децом (у складу са стандардима за просторне потребе инвалида у зградама и околини за прилазне елементе и просторе). Одређени делови пешачких стаза по потреби ће се опремити одговарајућим држачима за случај поледице.

Приликом уређења слободних и зелених парковских површина, стаза и пешачких токова, код пројектовања нових објеката, као и код реконструкције приземља постојећих објеката, где год је то могуће, уз (или уместо) степеништа потребно је предвидети косе рампе за кретање хендикепираних лица, старих особа и особа са децјим колицима.

3.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

Правилима грађења се утврђују услови и елементи неопходни за издавање информације о локацији и локацијске дозволе за изградњу.

3.2.1. ОПШТИ УСЛОВИ

Постојећи објекти, чији су параметри (индекс изграђености и заузетости парцеле, спратност, итд) већи од утврђених вредности, задржавају постојеће параметре без могућности доградње.

За постојеће објекте чији су параметри (индекс изграђености и заузетости парцеле, спратност, итд.) мањи од утврђених вредности, могућа је доградња до испуњења задатих параметара према Правилима грађења за конкретну намену.

За постојеће објекте чија су међусобна и растојања од граница парцеле мања од вредности утврђених Правилима грађења за конкретну намену, у случају реконструкције, на суседним странама није дозвољено постављати отворе стамбених просторија.

У случају замене објекта новим, поштују се урбанистички параметри дефинисани овим планом.

Врста и намена објеката који се могу градити као и врста и намена објеката чија је изградња забрањена у појединим зонама дати су у правилима грађења за сваку зону појединачно.

Услови за формирање грађевинске парцеле (минимална површина парцеле и минимална ширина парцеле према саобраћајници) дефинисане су за сваку намену према типологији градње.

Позиционирање објеката на парцели дефинише се грађевинском линијом у односу на: регулациону линију, границу бочне суседне парцеле и границу унутрашње суседне парцеле. У зони у којој постоје изграђени објекти (потпуно или делимично формирани блокови), позиција објеката на парцели утврђује се у складу са правилима за одговарајућу типологију градње и на основу позиције већине изграђених објеката у блоку. Правила за позиционирање објеката на парцели су дефинисана за сваку намену у складу са типологијом градње.

Највећи дозвољени индекси заузетости и изграђености грађевинске парцеле дефинисани су за сваку намену у складу са типологијом градње.

Највећа дозвољена спратност и висина објекта дефинисани су за сваку намену у складу са типологијом градње.

Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката међусобно и у односу на границе парцела одређена је за сваку намену у складу са типологијом градње.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели дефинисани су за сваку намену у складу са типологијом градње.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање возила дефинисани су за сваку намену у складу са типологијом градње.

Компатибилни садржаји и врсте објеката по планираним претежним наменама одређени су у склопу допунских намена за сваку намену у складу са типологијом градње.

Приступачност површина и објеката јавне намене особама са инвалидитетом и отежаним кретањем омогућити у складу са стандардима приступачности.

3.2.2. ОПШТИ ПОЈМОВИ

Испади грађевинских елемената

Хоризонтална пројекција испада поставља се у односу на грађевинску, односно регулациону линију. Испади на објекту не могу прелазити грађевинску линију више од 1,6m, односно регулациону линију више од 1,2m и то на делу објекта вишем од 4,00m.

Испади грађевинских елемената у приземљу

Грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи грађевинску линију рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада, и то:

Излози локала 0,3m, по целој висини, када најмања ширина тротоара износи 3,0m, а испод те ширине није дозвољена изградња испада излога локала у приземљу;

Излози локала 0,9m по целој висини у пешачким зонама;

Транспарентне браварске конзолне надстрешнице у зони приземне етаже 2,0m по целој ширини објекта са висином изнад 4,0m;

Платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом 1,0m од спољне ивице тротоара на висини изнад 4,0m, а у пешачким зонама према конкретним условима локације;

Конзолне рекламе 1,2m на висини изнад 4,0m.

Испади грађевинских елемената у спрату

Грађевински елементи (еркери, докати, балкони, улазне надстрешнице са и без стубова, надстрешнице и сл.) на нивоу првог спрата могу да пређу грађевинску, односно регулациону линију рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

На делу објекта према предњем дворишту 1,2m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде изнад приземља;

На делу објекта према бочном дворишту претежно северне оријентације (најмањег растојања од 1,5m) 0,6m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља;

На делу објекта према бочном дворишту претежно јужне оријентације (најмањег растојања од 2,5m) 0,9m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља;

На делу објекта према задњем дворишту (најмањег растојања од задње линије суседне грађевинске парцеле од 5,0m) 1,2m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% задње фасаде изнад приземља.

Степеништа

Отворене спољне степенице могу се постављати на објекат (предњи део) ако је грађевинска линија 3,0m увучена у односу на регулациону линију и ако савлађују висину до 0,9m. Отворене спољне степенице које савлађују висину преко 0,9m улазе у габарит објекта. Отворене спољне степенице које се постављају на бочни или задњи део објекта не могу ометати пролаз и друге функције дворишта.

Подрумске етаже

Грађевински елементи испод коте тротоара (подрумске етаже) могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

Стопе темеља и подрумски зидови 0,15m до дубине од 2,6m испод површине тротоара, а испод те дубине 0,5m;

Шахте подрумских просторија до нивоа коте тротоара 1,0m.

Стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле, осим уз сагласност власника или корисника парцеле.

Назидак

Висина назитка стамбене поткровне етаже износи највише 1,6m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине, а одређује се према конкретном случају.

Ограде

Грађевинске парцеле могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,9m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,4m.

Парцеле чија је кота нивелете виша од 0,9m од суседне, могу се ограђивати транспарентном оградом до висине од 1,4m која се може постављати на подзид чију висину одређује надлежни општински орган.

Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Зидана непрозирна ограда између парцела подиже се до висине 1,4m уз сагласност суседа, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине од 1,4m, која се поставља према катастарском плану и операту, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Врата и капије на уличној огради не могу се отварати ван регулационе линије.

Парцела у сеоском насељу може се преграђивати у функционалне целине (стамбени део, економски део, економски приступ, стамбени приступ и окућница), с тим да висина унутрашње оgrade не може бити већа од висине спољне оgrade.

Грађевинске парцеле на којима се налазе објекти који представљају непосредну опасност по живот људи, као и грађевинске парцеле специјалне намене ограђују се на начин који одреди надлежни орган.

Грађевинске парцеле на којима се налазе индустријски објекти и остали радни и пословни објекти индустријских зона (складишта, радионице) могу се ограђивати зиданом оградом висине до 2,2m.

Слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат зелених површина на парцели дефинисан је за сваку намену према типологији градње.

Одводњавање

Површинске воде се одводе са парцеле слободним падом према риголама, односно према улици (код регулисане канализације, односно јарковима) са најмањим падом од 1,5%.

Површинске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој.

Површинске и друге отпадне воде из економског дворишта у сеоским насељима одводе се регулисано до ђубришне јаме када се економско двориште налази уз јавни пут.

Архитектонско обликовање

Спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје и други елементи утврђују се идејним архитектонским пројектом. Обликовање фасаде, одабир грађевинског материјала и боја, кровни покривач, архитектонски детаљи, оgrade и сл. треба да су у складу са амбијентом и да доприносе очувању визуелног идентитета и унапређењу естетских вредности простора. Не користити елементе и композиције које воде ка кичу, као што су нападни фолклоризам, плагијати детаља античке архитектуре, псеудоархитектура заснована на префабрикованим стилским, бетонским, пластичним, гипсаним и другим елементима, додавање лажних мансардних кровова, архитектонски насилно претварање равних кровова у косе и слично. Нови објекти својим пропорцијама и архитектуром треба да чине обликовну целину са суседним објектима и блоком у целини.

Применити савремене и квалитетне грађевинске материјале. Кровни покривач ускладити са примењеним материјалима на фасади. Применити савремене грађевинске материјале. Није дозвољено формирање поткровља у више нивоа. Дозвољено је формирање вертикалних отвора у поткровљу, са висином од коте пода поткровне етаже до преломне линије отвора максимално 2,2m чиме се обезбеђују излази на балкон или лођу у поткровљу. Облик и ширина отвора морају бити усклађени са елементима фасаде и пратити ритам отвора на нижим етажама. Мансардни кров пројектовати као традиционални мансардни кров, уписан у полукруг без препуста или на других испада ван основног габарита објекта. Вертикални мансардни прозори или излази на лођу се могу поставити само на стрмију раван мансардног крова.

Услови за изградњу или реконструкцију непокретних културних добара као и објеката који се налазе у заштићеној околини непокретних културних добара утврђују се конзерваторским условима надлежне установе заштите споменика културе. У оквиру постојећих насеља изражених амбијенталних вредности приоритет има реконструкција постојећих кућа са окућницом и пратећим објектима (вајати, млекаре, кошеви и др) у функцији сеоског туризма. У оквиру постојеће окућнице дозвољава се изградња нових објеката у традиционалном изгледу у функцији сеоског туризма. Простор детаљно планирати и градити у стилу градитељског наслеђа подручја са наглашеном традицијом и обновом историјски интересантних објеката.

3.2.3. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ЦЕЛИНЕ И НАСЕЉА ЗА КОЈЕ ПРОСТОРНИ ПЛАН САДРЖИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА

Правила грађења усклађена су са Правилником о општим правилим за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС“ број 50/2011) и доносе се за поједине намене за које се уређује грађевинско земљиште насеља и целина датих шематским приказима уређења:

1. Становање:
 - стамбена зона С1 и
 - стамбена зона С2
2. Радна зона:
 - пољопривредни комплекси,
 - фарме за узгој стоке и
 - објекти производних и комерцијалних делатности.
3. Простор за јавне намене, и
4. Туризам

3.2.3.1. Становање

Стамбена зона С1

Основна намена: становање

Допунска намена: трговина и пословање (канцеларијског типа), угоститељство, администрација, услуге, занатство, сервиси, објекти за пружање туристичких услуга у сеоском домаћинству у насељима Попшица, Пирковац, Сливје, Копајкошара, Лалинац, Плужина, Нишевац, Варош, Палилула, Преконога, Округлица, Периш, Гушевац и Манојлица, економски објекти

Индекс заузетости: до 0,4

Индекс изграђености: до 1,0

Највећа спратност: П+2+ПК, могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе

Највећа висина: 12,0

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина грађевинске парцеле за изградњу слободностојећег породичног стамбеног објекта је 300,0m², двојног објекта је 400,0m² (две по 200,0m²), објекта у непрекинутом низу 150,0m², полуатријумских објекта 130,0m² и објекта у прекинутом низу 200,0m².

Најмања ширина фронта грађевинске парцеле за изградњу слободностојећег породичног стамбеног објекта је 10,0m, двојних објекта 16,0m (два по 8,0m) и објекта у непрекинутом низу 5,0m.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Растојање од граница парцеле

Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) објекта и линије суседне грађевинске парцеле је за:

- слободностојеће објекте на делу бочног дворишта северне оријентације 1,5m;
- слободностојеће објекте на делу бочног дворишта јужне оријентације 2,5m;
- двојне објекте и објекте у прекинутом низу на бочном делу дворишта 4,0m;
- први или последњи објекат у непрекинутом низу 1,5m.

За зоне изграђених стамбених објекта чије је растојање до границе грађевинске парцеле различито од наведених вредности нови објекти се могу постављати и на растојањима која су ранијим правилима постављена и то:

- слободностојећи објекти на делу бочног дворишта северне оријентације 1,0m;

-слободностојећи објекти на делу бочног дворишта јужне оријентације 3,0m.

Међусобна удаљеност објекта

Међусобна удаљеност стамбених објеката осим полуатријумских објеката и објеката у непрекинутом низу као и удаљеност новог стамбеног објекта од другог објекта било које врсте изградње или нестамбеног објекта је 4,0m.

За изграђене стамбене објекте чија међусобна удаљеност износи мање од 3,0m, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори стамбених просторија.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

Дозвољени су економски објекти, објекти за пружање туристичких услуга у сеоском домаћинству и објекти за обављање делатности које не угрожавају основну намену и које немају негативних утицаја на животну средину.

Економске објекте је могуће планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа везаних за заштиту животне средине. Економски објекти се не урачунавају у корисну бруто развијену грађевинску површину, али се површина под овим објектима узима у обзир при израчунавању индекса заузетости. Архитектонску обраду стамбених, помоћних и економских објеката прилагодити амбијенту у традицији народног градитељства.

Максимална висина економских и помоћних објеката износи 5m.

Економски објекти су:

-сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јама (ђубришта), пољски клозети и др;

-уз стамбени објекат: летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу и др;

-пушнице, сушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке и др.

Позиционирање помоћних и економских објеката

Објекти за обављање услужних, занатских, трговинских и угоститељских делатности могу бити у оквиру стамбених објеката (најчешће у приземљу) или у оквиру помоћног објекта на парцели.

Позиција економских објеката у односу на грађевинску линију утврђује се применом најмањих дозвољених растојања утврђених овим правилима. Међусобно растојање стамбеног објекта и сточне стаје је 15,0m. Ђубриште и пољски клозет могу бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20,0m, и то само на нижој коти. Ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1,0m. Ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање нових економских објеката зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљава објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут. Најмања ширина присутног економског пута на парцели износи 3,0m. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).

Распоред објеката у односу на правац доминантних ветрова је такав да се низ правац ветра постављају најпре чисте функција ка прљавијим, или је размештај такав да ваздух са мирисима, задахом и слично мимоилази чисте садржаје.

Распоред објеката у односу на нагиб терена је по групацијама, од чистијих функција и садржаја ка прљавијим. На парцели са нагибом терена према јавном путу (навише), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти, економско двориште може бити уз јавни пут ако ширина парцеле то дозвољава (растојање од регулационе до грађевинске линије економских објеката утврђује се применом општих правила регулације увећаним за најмање 3,0m зеленог простора). На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут.

Међусобна растојања помоћних објеката зависе од организације дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

Минимално растојање између стамбеног објекта и објеката за смештај стоке је 15,0m. Минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6m а од границе суседне парцеле 3,0m. Ђубриште и стајњак морају бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20,0m и то само на нижој коти, низ ветар.

Сточне фарме већег капацитета од 10 грла нису дозвољене у оквиру стамбеног подручја.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Ширина приватног пролаза за парцеле које немају директан приступ јавном путу не може бити мања од 3,5m и слободне висине најмање 3,7 m.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле, изван површине јавног пута, и то једно паркинг или гаражно место за сваки стан или једно паркинг место на 70m² корисне површине с тим да најмање половина возила буде смештена у гаражама.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др)

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски услови, заштита од пожара, безбедносни услови су у складу са мерама заштите према нормативима и прописима за конкретну област.

Зеленило и слободне површине

Предвидети најмање 10% површине грађевинске парцеле.

Стамбена зона С2

Основна намена: становање

Допунска намена: услуге, занатство, сервиси, објекти за пружање туристичких услуга у сеоском домаћинству у насељима Попшица, Пирковац, Сливје, Копажкошара, Лалинац, Плужина, Нишевац, Варош, Палилула, Преконога, Округлица, Периш, Гушевац и Манојлица, економски објекти

Индекс заузетости: до 0,3

Индекс изграђености: до 0,6

Највећа спратност: П+1+ПК, могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе

Највећа висина: 10,0m

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина парцеле за пољопривредна домаћинства је 800,0m² а за мешовита 600,0m². Најмања ширина фронта парцеле за све врсте домаћинстава износи 15,0m.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање грађевинске линије од регулационе линије је 5,0 m.

Растојање од граница парцеле

Растојање основног габарита слободностојећег објекта на делу бочног дворишта северне оријентације и линије суседне грађевинске парцеле је 2,5m, а двојних и објеката у прекинутом низу 4,0m.

За изграђене стамбене објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од наведених вредности не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

Међусобна удаљеност објекта

Међусобна удаљеност објеката износи најмање половину висине вишег објекта.

Међусобна удаљеност спратних објеката је 10,0m, а приземних слободностојећих 6,0m.

За објекте на грађевинским парцелама чија је ширина фронта већа од 15,0m међусобна удаљеност је најмање 6,0m.

За изграђене објекте на грађевинским парцелама чија је ширина фронта мања од 15,0m међусобна удаљеност износи најмање 5,0m.

За изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 3,0m не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

На грађевинској парцели могу се градити економски објекти и објекти за пружање туристичких услуга у сеоском домаћинству. Економске објекте је могуће планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа везаних за заштиту животне средине. Економски објекти се не урачунавају у корисну бруто развијену грађевинску површину, али се површина под овим објектима узима у обзир при израчунавању индекса заузетости. Архитектонску обраду стамбених, помоћних и економских објеката прилагодити амбијенту у традицији народног градитељства.

Максимална висина помоћних објеката износи 5m.

Економски објекти су:

-сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јама (ђубришта), пољски клозети и др. ;

-уз стамбени објекат: летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу и др;

-пушнице, сушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке и др.

Позиционирање економских објеката

Позиција економских објеката у односу на грађевинску линију утврђује се применом најмањих дозвољених растојања утврђених овим правилима. Међусобно растојање стамбеног објекта и сточне стаје је 15,0m. Ђубриште и пољски клозет могу бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живот извора воде најмање 20,0m, и то само на нижој коти. Ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1,0m. Ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање нових економских објеката зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут. Најмања ширина присутног економског пута на парцели износи 3,0m. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).

Распоред објеката у односу на правац доминантних ветрова је такав да се низ правац ветра постављају најпре чисте функција ка прљавијим, или је размештај такав да ваздух са мирисима, задахом и слично мимоилази чисте садржаје.

Распоред објеката у односу на нагиб терена је по групацијама, од чистијих функција и садржаја ка прљавијим. На парцели са нагибом терена према јавном путу (навише), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти, економско двориште може бити уз јавни пут ако ширина парцеле то дозвољава (растојање од регулационе до грађевинске линије економских објеката утврђује се применом општих правила регулације увећаним за

најмање 3,0m зеленог простора). На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут.

Међусобна растојања помоћних објеката зависе од организације дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте.

Минимално растојање између стамбеног објекта и објекта за смештај стоке је 15,0m. Минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6m а од границе суседне парцеле 3,0m. Ђубриште и стајњак морају бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20,0m и то само на нижој коти, низ ветар.

Сточне фарме већег капацитета од 10 грла нису дозвољене у оквиру стамбеног подручја.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама, саобраћај унутар грађевинске парцеле треба да буде добро организован, са функционалним приступом простору за паркирање. Најмања ширина приступног стамбеног пута је 2,5m, а економског 3,0m.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то за сваки стан 1,5 паркинг место или једно паркинг место на 70,0m² корисне површине.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др).

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски услови, заштита о пожара, безбедносни услови су у складу са мерама заштите према нормативима и прописима за конкретну област.

Зеленило и слободне површине

Предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле.

3.2.3.2. Радне зоне

Пољопривредни комплекси

Основна намена:	прерада и складиштење пољопривредних производа и воћа, производња хране и сточне хране
Допунска намена:	сервиси, хладњаче, млекаре, складишта и друге производне делатности које не угрожавају здравље људи и животну средину
Индекс заузетости:	до 1ha - 0,3, од 1ha до 3ha - 0,25, преко 3ha - 0,2
Индекс изграђености:	до 1ha - 0,35 од 1ha до 3ha - 0,3, преко 3ha - 0,25
Највећа спратност:	П+1, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	12,0m, осим за технолошке објекте (силоси и сл.) где се може утврдити и већа висина према технолошким потребама. Уколико су посебни објекти виши од 30,0m неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја Дозвољена висина за рекламне стубове је 30,0m.

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина грађевинске парцеле 2000,0m²

Најмања ширина грађевинске парцеле минимална ширина парцеле 30,0m

Минимално опремање грађевинске парцеле подразумева обезбеђење приступног пута, водоснабдевања, прикупљања и пречишћавања отпадних вода, прикључка за електроенергетску

и телекомуникациону мрежу, уређење манипулативног простора, паркинга за различите врсте возила и посебне просторије или ограда простора са посудама за прикупљање отпада.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 15,0m. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница, улазни и контролни пункт.

Комерцијалне објекте, административне и управне зграде или садржаје којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори и сл.) позиционирати према јавној површини (улици), а производне објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање грађевинске линије објекта од регулационе линије парцеле -15,0m.

Минимално растојање објекта од бочних граница парцеле - 6,0m.

Минимално растојање два објекта напарцели - 8,0m.

Минимално растојање објекта од задње границе парцеле - 12,0m.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена удаљеност објекта од бочних суседних објеката је 0,3% висине вишег објекта, али не мање од 12m.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

На грађевинској парцели може се дозволити изградња технолошких објеката у функцији главног (димњаци, ветрењаче, водоводни торњеви, рекламни стубови, и др), у складу са техничко-технолошким нормативима, индекса заузетости до 0,3 и индекса изграђености до 0,35 рачунато заједно са главним објектом на нивоу грађевинске парцеле, тако да укупан индекс заузетости и изграђености не прекорачи максималне дозвољене вредности за дату величину парцеле.

Дозвољена је изградња објеката који не угрожавају основну намену и немају негативних утицаја на животну средину.

Посебни објекти морају бити позиционирани на парцели, у оквиру грађевинских линија.

Посебни објекти у производним комплексима се постављају тако да не представљају опасност по безбедност и животну средину. Потребна је верификација идејног пројекта на Комисији за планове, пре издавања одобрења за изградњу.

Распоред објеката у групацијама је од чистијих функција и садржаја ка прљавијим, у односу на нагиб терена а у односу на правац дувања доминантних ветрова рава да се низ правац доминантних ветрова постављају најпре чисте функције ка прљавијим, или је размештај такав да ваздух са мирисима мимоилази чисте садржаје.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање.

Ширина колског прилаза је најмање 3,5m.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине. Број гаража предвидети према потреби, у комплексу.

Паркирање теретних возила и опреме мора се обезбедити на сопственој парцели.

У зависности од технолошког процеса у оквиру комплекса потребно је планирати претоварно- манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др)

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила (компактни засади).

Сва неопходна заштитна одстојања морају се остварити унутар саме парцеле.

Није дозвољено планирање површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

Складишта горива (нафта, бензин) се раде по посебним прописима.

Отпадне воде се пре испуштања морају пречишћавати, а слив канализационе мреже мора бити најмање 1000м испод мреже града, низводно.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Мере заштите према нормативима и прописима за конкретну област. Обавезна је примена мера заштите животне средине за локалитете и појединачне производне капацитете, уз обавезу подношења захтева за одлучивање о потреби израде процене утицаја на животну средину.

Зеленило и слободне површине

Предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле. Предвидети појас заштитног зеленила ширине 5,0m на бочним и задњим границама комплекса и 10,0m према саобраћајници.

Фарме за узгој стоке

Основна намена:	сточне и живинарске фарме
Допунска намена:	кланице и прерада меса, млекаре
Индекс заузетости:	до 0,7
Индекс изграђености:	до 2,0 осим за комплексе који за функционисање имају платое (пијаца, полигон за обуку возача) где може да буде до 1,0
Највећа спратност:	П+ПК, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	15,0м, осим за технолошке објекте где се може утврдити већа висина према технолошким потребама. Уколико су објекти виши од 30,0м неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја. Дозвољена висина за рекламне стубове је 30,0m.

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина грађевинске парцеле 3000,0м²

Најмања ширина грађевинске парцеле минимална ширина парцеле 25,0м

Терен мора бити раван или благо закошен, до 10% (објекти паралелни са изохипсама).

Минимално опремање грађевинске парцеле подразумева обезбеђење приступног пута, водоснабдевања, прикупљања и пречишћавања отпадних вода, прикључка за електроенергетску и телекомуникациону мрежу, уређење манипулативног простора, паркинга за различите врсте возила и посебне просторије или ограђене просторе са посудама за прикупљање отпада.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 15,0м. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница, улазни и контролни пункт.

Комерцијалне објекте, административне и управне зграде или садржаје којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори и сл.) позиционирати према јавној површини (улици), а производне објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање објекта од регулационе линије парцеле 15,0m.

Минимално растојање објекта од бочних граница парцеле 6,0m.

Минимално растојање објекта од задње границе парцеле 12,0m.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена удаљеност објеката од бочних суседних објеката у оквиру комплекса је 0,5% висине вишег објекта, али не мање од 8,0m.

Код фарми за говеда растојање од стамбених објеката треба да је најмање 200m, од разне индустрије и магацина од 100-1000m.

Код фарми за свиње растојање од стамбених објеката треба да је најмање 1000m, од разне индустрије и магацина од 500-1000m, а од јавних комуникација 100m.

Код фарми за живину растојање од стамбених објеката треба да је најмање 1000m, од разне индустрије и магацина 1500m, а од јавних комуникација 500m.

Стаје се постављају на међусобном растојању од 10-20m у правцу југ-север, а простор између њих озелењава. Око сваке стаје се ради кружна комуникација у виду стазе око целог објекта, ширине пешачке стазе (осим када се предвиђају испусти за животиње непосредно наслонени на објекте).

Складишта хране се постављају у непосредној близини стајских објеката како би транспортни путеви били максимално скраћени.

Растојање између складишта лако запаљивих садржаја и осталих зграда је најмање 20m низ ветар.

Ћубриште се поставља у најудаљенијем делу парцеле удаљено 50m од најближег производног објекта тако да ветрови не дувају према производним објектима.

Манипулативне површине у појединим блоковима објеката, у виду унутарњих дворишта и простора испред хангара, гаража, сило ровова, стаја, стајњака и сл. Њихова димензија је од 12-20m, може бити и већа што зависи од примењене механизације и њене бројности.

Мора постојати потпуна диференцијација између путева хране и осталих путева којима се крећу остали садржаји у комплексу.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

Може се дозволити изградња пратећих објеката везаних за процес производње (складишта, сило ровови, сењаци, бинциклони, објекте за смештај и одржавање пољопривредних машина и оруђа, ветеринарска амбуланта, дјубриште, просторије намењене особљу, управи, и сл) спратности до П+1 и максимално дозвољене висине 20 метара.

Посебни објекти морају бити позиционирани на парцели, у оквиру грађевинских линија.

Организација треба да омогући етапну изградњу и развијање комплекса а објекте груписати по функцијама и садржајима и предвидети простор за касније измене, допуне и прилагодјавање.

Распоред објеката у односу на нагиб терена је од најчистијих садржаја ка најпрљавијим а у односу на правац доминантних ветрова низ правац се постављају чисте функција ка прљавијим или је размештај такав да ваздух са мирисима мимоилази чисте садржаје.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Ширина колског прилаза је најмање 3,5m.

Комплекс се ограђује оградом висине 1,5-2,0m и предвиђа се најмањи потребан број улаза. Сви улази треба да су контролисани и садрже портирницу, дезинфекциону баријеру и колску вагу.

Фарме се не могу градити уз државне путеве.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине. Број гаража предвидети према потреби, у комплексу.

Паркирање теретних возила и опреме мора се обезбедити на сопственој парцели.

У зависности од технолошког процеса у оквиру комплекса потребно је планирати претоварно- манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила.

Услови заштите суседних објеката

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др)

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила (компактни засади).

Минималне ширине појаса заштитног зеленила за производне комплексе су 2,0m од бочних и задње границе парцеле и 6,0m према саобраћајници.

Сва неопходна заштитна одстојања морају се остварити унутар саме парцеле.

Распоред објеката у групацијама је од најчистијих функција и садржаја ка најпрљавијим, у односу на нагиб терена а у низ правац доминантних ветрова се постављају најпре чисте функција ка прљавијим, или је размештај такав да ваздух са мирисима мимоилази чисте садржаје.

Није дозвољено планирање површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Дневне потребе за водом по грлу: код крупне стоке 100l, код ситне 10-50l, код живине 1l, за особље 30l и за машине 100l. За специјалне погоне (млекаре, прерада воћа, винарије) по одговарајућим нормативима.

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Обавезна је примена мера заштите животне средине за локалитете и појединачне производне капацитете, уз обавезу подношења захтева за одлучивање о потреби израде процене утицаја на животну средину.

Минимална ширина заштитног зеленог појаса према приступној саобраћајници износи 15,0m.

Минимална ширина заштитног зеленог појаса по ободу комплекса износи 10,0m.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

Складишта горива (нафта, бензин) се раде по посебним прописима.

Отпадне воде се пре испуштања морају пречишћавати, а слив канализационе мреже мора бити најмање 1000m испод мреже града, низводно.

Зеленило и слободне површине

Као апсорбциони појас за заштиту објеката изван комплекса, али и као заштита објеката унутар комплекса, од утицаја споља, као и између појединих групација или објеката појединачно предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле.

Објекти производних и комерцијалних делатности

Основна намена:	индустријска, занатска и мануфактурна производња, резаре, хладњаче, млекаре, кланице
Допунска намена:	складишта и стоваришта
Индекс заузетости:	до 0.5 ha 0,7; од 0,5ha до 1ha 0,6; од 1ha до 3ha 0,5 и преко 3ha 0,4
Индекс изграђености:	до 0,5ha 0,8; од 0,5ha до 1ha 0,7; од 1ha до 3ha 0,6 и преко 3ha 0,5
Највећа спратност:	П+1, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе

Највећа висина: 15,0m, осим за технолошке објекте где се може утврдити већа висина према технолошким потребама. Уколико су објекти виши од 30,0m неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја. Дозвољена висина за рекламне стубове је 30,0m.

Услови за образовање грађевинске парцеле

Најмања површина грађевинске парцеле 1500,0m²

Најмања ширина грађевинске парцеле минимална ширина парцеле 20,0m

Минимално опремање грађевинске парцеле подразумева обезбеђење приступног пута, водоснабдевања, прикупљања и пречишћавања отпадних вода, прикључка за електроенергетску и телекомуникациону мрежу, уређење манипулативног простора, паркинга за различите врсте возила и посебне просторије или ограда просторе са посудама за прикупљање отпада.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 15,0m. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница, улазни и контролни пункт.

Комерцијалне објекте, административне и управне зграде или садржаје којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори и сл.) позиционирати према јавној површини (улици), а производне објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање објекта од регулационе линије парцеле 15,0m.

Минимално растојање објекта од бочних граница парцеле 6,0m.

Минимално растојање објекта од задње границе парцеле 12,0m.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена удаљеност објекта од бочних суседних објекта у оквиру комплекса је 0,5% висине вишег објекта, али не мање од 8,0m.

Растојање између складишта запаљивих материјала и осталих објекта је најмање 50,0m низ ветар.

Услови за изградњу других објекта на истој грађевинској парцели

У оквиру грађевинске парцеле се може дозволити изградња пратећих објекта везаних за процес производње (складишта, просторије за особље, управу, и сл.) спратности до П+0 и висине до 5,0m.

Организација треба да омогући етапну изградњу и развијање комплекса а објекте груписати по функцијама и садржајима и предвидети простор за касније измене, допуне и прилагођавање.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Сваки објект мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Сви улази треба да су контролисани и садрже портирницу.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине. Број гаража, претоварно-манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила предвидети у зависности од технолошког процеса, у комплексу.

Услови заштите суседних објекта

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објекта изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др)

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила (компактни засади).

Сва неопходна заштитна одстојања морају се остварити унутар саме парцеле.

Није дозвољено планирање површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

Складишта горива (нафта, бензин) се раде по посебним прописима.

Отпадне воде се пре испуштања морају пречишћавати, а слив канализационе мреже мора бити најмање 1000м испод мреже града, низводно.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Обавезна је примена мера заштите животне средине за локалитете и појединачне производне капацитете, уз обавезу подношења захтева за одлучивање о потреби израде процене утицаја на животну средину.

Зеленило и слободне површине

Као апсорбциони појас за заштиту објеката изван комплекса, али и као заштита објеката унутар комплекса од утицаја споља, као и између појединих групација или објеката појединачно, предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле.

3.2.3.3. Простор за јавне намене

Основна намена:	образовање, здравствена и социјална заштита, спорт и рекреација, култура, управа
Допунска намена:	објекти у функцији основне делатности
Индекс заузетости:	до 0,8
Индекс изграђености:	до 1,5
Највећа спратност:	П+1+ПК, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	12,0m

Услови за образовање грађевинске парцеле

Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање између регулационе и грађевинске линије је 2,0m.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање од граница парцеле је 1,5m сем у центру насеља, где је могуће постављање објекта на међи.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално 0,5% висине вишег објекта, али не мање од 4,0m.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

Могу се градити пратећи објекти у функцији делатности спратности до П+ПК.

Услови заштите суседних објеката:

У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др).

Паркирање и гаражирање

Објекат мора да има везу ширине минимум 3,5m са регулисаном саобраћајницом.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Паркирање возила се мора регулисати у оквиру парцеле или јавне површине испред парцеле (уколико то дозвољава стање на терену), и то једно паркинг место на 100m² пословног простора или једно паркинг место на сваког запосленог, односно према стандарду за специфичне намене.

Паркирање теретних возила и опреме мора се обезбедити на сопственој парцели.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру су у складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа.

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Делатности које се обављају на парцелама не смеју ни у ком случају вршити штетне утицаје на околину у смислу емисије буке, аеро и других врста загађења.

Мере заштите према нормативима и прописима за конкретну област.

Зеленило и слободне површине

За зеленило и слободне површине предвидети најмање 10% површине грађевинске парцеле.

3.2.3.4. Туризам

Основна намена:	туризам
Допунска намена:	трговина, рекреација, угоститељство, здравство, традиционална производња и прерада (воденице и ваљарице) и објекти у функцији основне делатности (приступни путеви, стазе, спортски терени, игралишта и др)
Индекс заузетости:	до 0,3, осим за комплексе који за функционисање имају платое – отворене површине где може да буде до 0,4
Индекс изграђености:	до 0,6, осим за комплексе који за функционисање имају платое – отворене површине где може да буде до 1,0
Највећа спратност:	П+1+ПК, могућа је изградња подземних етажа ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе
Највећа висина:	15,0m сем за објекте спортских сала и дворана

Услови за образовање грађевинске парцеле:

Туристички комплекс уређује се изразом урбанистичког пројекта и усаглашава са могућностима локације у складу са прописима, одговарајућим техничким нормативима и условима надлежних институција (Завод за заштиту споменика културе, Завод за заштиту природе Србије, ЈВП Србијаводе, ЈП Путеви Србије и др).

За потребе сеоског туризма првенствено ће се реконструисати постојеће куће са окућницама и пратећим објектима а изузетно градити нове смештајне јединице у оквиру постојеће окућнице за највише 12 лежаја (оптимално 50,0m² за две собе са по три лежаја и купатилом), са објектима за припремање и услуживање хране и пића за највише 50 гостију, с тим да степен искоришћености земљишта не прелази 40%.

Растојање од граница парцеле

Минимално растојање између регулационе и грађевинске линије је 12,0m.

Положај у односу на регулацију

Минимално растојање од граница парцеле је 12,0m.

Међусобна удаљеност објекта

Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално 0,5% висине вишег објекта, али не мање од 4,0m.

Услови за изградњу других објеката на истој грађевинској парцели

Могу се градити пратећи објекти у функцији основне делатности (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) површине до 40,0m², спратности до П+Пк.

Услови заштите суседних објеката

Уколико се комплекс не граничи са зоном зелених површина предвидети линеарно зеленило у појасу ширине 3,0m.

Паркирање и гаражирање

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то 1 паркинг место на 7 посетилаца, 1 паркинг место за аутобусе на 70 посетилаца и 1 паркинг место на сваких 100m² објеката.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и простору за паркирање

Комплекс мора имати добро организован унутрашњи саобраћај, функционалн приступ паркинг простору а сваки објекат унутар комплекса одговарајућу везу са приступним саобраћајницама.

Услови прикључења на комуналну и осталу инфраструктуру

У складу са условима надлежних комуналних и осталих предузећа

Услови заштите животне средине, хигијенски, противпожарни и безбедносни услови

Мере заштите према нормативима и прописима за конкретну област.

Зеленило и слободне површине

За зеленило и слободне површине предвидети најмање 30% површине грађевинске парцеле.

Посебни услови за изградњу објеката

Применити павиљонски тип изградње са разбијеним масама у вертикалном и хоризонталном габариту са увођењем зелених површина у изграђене комплексе. Тежити ка избору оних локација које су заклоњене у пејзажу и које нису сагледиве са видиковаца и истакнутих тачака у простору. Висина објекта не би смела да пређе средњу висину шуме. Изградњу туристичких центара по принципу концентрисаних грађевинских површина применити само на слободном земљишту које није под шумом.

Архитектуру објекта је потребно ускладити са градитељским наслеђем подручја, уз примену природних и традиционалних локалних материјала (препоручује се дрво, камен, шиндра).

3.3. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

3.3.1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

На делу Просторног плана које обухвата сливно подручје планиране акумулације за водоснабдевање „Околиште“, задржава се постојеће стање коришћења простора (осим на делу грађевинских подручја насеља Бучум и Луково, где ће се примењивати дате мере за директно спровођење према шематским приказима уређења ових насеља) до утврђивања зона санитарне заштите и мера заштите, уређења и коришћења простора унутар зона, кроз **Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Околиште“**.

За подручје урбаног насеља Сврљиг, као општинског центра, предвиђена је израда **плана генералне регулације**.

Плановима детаљне регулације регулисаће се начин уређења, коришћења и заштите за:

1. Подручје планиране акумулације „Локва“ са малом хидроелектраном „Градац“ на Белој реци;
2. планиране радне зоне у Попшици (а), Сливју (б) и Лалинцу (ц);
3. Потенцијални коридор аутопута Е-771;
4. Јединствену локацију трансфер станице, центра за одвојено сакупљање рециклабилног отпада и центра за сакупљање опасног отпада из домаћинства;
5. Спортско-рекреативно туристичку зону на територији КО Лозан;

Плановима детаљне регулације биће регулисана и изградња општинских и државних путева, уређивање простора за сахрањивање (проширења капацитета постојећих гробаља у власништву Општине) ради утврђивања општег интереса и експропријације, као и следећих објеката инфраструктуре:

- постројење за пречишћавање сирове воде („фабрика воде“),
- локације групних ППОВ-а,
- магистралних водоводних цевовода,
- главних колектора отпадних вода,
- за уређење водотокова, осим за деонице за које се уређење врши у оквиру постојеће парцеле водног земљишта,
- далековод 110 kV од трафостанице 110/35 kV „Сврљиг“ до 110/35 kV „Јабучко равниште“,
- далековод 35 kV од трафостанице 110/35 kV „Сврљиг“ до трафостанице 35/10 kV „Сврљиг 1“,
- трафостанице 35/10 kV „Сврљиг 2“ са прикључком двоструким водом на далековод 35 kV ТС 110/35 kV „Ниш 1“ - ТС35/10 kV „Сврљиг 1“,
- магистралног гасовода МГ - 12 Ниш – Прахово,
- свих гасовода средњег притиска,
- свих локација ГМРС и МРС,
- ветрогенератора и соларних фотонапонских постројења (соларних електрана), постројења за биомасу као и за мале хидроелектране снаге веће од 1.0 MW,
- оптичких каблова на регионалним правцима,
- потенцијалних локација бензинских станица на државним путевима,

Обухват сваког појединачног урбанистичког плана биће одређен катастарским парцелама, приликом доношења одлуке о његовој изради.

Обавеза израде **урбанистичког пројекта** предвиђена је за урбанистичко-архитектонску разраду следећих локација:

1. Школа у природи Рашиначког манастира у Пирковцу;
2. Спортско-рекреативни туристички комплекс код термалног извора у Попшици;
3. Визиторски центар/спелеолошки камп пећине Самар;
4. Спортско-рекреативни туристички комплекс у оквиру предложене зоне интегралне заштите Нишевачке клисуре;
5. постојећи каменолом;
6. Визиторски центар/спелеолошки камп Преконошке пећине;
7. Здравствено-туристички комплекс код термалног извора у Округлици;
8. Туристички комплекс поред понорнице реке Сврљишки Тимок;
9. Туристичка зона поред цркве Св. цара Константина и царице Јелене у Манојлици;

Уколико се утврди општи интерес, локална самоуправа може прописати и израду плана детаљне регулације за разраду појединих локација.

Локације 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9 и 10 налазе се у непосредној близини насеља, те су обухваћене и прецизно дефинисане (у смислу грађевинских парцела) шематским приказима уређења (редом N3, N2, N8, N9, N13/14, N26, N29, N38).

За све осим локације 6 (Каменолом), израда урбанистичког пројекта биће условљена правилима грађења који су дати Просторним планом. Израда урбанистичких пројеката за:

- локацију 1. биће условљена правилима грађења простора за јавне намене (види поглавље 3.2.3.3. *Простор за јавне намене*),

- локацију 4. биће условљена правилима грађења за радне зоне (види поглавље 3.2.3.2. *Радне зоне*),

- локације 3, 7 и 10 биће условљена правилима грађења простора за јавне намене и за туризам (види поглавља 3.2.3.3. *Простор за јавне намене* и 3.2.3.4. *Туризам*),

- локације 2, 5, 8 и 9 биће условљена правилима грађења за туризам (види поглавље 3.2.3.4. *Туризам*).

Урбанистичким пројектом за локацију 1. (Школа у природи Рашиначког манастира у Пирковцу) регулисаће се заштита и уређење ове амбијенталне целине. Простор на ком се налази непокретно културно добро подлеже најстрожем систему заштите који искључује извођење било каквих радова осим конзерваторско-рестаураторских. Режим заштите предвиђа очување изворног изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала, функционалних карактеристика, оригиналних натписа уз статичо-конструктивну санацију и обнову старог конака уз враћање првобитног изгледа. Такође, предвиђа се очување аутохтоног природног окружења и аутентичности извора водотока. У заштићеној околини се осим спровођења општих мера заштите заштићене околине предвиђа и забрана подизања објеката високе градње и забрана промене облика терена, чисте сече шума, експлоатације корита потока и сваке врсте земљаних радова.

Урбанистичким пројектом за локацију 5, туристичког спортско-рекреативног комплекса у подножју Сврљишког града, валоризоваће се туристичко-рекреативни потенцијал природних и антропогених вредности овог подручја. Могуће је извођење приступних путева и стаза, обележавања и партерно уређење у циљу безбедивања примарне инфраструктуре. С обзиром да се налази у обухвату заштићене околине Сврљишког града, инфраструктуру и објекте привременог и сталног карактера планирати у складу са конзерваторским условима, тако да се њиховим одабиром не вулгаризује карактер непокретног културног добра нити ремети визуелна перцепција истог. Својим положајем, габаритом и архитектуром не смеју реметити визуре нити пејзажне карактеристике простора од значаја за адекватан доживљај непокретног културног добра. При пројектовању објеката обавезно очувати просторно-амбијентални склад између изграђених објеката и околног амбијента. Забрањује се блоковска изградња већ се препоручује павиљонски тип објеката маскималне спратности П+1.

Урбанистичким пројектом за локацију 10. (туристичка зона поред цркве Св. цара Константина и царице Јелене у Манојлици) регулисаће се реконструкција и ревитализација порушених воденица и објеката народног градитељства. Евентуална нова изградња биће у духу традиционалне архитектуре, габаритом и наменом усклађена са постојећим објектима не нарушавајући силуету и основне визуре.

Израда урбанистичког пројекта обавезна је и за локалне резервоаре, прекидне коморе и пумпне станице, локације појединачних ППОВ-а, као и локације објеката за производњу енергије из обновљивих извора, за које није предвиђена израда плана детаљне регулације.

Обавеза израде урбанистичког пројекта за поједине локације, односно грађевинске комплексе, подразумева прибављање услова и мишљења од стране надлежних институција (Завод за заштиту споменика културе, Завод за заштиту споменика природе, ЈВП Србијаводе, ЈП Путеви Србије и др).

Израда урбанистичких пројеката предвиђа се и за изградњу свих грађевинских комплекса који ће се градити на планираном грађевинском земљишту (стамбени комплекси, радне зоне, етно паркови, спортски комплекси, комплекси за јавне намене и др).

Расписивање урбанистичко-архитектонских конкурса препоручује се за све туристичке локације, као и за пројекте реконструкције и ревитализације простора за јавне намене у центрима насеља.

Обавеза израде **пројеката уређења** предвиђена је за:

1. локације 2 и 3 у оквиру предложене зоне интегралне заштите Нишевачке клисуре – („Котлови“ на реци Белици и Сврљишки град (видиковац Куле)) - уређење приступних стаза, пунктова и видиковаца, (потенцијалног viseћег моста преко „Котлова“ на реци Белици због неприступачности терена),
2. Преконошку пећину - реконструкција ентеријера пећине.

Пројектом уређења Сврљишког града ће се регулисати заштита, приступ и презентација остатака зиђа сврљишког града. С обзиром да се предвиђа у обухвату непокретног културног добра, све активности на уређењу простора неопходно је изводити тако да не угрожавају непокретно културно добро нити да својим карактером, обликом или габаритом доминирају над њим. Овај најрестриктивнији режим заштите подразумева само могућност партерног уређења уз забрану употребе савремених грађевинских материјала, асфалта, бетона и поплочавања керамичким плочама или плочама од вештачких материјала. Могуће је уређење и обележавање приступних стаза природним материјалима (камен и дрво) тако да се јасно нагласи разлика у односу на постојеће објекте. Забрањује се увођење нових садржаја и било каква изградња ван партерног уређења. Извођењу радова могуће је приступити након обављених истраживачко-конзерваторских радова и прибављених услова и сагласности Завода за заштиту споменика културе у Нишу.

Директно спровођење Просторног плана на делу на коме није предвиђена израда урбанистичког плана или пројекта вршиће се издавањем информације о локацији и локацијске дозволе (члан 57. Закона о планирању и изградњи), као и грађевинске дозволе за грађевинску парцелу или грађевински комплекс, на основу правила уређења и грађења за основне намене простора и према планским приоритетима до 2015. године.

Шематским приказима уређења планирана су грађевинска подручја свих сеоских насеља и преиспитане су постојеће границе насеља (Одлука о осталом грађевинском земљишту „Службени лист града Ниша“ бр. 46/2007). Шематским приказима одређен је простор за становање, јавне намене, општинске и државне путеве, радне зоне, туризам и комуналне делатности (простор за сахрањивање), за који су овим Планом утврђена правила уређења и грађења (поглавља 3.1. *Правила уређења* и 3.2. *Правила грађења*).

3.3.2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Просторни план доноси се за период до 2024. године, са елементима за прву фазу спровођења до 2015. године, који подразумевају следеће:

У области **заштите и коришћења природних ресурса:**

- Израда стратегије коришћења, уређења и заштите пољопривредног земљишта, доношење програма развоја сточарства;
- Еколошки одржива употреба најквалитетнијег пољопривредног земљишта од I до IV катастарске класе (плодни долињски део Сврљишког Тимока), заштита од површинских и подземних вода и процеса ерозије и наноса и забрана изградње ван грађевинског подручја одређеног Просторним планом;
- Контролисано коришћење хемијских ђубрива и средстава за заштиту биља;
- Спречавање даљег уситњавања пољопривредних парцела, стимулисањем укрупњавања земљишних поседа и спровођењем комасације;
- Доношење и спровођење програма еколошке санације земљишта у складу са степеном деградираности простора и потребе планиране намене простора, рекултивација и пошумљавање деградираног земљишта, привођење култури запуштеног и деградираног пољопривредног земљишта;
- Очување и одрживо коришћење шума и доношење програма газдовања шумама и пошумљавања земљишта у приватном власништву;

- Одрживо коришћење и заштита необновљивих природних ресурса и коришћење алтернативних извора енергије;
- Укључивање у европску еколошку мрежу НАТУРА 2000;
- Експлоатација грађевинског камена на постојећој локацији у складу са важећим прописима;
- Експлоатација минералних сировина на новим локалитетима уз претходна геолошка истраживања, уколико покажу еколошку и економску оправданост за експлоатацију.

У области развоја мреже насеља и јавних служби:

- Детаљна демографска истраживања за подручје Просторног плана (након резултата пописа становништва 2011) и примена подстицајних мера социо-економског развоја (види: поглавље 2.3.1. *Демографски аспект развоја насеља*) са циљем ублажавања негативних демографских трендова и стварање услова за повратак и обнову демографског потенцијала и његову редистрибуцију (запослење, комунално и инфраструктурно опремање насеља, побољшање социјалне и здравствене заштите) кроз:
 - покретање низа активности и предузимање мера економске, социјалне и здравствене политике у циљу побољшања квалитета живота на селу, приоритетно у брдско-планинским насељима којима прети демографско пражњење,
 - стварање услова за повратак и обнову демографског потенцијала и његову редистрибуцију (запослење, комунално и инфраструктурно опремање насеља, побољшање социјалне и здравствене заштите), приоритетно фертилно способног становништва,
 - побољшање образовне структуре становништва и развој нових знања и вештина организовањем програма образовања одраслих и циљне преквалификације,
 - побољшавање услова социјалног статуса појединих категорија становништва (одраслих особа без образовања, жена, деце, старих, избеглих и интерно расељених лица, војних инвалида и других посебно угрожених група);
- Развој људских ресурса уз финансијску и нефинансијску подршку локалне самоуправе, кроз:
 - израду стратегије „оживљавања“ демографски угрожених сеоских насеља (плана ревитализације сеоских насеља и њихових центара) и програма унапређења услова живота (станована) у сеоским насељима,
 - израду и реализацију пројеката адаптације, односно изградње капацитета мултифункционалних центара – пунктова за пружање основних јавних услуга у примарним сеоским насељима (према плану ревитализације насељских центара), и организовање њиховог рада, као једне од мера за ублажавање негативних демографских процеса и подстицање равномерног развоја,
 - израду и реализацију програма за самозапошљавање и отварање мини предузећа унутар постојећег стамбеног ткива, као и унапређење флексибилности радне снаге;
- Јачање утицаја центара заједница насеља Лалинца и Гушевца, и центара насеља са ограниченим функцијама централитета (Попшица, Нишевац, Извор и Бурдимо) кроз преношење функционалне надлежности, као непосредних носилаца укупног развоја локалних гравитационих подручја (центри развоја тржишно орјентисане привреде (примарна производња, прерада и туризам), административни, здравствени, културни и образовни центри);
- Успостављање потпуне контроле коришћења грађевинског земљишта, првенствено стављање под контролу функције становања на делу на којем се Просторни план директно спроводи, изградњом стамбених објеката на начин како је то предвиђено правилима уређења и грађења и приказано шематским приказима уређења насеља;
- Уређење, реконструкција, адаптација и изградња садржаја јавних служби према плану њиховог просторног размештаја на планском подручју:
 - адаптација простора за рад предшколске установе у оквиру објеката основних школа у Лалинцу, Гушевцу и Нишевцу, проширење постојећих капацитета предшколске установе у Сврљигу,

- одржавање, инфраструктурно и техничко опремање постојећих капацитета у области здравствене заштите и образовања,
- израда урбанистичке и пројектне документације за изградњу школа у природи у Пирковцу и Перишу,
- системска обнова и уређење спортских терена, првенствено у склопу сеоских школских објеката,
- планирање проширења и изградње капацитета Центра за социјални рад и Културног центра, кроз План генералне регулације Сврљига,
- изградња планиране месне канцеларије у Радмировцу.

У области **развоја привредних делатности и туризма:**

- Развој традиционалне пољопривреде, анализа биохемијских својстава земљишта и израда плана набавке и садње висококвалитетних сорти у складу са резултатима анализе, уз строго контролисану употребу хемијских средстава;
- Развој пољопривреде базиран на развоју и промоцији органске производње као и активности везане за добијање робне марке по основу посебних одлика географске средине и традиције;
- Развој привреде базиран на развоју индустрије и реструктурирању постојећих индустријских система и диференцијација њихових делова на перспективне - које треба јачати и превазиђене - које треба трансформисати;
- Развој привреде уређењем и изградњом планираних радних зона у оквиру сеоских насеља, предузимање мера за привлачење инвестиција до постизања високог степена искоришћености предвиђених радних зона;
- Израда стратегије развоја туризма општине Сврљиг, са акцентом на туристичку валоризацију културно-историјског наслеђа и природних вредности на планском подручју;
- Креирање и промоција јединствене туристичке понуде општине кроз:
 - Адаптацију сеоских домаћинстава за туристичку категоризацију, насеља у оквиру туристичких зона А и Б (Попшица, Пирковац, Сливје, Копајкошара, Лалинац, Плужина, Нишевац, Варош, Палилула, Округлица, Периш, Гушевац и Манојлица) и насељу Преконога,
 - Уређење и промоцију споменика природе пећинског система Самар и Преконошке пећине, предложене зоне интегралне заштите културног наслеђа и природе Нишевачке клисуре, као и предложене зоне заштите понорнице Сврљишког Тимока, уз израду и реализацију одговарајућих урбанистичких и пројеката уређења,
 - Изградњу туристичких и спортско-рекреативних комплекса у Попшици, Округлици, на локацији КО Лозан,
 - Уређење туристичког инфо-пункта у Сврљигу, уређење, изградња и опремање улазних пунктова планираних туристичких зона А и Б у Попшици, Нишевцу и насељу Периш,
 - Уређење пешачких стаза, одморишта и видиковаца на планираним транзитним туристичким правцима и у оквиру туристичких зона,
 - Постављање туристичке сигнализације и медијска промоција туристичке понуде,
 - Унапређење постојећих и организацију нових културних и спортско-рекреативних манифестација.

У области **развоја саобраћаја и инфраструктурних система:**

- Реконструкција државног пута II реда број 243, на деоници Сврљиг-Периш-Кална (са новом трасом на територији КО Лозан) и изградња на деоници Гојмановац-Врело, чиме би Сврљиг остварио везу са општином Алексинац;
- Изградња источне обилазнице око Сврљига, постојећег државног пута I реда број 25;
- Изградња нових деоница општинских путева: Манојлица (ОП број 2), Извор (ОП број 14), Лалинац-Плужина, Нишевац-Драјинац, Грбавче (веза ОП број 4 и постојећег

државног пута I реда број 25 – планираног државног пута II реда); Изградња нових деоница општинских путева у функцији туризма: од Каменичког виса (границе општине) до насеља Копажкошара и Пошица, од насеља Преконога до Преконошке пећине, у оквиру насеља Манојлица до цркве Светог цара Константина и царице Јелене;

- Реконструкција свих постојећих општинских путева неадекватног профила и опреме;
- Водоснабдевање, кроз:
 - Успостављање зона санитарне заштите око постојећих изворишта,
 - Доградњу и реконструкцију разводне водоводне мреже у свим насељима;
- Каналисање, кроз:
 - Реконструкцију постојећег постројења за пречишћавање отпадних вода у Сврљигу,
 - Изградњу секундарне канализационе мреже за употребљене воде у свим насељима;
- Уређење водотокова и заштита од вода, кроз:
 - Израду Плана за проглашење ерозивних подручја,
 - Израду Плана одбране од поплава од бујичних вода,
 - Оспособљавање грађана за заштиту и спасавање од поплава, кроз личну и узајамну заштиту,
 - Изградњу бујичних преграда за заустављање наноса на свим водотоцима који пролазе кроз насеља;
- Развој електроенергетике кроз:
 - Повећање инсталисане снаге у ТС 110/35 kv „Сврљиг“ са постојећих 1 x 20 MVA на 2 x 20 MVA,
 - Изградњу далековода 110 kv од трафостанице 110/35 kv „Сврљиг“ до 110/35 kv „Јабучко равниште“,
 - Повећање снаге у трафостаници 35/10 kv „Сврљиг 1“ са постојећих 4 + 8 MVA на 8 + 8 MVA,
 - Изградњу другог далековода 35 kv од трафостанице 110/35 kv „Сврљиг“ до трафостанице 35/10 kv „Сврљиг 1“;
- Развој гасификације и топлификације кроз:
 - Изградњу магистралног гасовода МГ-12 "Ниш - Прахово" (правац Ниш – Сврљиг – Књажевац – Зајечар - Прахово),
 - Изградњу ГМРС „Сврљиг“,
 - Гасификацију насеља Сврљиг, Извор и Лалинац;
- Развој система коришћења енергије из обновљивих извора кроз:
 - Изградња МХЕ на подручју Плана, уз преиспитивање постојећих потенцијалних локација (ревизија постојећег Катастра малих хидроелектрана),
 - Припремне активности за изградњу ветроелектрана, испитивање потенцијалне локације „Ветрила“ и других локација, израда студије потенцијала и капацитета потенцијалних ветропаркова на подручју Плана,
 - Израда студије просторног размештаја потенцијалних локација и могућности коришћења енергије сунца и интеграције у енергетски систем,
 - Израда студија о могућности коришћења биомасе и других капацитета ОИЕ локалног карактера,
 - Доношење законске регулативе, техничких прописа и стандарда везаних за економску ефикасност на регионалном и општинском нивоу, као и подстицајних мера на свим нивоима;
- Развој телекомуникација кроз:
 - Изградња нових МСАН и њихово повезивање оптичким каблом са МСАН вишег реда,
 - Изградња нових базних станица мобилне телефоније свих оператера на таквим локацијама које омогућавају покривеност сигналом целокупног планског подручја;

- Доношење и имплементација Регионалног стратешког плана управљања отпадом, у складу са Стратегијом управљања отпадом РС 2019, Просторним планом РС 2020 и потписаним Споразумом о формирању Нишког региона за заједничко управљање отпадом између града Ниша и општина Дољевац, Гацин Хан, Меровина, Сврљиг, Алексинац, Сокобања и Ражањ, бр. 352-25/10 од 15.04.2010. године), и сходно томе:
 - изградња трансфер станице, центра за одвојено сакупљање рециклабилног отпада и центра за сакупљање опасног отпада из домаћинства, као и системско затварање, ремедијација и рекултивација постојеће општинске депоније и свих сметлишта на подручју Плана;
- Опремање примарних сеоских насеља неопходном комуналном инфраструктуром и објектима (водоснабдевање и канализација, електрификација, мобилна телефонија, уређење гробаља), а насеља са функцијама централитета комплетном комуналном инфраструктуром и објектима (водоснабдевање и канализација, електрификација, гасификација, фиксна и мобилна телефонија, уређење гробаља).

У области заштите животне средине, предела, природних и културних добара:

- Израда програма вршења мониторинга квалитета животне средине, одређивање локација и постављање мерних станица за праћење и контролу квалитета ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке;
- Затварање, санација и рекултивација свих дивљих депонија на подручју Плана, унапређење система сакупљања отпада и активности на увођењу рециклаже;
- Спровођење антиерозивних мера заштите земљишта од спирања и заштите површинских водотокова;
- Строга контрола коришћења хемијских средстава у пољопривреди;
- Пошумљавање и подизање заштитног зеленила;
- У близини насеља обезбедити довољно површина за рекреацију и формирати систем зелених и отворених површина насеља;
- Очување карактеристичног руралног предела у североисточном делу планског подручја (микрорејон побрђа) уз уважавање и неговање традиционалне органске пољопривредне производње и сточарства, као и традиционалних начина изградње стамбених и других објеката, као културних предела (види поглавље 2.7.3. *Заштита и уређење непокретних културних добара-поднаслов Културни предели*);
- Очување биодиверзитета Сврљишких планина, као предела високе биолошке разноврсности;
- Промоција и просторно повезивање предела у оквиру туристичких зона и функционалних подручја насеља;
- Формирање прекограничне еколошке мреже заштићених подручја и еколошких коридора Коришћење, уређење и заштита природних добара у складу са правилима утврђених просторним и урбанистичким плановима за подручја тих природних добара, уредаба о њиховом проглашењу, као и на основу одредаба Закона о заштити природе;
- Утврђивање заштићеног подручја и мера заштите за предложене зоне заштите Нишевачке клисуре и понорнице реке Сврљишки Тимок, као и стабла на подручју КО Белоиње; интеграција заштите природних и непокретних културних добара за предложену зону заштите Нишевачке клисуре;
- Континуирано истраживање и рекогносцирање планског подручја ради увида у стање споменичког фонда и евидентирања добара која уживају предходну заштиту, обнове и заштите непокретних културних добара, првенствено кроз:
 - Утврђивање заштићене околине за она непокретна културна добра за која Актом о проглашењу њен обухват није јасно прецизиран,
 - Израду студије о валоризацији непокретних културних добара и непокретности које уживају предходну заштиту на територији општине Сврљиг и утврђивање услова, мера и обухвата заштите и заштићене околине,

- Израду програма динамике конзервације, рестаурације и ревитализације непокретних културних добара планског подручја на основу њиховог стања очуваности/ угрожености, односно потенцијала културне и туристичке промоције;
- Интегрисање непокретних културних добара у туристичку понуду кроз:
 - Адекватну презентацију непокретних културних добара на основу методологије активне конзервације, као предуслов за промоцију постојећих и креирање нових вредности простора,
 - Активацију непокретних културних добара у аутентичној или адекватној намени, која неће угрозити споменичке вредности,
 - Развој свести о значају градитељске баштине и формирање тематских „путева културе“ у функцији презентације НКД и унапређења туристичке понуде планског подручја.

3.3.3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈЕ СА СУСЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Општина Сврљиг припада Нишавском округу, а граничи се са општинама Црвени Крст, Пантелеј, Нишка Бања (територија града Ниша), Алексинац и Бела Паланка, као и са општинама Сокобања и Књажевац на територији региона Тимочке крајине. У протеклом периоду, најинтензивнија сарадња остваривана је са Нишем и Књажевцем, али није била на оном нивоу који омогућава развој ширег подручја, што свакако пружа могућност да се потенцијал међуопштинске и регионалне сарадње искористи у току планског периода, а са циљем свеукупног развоја ширег подручја Просторног плана. Да би се превазишла тренутна ситуација треба предузети низ мера и активности у правцу стварања услова за знатно већу интеграцију подручја Просторног плана:

- у оквиру подручја Просторног плана са циљем смањења унутрашњих економских, демографских и просторних разлика (нарочито између општинског центра Сврљиг и руралних насеља на рубном брско-планинском подручју, којима прети демографско пражњење);

- са Републиком Србијом, у првом реду са суседним функционалним подручјима, односно осталим општинама на територији региона Јужне и Источне Србије, са циљем реализације приоритетних планских решења од међуопштинског и регионалног значаја (нарочито повезивања преко саобраћајног и инфраструктурног коридора Ниш – Зајечар – Ђердап II – граница Румуније); и

- са међународним окружењем, (нарочито са сличним општинама и Регионима у суседним земљама) у циљу обуке општинске администрације, припремања документације за аплицирање за средства предприступних IPA фондова и реализације трансграничних и трансрегионалних програма.

Конкретне активности које треба предузети у сарадњи са суседним јединицама локалне самоуправе и осталим општинама на територији Региона Јужне и Источне Србије, односно са међународним окружењем су:

- унапређење економског, демографског и просторног развоја ширег подручја Просторног плана заједничком организацијом и удруживањем финансијских средстава са циљем развоја мале привреде и предузетништва у области пољопривреде, агроиндустрије и терцијалних делатности, и пружање институционалне подршке подстицањем оснивања и унапређења рада хоризонталних и вертикалних кластера;

- заједничка организација услуга од јавног интереса (програми у области здравства, социјалне заштите, културе, образовања и др), нарочито у насељима која су у контактним зонама две или више општина, уз обезбеђивање адекватне државне подршке;

- подршка државе за субвенционисање развоја неразвијеним подручјима, нарочито подршка локалним грађанским иницијативама и организацијама, као и различитим облицима партнерства јавног и приватног сектора у формирању и адекватном одржавању малих мултифункционалних центара сеоских насеља;

- сарадња са међународним и републичким институцијама, као и суседним јединицама локалне самоуправе на изградњи аутопута Е-771 (Ниш-Зајечар-Прахово-Ђердап II), реконструкције и изградње државног пута II реда број 243 према туристичком центру на Старој планини, као и општинског пута у функцији туризма, који повезује Каменички вис (на

територији града Ниша), туристичке локације на територији општине Сврљиг (пећина Самар, комплекс у Попшици и Рашиначки манастир у Пирковцу) са општином Сокобања;

- заједничка организација и удруживање средстава (са општинама из Региона, а нарочито са суседним општинама) уз свесрдну подршку државе за побољшање и унапређење квалитета живота инвестирањем у изградњу, обнављање и одржавање локалне и регионалне инфраструктуре;

- сарадња општинских служби и надлежних предузећа са општинама у окружењу у организовању рада Регионалног центра за управљање отпадом;

- формирање јединствене регионалне туристичке понуде, организација и промоција туристичких аранжмана у сарадњи са суседним општинама, посебно са градом Нишем и општином Књажевац (Стара планина), на транзитном туристичком коридору Е-771, као и на правцу државног пута II реда број 243;

- унапређење сарадње ловачких удужења општине Сврљиг и удружења суседних јединица локалне самоуправе око ловишта „Срљишке планине“;

- уређење и изградња туристичке инфраструктуре на регионалним планинарским рутама „Нишка трансверзала“ и „Тимочка трансферзала“;

- заједничке активности са међународним институцијама у погледу очувања и унапређења природног и културног наслеђа, очувања и заштите животне средине.

3.3.4. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

Учесници у имплементацији Просторног плана су:

- **У области заштите и коришћења природних ресурса** – министарства надлежна за заштиту животне средине, пољопривреду и шумарство, рударство и енергетику, Завод за заштиту природе Србије; Фонд за развој РС; Привредна комора Србије; Регионална привредна комора Ниш; органи локалне самоуправе; републичка и општинска јавна предузећа; приватни сектор.

- **У области развоја мреже насеља и јавних служби** – министарства надлежна за регионални развој, државну управу и локалну самоуправу, рад и социјалну политику, здравље, просвету, омладину и спорт, културу; државне институције за посредовање у коришћењу фондова ЕУ и међународних организација за унапређење услова живота у сиромашним подручјима; Фонд за развој Републике Србије, Национални савет за регионални развој; Национална служба за запошљавање; регионалне и обласне развојне асоцијације и агенције, органи локалне самоуправе, дирекција и јавна предузећа; републичке, регионалне и општинске јавне установе у домену здравства, образовања, културе и социјалне заштите; Локални савет за развој људских ресурса (представници локалне власти, послодаваца и репрезентативних синдиката, струковних удружења, школских институција, научно-истраживачких организација, удружења грађана), приватни сектор, НВО.

- **У области развоја привредних делатности и туризма** - министарства надлежна за привреду, приватизацију, трговину и услуге, економију и регионални развој са одговарајућим управама, дирекцијама и агенцијама (Агенција за национални инвестициони план, Агенција за развој МСП, Агенција за страна улагања и промоцију извоза – СИЕПА, Агенција за приватизацију, Агенција за регионални развој; Фонд за развој Републике Србије; Привредна комора Србије; Регионална привредна комора Ниш; Обласна развојна асоцијација Југ доо; Канцеларија за локални економски развој, органи локалне самоуправе; предприступни фондови Европске уније (за регионалну и преко-граничну сарадњу, регионални развој и сл), Светска банка (WB), Европска банка за обнову и развој (EBRD); домаћи банкарски систем уз партнерство јавног и приватног сектора; НВО; асоцијације/удружења привредника и предузетника; Туристичка организација Србије и општине; републичка и општинска јавна предузећа.

- **У области развоја саобраћаја и инфраструктурних система** – министарства надлежна за инфраструктуру, просторно планирање, животну средину, пољопривреду, шумарство, водопривреду, рударство и енергетику, телекомуникације; Агенција за енергетску ефикасност; ЈП „Путеви Србије“, ЈП „Железнице Србије“; Републичка дирекција за воде, ЈП „Србијаводе“; ЈП „Електромрежа Србије“, ЈП „Електропривреда Србије“; ЈП „Србијагас“,

„ЈУГОРОСГАЗ“; ЕД „Југоисток“ доо Ниш; ЈП „Електродистрибуција Зајечар“; ЈП „Поште Србије“, ЈП „Телеком Србија“, „Теленор“, „ВИП Мобиле“ и други оператери који у међувремену добију лиценце; Радио телевизија Србије, локалне телевизијске и радио станице и др; органи локалне самоуправе, дирекција и јавна предузећа; привредни субјекти; приватни сектор.

- У области заштите животне средине, предела, природних и културних добара – министарства надлежна за животну средину, пољопривреду, шумарство и водопривреду, културу и информисање; Управа за заштиту животне средине надлежног министарства, Завод за заштиту природе Србије; Централни институт за конзервацију у Београду; Републички завод за заштиту споменика културе Београд; Археолошки институт Београд; Завод за заштиту споменика културе Ниш; општинске управе и установе надлежне за послове заштите животне средине, природе и културних добара, невладине организације; туристичка организација општине, приватни сектор.

3.3.5. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Организационо-техничке:

- формирање локалног савета за развој људских ресурса;
- формирање савета за развој села и центра за пољопривреду;
- оснивање ефикасне саветодавне шумарске и ветеринарске службе, као и организовање перманентне обуке пољопривредних произвођача;
- формирање базе података о грађевинском земљишту и објектима на ГИС платформи;
- формирање базе привредних субјеката, браунфилд и гринфилд локација;
- формирање локалног информационог система планских докумената и система мониторинга развоја базираних на ГИС платформи;
- убрзавање процеса добијања информација о локацији и грађевинских дозвола по принципу one stop shop (све на једном месту);
- успостављање јавно-приватног партнерства (у организовању услуга од јавног интереса, развоју сектора привреде (МСПП), инфраструктурног опремања и др);
- убрзана регистрација пољопривредних газдинстава, уз предузимање економско-финансијских и правних мера за укрупњавање поседа, пораст нивоа специјализације и комерцијализације, као и пораст нивоа техничко-технолошке опремљености газдинстава;
- укључивање у системе хоризонталног и вертикалног кластерског повезивања учесника у имплементацији Просторног плана;
- заједничко учешће локалне заједнице (општине, локалних удружења и становништва), државних и међународних институција у планиране приоритетне програме, планове и пројекте;
- пружање финансијске (јавно-приватно партнерство) и нефинансијске помоћи развоју сектора МСПП (ефикаснија администрација, едукација предузетника за израду бизнис планова, подршка удруживању привредних субјеката и стварању мреже пословних удружења и сл);
- формирање туристичке организације општине Сврљиг за информатичко-промотивну подршку развоју туризма;
- едукација становништва за бављење сеоским туризмом.

Економско-финансијске:

- коришћење пакета стимулативних државних мера за субвенционисање израде развојних планова, пројеката и програма у неразвијеним подручјима;
- обезбеђивање приступа државним фондовима (Фонд за развој РС) приватном сектору;
- укључивање различитих извора финансирања (спонзорство, задужбинарство, партиципација корисника);
- директна улагања, нарочито у пољопривредну производњу, прераду и пласман производа;

- подстицајне мере за замену амортизованих машина, набавку прикључних машина и специјализоване опреме, набавку и ширу примену квалитетног сетвеног материјала, измену расног састава стоке и др;
- кредитне олакшице за развој руралног предузетништва и компатибилних непољопривредних делатности (сеоски туризам у оквиру функције становања, туризам у оквиру планираних туристичких сеоских зона, агробизнис у оквиру планираних сеоских радних зона);
- субвенционисани кредити Министарства економије и регионалног развоја и Фонда за развој Србије сектору МСПП за привреду, за суфинансирање и start-up кредити (кредити за самозапошљавање, кредити за подстицај и развој предузећа и предузетништва у најнеразвијенијим општинама, кредити за ублажавање последица економске кризе и др);
- смањење одређених такси и накнада, обезбеђења повољних кредитних аранжмана са повољним каматним стопама и одобравањем “*грејс*” периода за развој МСПП (посебно су интересантни динарски дугорочни и краткорочни кредити за МСПП из нишавског округа за обртна средства и инвестициона улагања преко кредитне линије ЛЕДИБ-а);
- јавно-приватно партнерство у финансирању сектора МСПП;
- користити домаћи капитал за изградњу МХЕ, комбиновано са средствима локалне заједнице, што би њој донело корист;
- субвенције општине Сврљиг за изградњу општинских путева и приступних насељских саобраћајница;
- обезбеђење директних улагања из буџета РС, као и буџета општине Сврљиг, НИП-а, и других фондова, развојних кредита и субвенција за израду и спровођење програма развоја туризма, прибављање и уређење грађевинског земљишта, ослобађање или смањење пореза на добит, на новозапослене и др;
- повећање улагања у области истраживања, заштите и презентације природне и културне баштине као предуслов њиховог активирања у циљу одрживог развоја туризма;
- примена принципа „загађивач плаћа“ по коме су загађивачи дужни да санирају штету коју су проузроковали, и коришћење средстава добијених на овај начин за инвестирање у заштиту животне средине;
- наплаћивање накнада за емисију загађујућих материја у ваздуху, води, земљишту, за одлагање отпада и др;
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије, јавних прихода и средстава приватног сектора за реализацију пројеката из области заштите непокретних културних добара, приоритетно за уређење подручја интегративне заштите Нишевачке клисуре.

Нормативно-правне:

- усклађивање и поштовање републичке, регионалне и локалне правне регулативе (закони, правилници, уредбе, стратегије, програми, одлуке, планови);
- регулисање својинског статуса земљишта (давање у закуп, продаја по субвенционисаним условима, бесплатно уступање);
- забрана промене намене простора и отуђења јавног земљишта за потребе јавних услуга;
- увођење стандарда квалитета у пољопривредну производњу (НАССР, ИСО-9000 и др), у погледу примене органског режима, адекватног смештаја и исхране стоке, начина употребе савремених агротехничких и агрохемијских средстава и сл.

ПРИЛОГ

Списак табела

Табела 1: Катастарске општине и насеља на подручју Просторног плана

Табела 2: Биланс површина

Табела 3: Кретање броја становника до 2002. године и пројекција до 2024. по основу настављања тренда 1991-2002.

Табела 4: Прогноза функционалних контигената становништва на подручју Просторног плана до 2024. године

Табела 5: План организације јавних служби по насељима

Табела 6: План размештаја радних зона по насељима

Табела 7: План размештаја туристичких локација

Табела 8: Недостајуће запремине и планирани резервоари у насељима

Табела 9: Недостајуће запремине и планирани резервоари у насељима

Табела 10: „Катастар малих хидроелектрана на територији СР Србије ван САП“ 1987 - извод

Табела 11: План размештаја мултисервисних приступних чворова (МСАН)

Табела 12: Категоризација планског подручја према процењеном степену загађености животне средине

Табела 13: Биланс грађевинског земљишта насеља за која је дат шематски приказ уређења

Списак рефералних карата

Реферална карта 1.....Намена простора Р 1:50 000

Реферална карта 2.....Мрежа насеља и инфраструктурни системи Р 1:50 000

Реферална карта 3.....Туризам и заштита простора Р 1:50 000

Реферална карта 4.....Карта спровођења Р 1:50 000

Списак шематских приказа уређења насеља

Карта N1Гојмановац Р 1:5 000

Карта N2Попшица Р 1:5 000

Карта N3Пирковац Р 1:5 000

Карта N4Лабуково Р 1:5 000

Карта N5/6.....Давидовац и Радмировац Р 1:5 000

Карта N7Галибабинац Р 1:5 000

Карта N8Копажкошара Р 1:5 000

Карта N9Сливје Р 1:5 000

Карта N10Лалинац Р 1:5 000

Карта N11Грбавче Р 1:5 000

Карта N12Плужина Р 1:5 000

Карта N13/ N14Нишевац/Варош Р 1:10 000

Карта N15Палилула Р 1:5 000

Карта N16Мечи До Р 1:5 000

Карта N17Драјинац Р 1:5 000

Карта N18Мерцелат Р 1:5 000

Карта N19Шљивовик Р 1:5 000

Карта N20Жељево Р 1:5 000

Карта N21Преконога Р 1:5 000

Карта N22Ђуринац Р 1:5 000

Карта N23Рибаре Р 1:5 000

Карта N24Белоиње Р 1:5 000

Карта N25Црнољевца Р 1:5 000

Карта N26Округлица Р 1:5 000

Карта N27Гулијан Р 1:5 000

Карта N28Лозан Р 1:5 000

Карта N29Периш Р 1:5 000

Карта N30Гушевац Р 1:5 000

Карта N31Бурдимо Р 1:10 000

Карта N32Извор Р 1:10 000

Карта N33Тијовац Р 1:5 000

Карта N34Бучум Р 1:5 000

Карта N35Околиште Р 1:5 000

Карта N36Луково Р 1:10 000

Карта N37Влахово Р 1:5 000

Карта N38Манојлица Р 1:10 000